

”ILMAN MIELIPITEITÄ MUUTOKSIA EI
TAPAHDU!”

Yleisö, esisopimukset ja retoriset keinot
sukupuolineutraalia avioliittoa käsittelevissä
mielipidekirjoituksissa

Pro gradu

Johanna Viinikainen

Jyväskylän yliopisto
Kielten laitos
Suomen kieli
Tammikuu 2012

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Johanna Viinikainen	
Työn nimi – Title ”ILMAN MIELIPITEITÄ MUUTOKSIA EI TAPAHDU!” Yleisö, esisopimukset ja retoriset keinot sukupuolineutraalia avioliittoa käsittelevissä mielipidekirjoituksissa	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Tammikuu 2012	Sivumäärä – Number of pages 98 + liite
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimuksessa tarkastellaan sukupuolineutraalia avioliittoa käsitteleviä mielipidekirjoituksia. Tavoitteena on selvittää, miten kirjoittajat suhtautuvat sukupuolineutraaliin avioliittoon tutkimalla etenkin näissä kirjoituksissa käytettyä retoriikkaa, mutta myös niiden yleisösuhdetta ja esisopimuksia. Tutkimuskysymykseni ovat: Millaisia yleisöjä kirjoittajien teksteissä on? Millaisia esisopimuksia teksteissä on? Miten kirjoittajat pyrkivät vaikuttamaan lukijoihin? Millaisia retorisia keinoja he käyttävät? Millaisia arvoja ja asenteita teksteissä ilmenee / rakentuu?</p> <p>Aineistona on 38 sukupuolineutraaliin avioliittoon liittyvää mielipidekirjoitusta, jotka ilmestyivät vuoden 2010 Homoillan aikaansaaman keskustelun ja sen hiipumisen välisenä aikana Helsingin Sanomissa. Aineiston yleisöjen ja esisopimusten analysoinnissa on tukeuduttu Chaïm Perelmanin (1996) uuden retoriikan mukaiseen argumentaatioteoriaan ja retoristen keinojen analysoinnissa Arja Jokisen (1999) vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoimiseksi kokoamaan retoristen keinojen esitykseen.</p> <p>Koska universaaliyleisölle on esitettävä yleispäteviä tosiseikkoja ja arvoja, voi 29 tekstin yleisöä pitää tällaisena. Aineistolle on tyypillistä, ettei yleisö ole julkilausuttu kovin monessa tekstissä. Neljässä tekstissä on selkeästi erityisyleisö: niille on yhteistä samaa sukupuolta olevien liittojen vastustaminen. Esisopimukset voivat koskea joko todellisuutta tai toivottavaa asioiden tilaa: kirjoittajat tukeutuvat kaikenlaisiin esisopimuksiin. Kirjoitusten tosiasia-esisopimukset liittyvät joko arvoihin tai lakiin, mitkä ovatkin keskeisimmät samaa sukupuolta olevien liittoihin liitetyt aiheet. Retorisista keinoista tarkastelin seuraavia: puhujakategoriat, asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen, etäännyttäminen omista intresseistä, kategoriat, numeerinen ja ei-numeerinen määrällistäminen, ääri-ilmaisujen käyttäminen, kontrastiparit ja esimerkit. Kirjoittajat käyttivät monipuolisesti kaikkia näistä keinoista, mutta eniten käytettiin esimerkkejä, kontrastipareja ja asiantuntijan lausunnolla vahvistamista.</p> <p>Kaikkiaan mielipidekirjoituksista nousi esille se, ettei sukupuolineutraali avioliitto ole vain poliittinen ja lainsäädännön asia vaan myös moraalinen ja eettinen aihe, ja se herättää runsaasti arvoihin, ihmisyyteen ja etiikkaan liittyviä kannanottoja.</p>	
Asiasanat – Keywords Sukupuolineutraali avioliitto, mielipidekirjoitukset, retoriikka, retoriset keinot, Chaïm Perelmanin argumentaatioteoria, yleisö, esisopimukset	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, Kielten laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat ja tavoitteet	1
1.2	Tutkimuksen taustaa	3
1.2.1	Rekisteröity parisuhde	3
1.2.2	Kirkko ja homoseksuaalisuus	5
1.3	Tekstilaji, tekstityyppi ja mielipideteksti	7
1.4	Aiemmat tutkimukset	9
2	TEOREETTINEN TAUSTA	14
2.1	Argumentaatio ja retoriikka vaikuttamisen keinoina	14
2.2	Uusi retoriikka	16
2.3	Chaim Perelmanin argumentaatioteoria	17
2.3.1	Yleisö	19
2.3.2	Esisopimukset	21
2.4	Vakuuttelevien ja suostuttelevien retoristen keinojen analysoiminen	23
3	AINEISTO JA METODI	30
4	ANALYYSIOSA	31
4.1	Yleisö	33
4.2	Esisopimukset	39
4.3	Retoriset keinot	45
4.3.1	Puhujakategorioilla oikeuttaminen	45
4.3.2	Asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen	48
4.3.3	Etäännyttäminen omista intresseistä	57
4.3.4	Kategorioiden käyttö vakuuttamisen keinona	60
4.3.5	Numeerinen ja ei-numeerinen määrällistäminen	63
4.3.6	Ääri-ilmaisujen käyttäminen	67
4.3.7	Kontrastiparin käyttö	70
4.3.8	Esimerkit	77
5	PÄÄTÄNTÖ	84
5.1	Tutkimuksen yhteenveto ja keskeisimmät tulokset	84
5.2	Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimukset	97
	LÄHTEET	99

LITE

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tavoitteet

Sukupuoli ja tasa-arvo ovat olleet tärkeitä puheenaiheita jo pitkään, mutta keskusteluissa on yleensä käsitelty naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä. Erityisesti viime aikoina käydyissä keskusteluissa sukupuolten tasa-arvoisuus on liitetty myös parisuhteen muotoihin. Kesällä 2010 uutisoitiin Oikeusministeriön alkavan selvittää mahdollisuutta siirtyä uudenlaiseen avioliittolakiin, joka takaisi samat oikeudet ja velvollisuudet hetero-, homo- ja lesbopareille. Laki mahdollistaisi samaa sukupuolta oleville pareille täyden adoptio-oikeuden ja automaattisesti yhteisen sukunimen. Lähes kymmenen maata on jo ottanut lain käyttöön – Pohjoismaista vain Suomi ja Tanska eivät ole vielä siirtyneet sukupolineutraaliin avioliittoon.

Ylen Ajankohtainen kakkonen otti osaa keskusteluun ja esitti 12.10.2010 Teemaillan, joka oli nimetty Homoillaksi. Ohjelmassa keskusteltiin siitä, olisiko mies- ja naispareille taattava oikeus avioliittoon, adoptointiin ja kirkkohäihin? Ohjelman vieraksi oli kutsuttu laaja kirjo ihmisiä, joihin keskustelu liittyi, kuten poliitikkoja, kirkon edustajia sekä homoseksuaaleja. Lähetys aiheutti valtavan keskustelun eri medioissa ja kirkosta eroamisen vyöryyn Eroakirkosta.fi -sivuston kautta. Eroja perusteltiin muun muassa kirkon suvaitsemattomuudella samaa sukupuolta olevia pareja kohtaan. Medioissa käydyissä keskusteluissa yhdeksi keskeiseksi teemaksi on noussut kirkon rooli sukupolineutraalissa avioliitossa: tulisiko myös samaa sukupuolta olevien voida avioitua kirkossa ja saada kirkon siunaus liitolleen?

Homoillan jälkeinen keskustelu sai minut ihmettelemään sekä keskustelun laajuutta että sitä, miksi samaa sukupuolta olevien avioliittoa vastustetaan niin voimakkaasti. Miksi sukupolineutraalin avioliiton ja sen mahdollistamien oikeuksien, kuten adoptio-oikeuden, voimaantulo nähdään niin suurena uhkana? Miksi yhteiskunnassa on jokin ryhmä, jolle ei haluta taata samoja oikeuksia kuin niin sanotulle valtaväestölle? Samaa sukupuolta olevien liitoista on toisaalta keskusteltu myös myönteisesti Homoillan jälkeisissä keskusteluissa, ja niiden voimaantuloa ja virallistamista on puollettu jopa kiihkeästi.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sukupolineutraalia avioliittoa käsitteleviä mielipidekirjoituksia. Tutkimuksen aineistona ovat sukupolineutraaliin avioliittoon liittyvät mielipidekirjoitukset, jotka ilmestyivät Homoillan aikaansaaman keskustelun ja sen

hiipumisen välisenä aikana Helsingin Sanomissa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten kirjoittajat suhtautuvat sukupuolineutraaliin avioliittoon ja millaisten retoristen keinojen avulla he ilmaisevat sen. Koska tämän tutkimuksen aihe, sukupuolineutraali avioliitto, ei ole vain poliittinen vaan myös moraalinen ja eettinen aihe, on ennakko-oletukseni ollut, että se herättää runsaasti arvoihin, ihmisyyteen ja etiikkaan liittyviä kannanottoja.

Tavoitteenani on tutkia etenkin näissä kirjoituksissa käytettyä retoriikkaa, mutta myös niiden yleisösuhdetta ja esisopimuksia. Jokisen (1999: 126) mukaan retorisisessa analyysissä tarkastellaan merkitysten tuottamisen kielellisiä keinoja siitä näkökulmasta, kuinka todellisuuden versiot pyritään saamaan vakuuttaviksi sekä kuinka kuulijat eli yleisö saadaan sitoutumaan niihin. Retoristen keinojen, yleisön ja esisopimusten analysoinnin avulla pyrin kuvaamaan muun muassa teksteissä esiintyviä arvoja ja asenteita.

Tutkimuskysymykseni ovat: Millaisia yleisöjä kirjoittajien teksteissä on? Millaisia esisopimuksia teksteissä on? Miten kirjoittajat pyrkivät vaikuttamaan lukijoihin? Millaisia retorisia keinoja he käyttävät? Millaisia arvoja ja asenteita teksteissä ilmenee / rakentuu? Vaikka aineistonani ovat mielipidetekstit, en ole kuitenkaan tässä tutkimuksessa kiinnostunut kyseisen tekstilajin rakenteesta, vaan ainoastaan siitä, millaisia vaikuttamisen keinoja näissä vaikuttamaan pyrkivän tekstilajin kirjoituksissa on käytetty.

Tutkimukseni teoreettisena taustana on etenkin Chaïm Perelmanin (1996) uuden retoriikan mukainen argumentaatioteoria. Vaikka en tarkastelekaan varsinaisesti argumentaatiota, sopii Perelmanin teoria mielestäni retoriikan, ja argumentaation muodon ja sisällön, tärkeyttä korostavana mallina tutkimukseni taustaksi. Argumentaatiota ja retoriikkaa onkin vaikea kokonaan erottaa toisistaan, koska molempien tarkoituksena on ennen kaikkea kuulijan vakuuttaminen. Laajan tulkinnan mukainen uusi retoriikka mahdollistaa analyysin, jonka avulla voi selvittää tekstien välittämää arvomaailmaa. Lisäksi uusi retoriikka korostaa yleisösuhteen tärkeyttä: argumentaatio tapahtuu aina suhteessa johonkin. Retoristen keinojen analysoinnissa turvaudun Arja Jokisen (1999) vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoimiseksi kokoamaan retoristen keinojen esitykseen. Koska kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta, on retoristen keinojen tarkastelun kautta mahdollista huomata, kuinka erilaisia asioita ja tapahtumia sekä oikeutetaan että vastaavasti joistakin rakennetaan epänormaaleja. (Jokinen 1999: 156–157; Kakkuri-Knuutila 2007: 239–240.) Erityisesti tämän arvoja ja asenteita paljastavan näkökulman vuoksi retoristen keinojen analysoiminen sopii tämän tutkimuksen metodiksi, koska tutkimuksen yhtenä tavoitteena on tarkastella retorisia, eli vakuuttamisen keinoja.

1.2 Tutkimuksen taustaa

1.2.1 Rekisteröity parisuhde

Yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat ihmisten käsityksiin parisuhteesta ja avioliitosta. Parisuhde ei tarkoita enää automaattisesti vain naisen ja miehen välistä avioliittoa, vaan sillä on erilaisia muotoja. Parisuhde on kahden henkilön välinen sopimus, jossa he itse määrittelevät suhteen säännöt ja sen, keitä suhteeseen kuuluu. Vasta avioliiton myötä parisuhde saa virallisen aseman, joka takaa osapuolille oikeuksia ja etuisuuksia. Suomessa avioliiton voivat solmia mies ja nainen, jotka eivät ole ennestään naimisissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa (Avioliittolaki 1 §). Mies ja nainen voivat solmia avioliiton joko kirkollisena vihkimisenä tai siviilivihkimisenä, ja vihkijänä voi toimia joko pappi tai siviilivihkimiseen oikeutettu henkilö. Sen sijaan samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisesta käytetään nimitystä parisuhteen rekisteröinti, ja sen voi tehdä vain siviilivihkimisen toimittamiseen oikeutettu viranomainen (Avioliittolaki 14 §; Laki rekisteröidystä parisuhteesta 4 §.) Samaa sukupuolta olevat parit ovat voineet Suomessa rekisteröidä suhteensa vuodesta 2002 alkaen, mutta parisuhteen rekisteröinti ei vielä oikeuta sellaisiin avioliiton solmimisen tuomiin oikeuksiin, kuten perheen ulkopuoliseen adoptioon, samaan sukunimeen tai perintöoikeuteen. (Laki rekisteröidystä parisuhteesta 9 §.)

Nykyisin homoseksuaalien oikeudet käsitetään ihmisoikeuksiksi ja yhdenvertaisuuskysymykseksi. Vaikka homoseksuaalisuus on suhteellisen laajalti hyväksytty, ei Suomessa kuitenkaan ole taattu heille yhdenvertaista kansalaisuutta heteroseksuaaleihin verrattuna, kun on kyse parisuhteen ja perheen perustamisesta. Vuoden 2004 yhdenvertaisuuslaki kieltää sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän, mutta esimerkiksi avioliittolaki syrjii samaa sukupuolta olevia pareja. Julkisuudessa ja eduskunnassa homoseksuaalien tasavertaisista oikeuksista on kiistelty aiemmin niin parisuhde- kuin hedelmöityshoitolaian, sekä nyt sukupuolineutraalin avioliiton, yhteydessä. (Julkunen 2010: 252.)

Seksuaalisen tasa-arvon kehittyminen vuonna 2002 voimaan astuneeseen Parisuhdelakiin, ja siihen tehtyihin homoseksuaalien oikeuksien parannuksiin, saakka on kuitenkin ollut Suomessa hidasta: Homoseksuaalisuudesta tehtiin rikos 1800-luvun lopulla, ja siitä rankaiseminen lopetettiin vasta vuonna 1971, jolloin homoseksuaalisten tekojen kriminalisointi poistettiin rikoslaista. Toisaalta samalla asetettiin niin sanottu kehotuskielto,

jonka mukaan julkisesta kehottamisesta samaa sukupuolta olevien henkilöiden väliseen haureuden harjoittamiseen tuli rangaistava teko. Kehotuskielto vaikutti myös mediaan: esimerkiksi yleisradioyhtiö ei juuri uskaltanut lähettää homoseksuaalisuutta käsitteleviä ohjelmia oikeustoimien pelossa. Vuonna 1974 perustetun Seksuaalinen tasavertaisuus ry:n eli Setan utteran työn seurauksena homoseksuaalisuus poistettiin sairausluokituksesta vuonna 1981. Kehotuskielto puolestaan kumottiin vuonna 1999. (Mustola 2007: 20, 27.)

Julkunen (2010) esittää, että kaikki sukupuolet ja sukupuolisuudet tavoittelevat sellaista tasa-arvoa, joka on suhteessa heteroseksuaaliseen, kaksisukupuoliseen normiin (Julkunen 2010: 251). Muut sukupuolet ja sukupuolisuudet ovat siis poikkeavia, kun niitä verrataan normiin, joka on heteroseksuaalisuus ja naisen ja miehen välinen suhde. Julkunen (2010) mukaan syitä, joiden vuoksi homoseksuaalit haluavat julkisen tunnustuksen perheilleen, ovat parisuhteen lainvoimainen tunnustaminen, perheen perustaminen ja yhdenvertainen kohtelu verrattuna heteroavioliittoon. Samaa sukupuolta olevien pariin tavoitteena on ollut tuoda julki, että he elävät samanlaista arkea kuin heteroparitkin, ja kääntää huomio pois homopariin yliseksualisoinnista. (Julkunen 2010: 252–253.) Myös Kyyrösen (2002) havaitsi samanlaisia syitä parisuhteen virallistamiselle tutkimuksessaan, joka sijoittuu aikaan ennen vuonna 2002 voimaan tullutta lakia parisuhteen virallistamisesta. Kyyrösen haastattelemat homoseksuaalit mainitsivat parisuhteen virallistamisen tärkeyden syiksi muun muassa tasavertaisten oikeuksien saamisen kaikille kansalaisille, juridiset ja käytännön syyt, lasten turvan lisäämisen ja emotionaaliset syyt. Lisäksi haastatellut toivoivat virallistamisen lisäävän yleistä suvaitsevaisuutta ja homoseksuaalien näkyvyyttä yhteiskunnassa. (Kyyrösen 2002: 52–53.)

Kyyrösen tutkimus on tehty lähes kymmenen vuotta sitten, aikana ennen parisuhteen virallistamisen oikeuttavaa lakia, mutta samankaltaisuudet Julkunen lähes tuoreiden näkemysten kanssa ovat selvät. Esiin nousevat etenkin tasa-arvo ja yhdenvertaisuus: kaikille kuuluvat samat oikeudet. Lisäksi virallisen parisuhteen mukanaan tuoma turva, juridiset oikeudet, näyttää olevan tärkeää ihmisille seksuaalisesta suuntautumisesta huolimatta. Poliittisen ja lain ulottuvuuden lisäksi asiassa onkin kyse ihmisyydestä ja etiikasta, ja ennen kaikkea niistä: ihminen on sama, vaikka rakkauden kohde on eri. Laki antaa oikeuden ja turvan sille, että samaa sukupuolta olevien parisuhde on yhtä oikea, vaikkei vielä täysin samanarvoinen kuin heteroliitto.

Homoseksuaalisuutta ja samaa sukupuolta olevien liittoja koskevan keskustelun taustalla on monenlaisia näkökulmia, sillä hyväksymisen ja tuomitsemisenkin väliin jää vielä häilyviä mielipiteitä homoseksuaaleista ja heidän oikeuksistaan. Mustola ja Pakkanen (2007) kertovat tuomitsevan ajattelutavan nimen: heteronormatiivisuus. Heteronormatiivisuudella

tarkoitetaan sellaista ajattelutapaa, jonka mukaan maailmassa on vain naisia ja miehiä, eikä mitään siltä väliltä tai molempia yhtä aikaa. Lisäksi heteronormatiivisuuteen sisältyy oletus kaikkien ihmisten heteroseksuaalisuudesta, minkä ajatellaan johtuvan biologiasta tai luonnosta. Muunlainen seksuaalisuus onkin kiellettyä tai huonompaa kuin heteroseksuaalisuus. (Mustola & Pakkanen 2007: 13–14.)

Julkunen (2010: 254) mainitsee, että heteronormatiivisuuden kritiikki, jolla on puolestaan pyritty seksuaalivähemmistöjen normalisointiin, ja vaadittu heille oikeuksia, on saanut vastaparikseen käsitteen nimeltä homonormatiivisuus. Homonormatiivisuuden kritiikot vastustavat sellaista politiikkaa, jossa tavoitellaan homoseksuaaleille samoja oikeuksia ilman, että arvioidaan tavoiteltujen oikeuksien sisältöä. Kritiikin pääasiallinen tarkoitus on kysyä, millaisia uusia syrjiviä rakenteita ja yhdenmukaistamista tuotetaan sillä, että vallitsevat parisuhde- ja avioliittomallit ulotetaan koskemaan ei-heteroidenkin elämää.

Mustolan (2007: 37) mukaan homoseksuaaleja koskevan lainsäädännön kehittämisessä on kyseessä taistelu siitä, miten heteronormatiivista lainsäädäntö on. Suljetaanko lainsäädännön ulkopuolelle osa tai kaikki ei-heteroseksuaalisista ihmisistä, vai hyväksytäänkö ja suojataanko myös muunlaiset kuin heteronormatiiviset elämäntavat?

1.2.2 Kirkko ja homoseksuaalisuus

Hentilä (2007) toteaa kristillisten kirkkojen suhtautuneen perinteisesti kielteisesti homoseksuaalisuuteen. Suhtautumista on perusteltu sekä luonnonoikeudella että Raamatun kohdilla, joiden tulkitaan viittaavan homoseksuaaliseen käyttäytymiseen syntinä ja luonnonvastaisena. Tällaisia kohtia löytyy esimerkiksi Roomalaiskirjeestä ja Korinttolaiskirjeestä. 1970-luvulle asti kirkon kanta – joskaan ei yksimielinen – homoseksuaalisuudesta oli, että se on syntiä, vaarallista, leviävää ja taipumus, jonka hoitaminen kuuluu lääketieteelle. Kristillisen uskon ja lääkehoidon avulla taipumusta oli mahdollista hillitä. Homoseksuaalisten suhteiden rangaistavuuden kumoaminen vuonna 1971 ei aiheuttanut suoranaista vastustusta kirkon taholta, mutta sen vaatimuksella lakiin lisätyllä homoseksuaalisuuden ihannoinnin kiellolla oli vaikutus eduskunnan lakiin lisäämään niin sanottuun kehotuskieltoon. (Hentilä 2007: 151–152.)

Vuonna 1984 piispat hyväksyivät perhe- ja seksuaalieettisen puheenvuoron Kasvamaan yhdessä, mikä tarkoitti sitä, etteivät he enää suoraan nimittäneet homoutta synniksi, ja katsoivat homoseksuaalin saaneen suuntautumisen suuntautumisensa tahdostaan riippumatta. Lisäksi piispat totesivat, ettei homouden perusteella saa pitää ketään moraalisesti epäilyttävänä, mutta

jokaisen olevan samalla vastuussa siitä, miten taipumustaan ilmentää. Homoseksuaalisuudessa oli kuitenkin heidän tulkintansa mukaan kyse erilaisuudesta, ja he painottivatkin homouden ennaltaehkäisyä. (Hentilä 2007: 154.)

Yhdeksänkymmentäluvun alussa herännyt keskustelu samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamismahdollisuudesta ei ollut vain yhteiskunnallinen asia, vaan se heijastui jo silloin myös kirkkoon: Kirkon edustajilta haluttiin vastaus kirkon suhtautumisesta asiaan. Suuren kohun ja vanhoillisten kantelun tuomiokapitulille aiheutti arkkipiispa John Vikström, joka asettui haastattelussa puolustamaan homoseksuaalien oikeutta lailliseen parisuhteeseen. Vikström edustikin uudistumiseen pyrkivää toimintalinjaa. (Hentilä 2007: 155–156.)

Hentilän (2007: 156–157) mukaan eriävistä näkemyksistä huolimatta kirkko on vastustanut samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamista johdonmukaisesti 1990-luvun alusta alkaen. Esimerkiksi vuoden 1999 parisuhdelakityöryhmän ehdotukseen parisuhteen virallistamisesta kirkko otti kielteisen kannan. Perusteluiksi se esitti, että naisen ja miehen aviosuhde on elämän kannalta tarkoituksenmukainen ja mahdollistaa suvun jatkamisen luonnollisella tavalla. Eduskunta kuitenkin hyväksyi parisuhdelain, jolloin piispat ilmoittivat, ettei kirkko järjestä parisuhteeseen liittyviä toimituksia parisuhteensa rekisteröiville henkilöille. Myös kirkolliskokouksen perustevaliokunta linjasi tuolloin, että kirkon tulee tukea avioliittoa, sillä se luo parhaat hyvän elämän edellytykset koko yhteiskunnan kannalta. Samaa sukupuolta olevien parisuhde ei sen sijaan vastaa tätä kirkon ihannetta, eikä sen siunaamisen kaavaa tulekaan ottaa kirkollisten toimitusten kirjaan.

Hentilä (2007) ottaa esille Jouko Kiisken vuonna 2006 tekemän tutkimuksen teologien parisuhdekäsityksistä, joka kuvaa hyvin kirkon jakautuneisuutta parisuhteen rekisteröimiseen suhtautumisessa. Tutkimuksen mukaan kaksi prosenttia papeista ja kanttoreista on osallistunut rekisteröidyn parisuhteen kirkolliseen siunaamiseen, ja papeista 44 prosenttia olisi valmis harkitsemaan sitä. Papeista yli kolmannes on sitä mieltä, että rekisteröidylle parisuhteelle pitäisi saada kirkollinen siunaus ja kolmannes katsoo, että heillä tulisi olla mahdollisuus toimittaa kirkollinen siunaus, vaikka kirkolla ei olisikaan virallista siunauskaavaa. Naispuoliset papit ovat miehiä myönteisempiä: kirkollista siunaamista toivoo 53 prosenttia naisista, kun puolestaan miehistä 29 prosenttia. (Hentilä 2007: 159–160.) Toki pappien ja kanttoreiden käsitykset ja asenteet muuttuvat viidessä vuodessa, joka tutkimuksesta on jo kulunut, mutta kuinka paljon, on toinen asia.

Kristityt homoseksuaalit ovat kirkon näkemyseroista huolimatta tehneet itseään näkyviksi: he järjestyivät ensimmäisen kerran 1970-luvun puolivälissä Setan kristilliseksi

ryhmäksi. Sen työtä on jatkanut kristillinen piiri Malkus. 2000 vuodesta on toiminut Yhteysliike, joka edistää inhimillistä ja kristillistä suhtautumista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin sekä vastustaa syrjintää kirkossa ja yhteiskunnassa. Lisäksi Helsingin Kallion seurakunnassa sateenkaariryöstä tuli virallinen työala 1999 – ensimmäisenä koko maassa. Yhteistyössä edellä mainitut ovat järjestäneet esimerkiksi sateenkaarimessuja ja -jumalanpalveluksia. (Hentilä 2007: 161–162.)

1.3 Tekstilaji, tekstityyppi ja mielipidekirjoitus

Yksittäisistä teksteistä on hankala puhua ilman, että niitä nimeää eli luokittelee jollain tavalla. Tekstilajilla tarkoitetaan sitä, että yksittäisillä teksteillä on usein tietyn verran samankaltaisuuksia, minkä vuoksi ne luokituvat johonkin samaan tekstilajiin, kuten vaikkapa uutisteksteiksi. Termi tekstilaji eli genre on tärkeä monilla aloilla, kuten viestinnässä, kirjallisuudessa ja mediassa, mutta kielentutkimuksessa sitä alettiin käyttää 1980-luvulla. Monet kielentutkijat ovat määritelleet genren käsitettä hieman eri tavoin, mutta yksi tunnetuimmista lienee Swales, jonka mukaan tekstilaji on tietyn diskurssiyhteisön vakiintunut tekstiluokka. Samaan genreen kuuluvilla teksteillä on yhteisen yleisön lisäksi samat päämäärät, sama nimi ja prototyypillisesti sama rakenne, sisältö ja muoto. Tekstilajien nimet kuvaavat tekstilajien päämäärää ja tehtävää, joista tärkein on kommunikaatio eli vuorovaikutuksen saavuttaminen. (Mäntynen 2006: 51; Shore ja Mäntynen 2006: 9, 11, 16, 27; Swales 1990: 45–58.)

Koska kielen käyttö on toimintaa ja sen avulla tehdään tekoja, voidaan sitä myös käyttää eri tavoilla eri päämäärien saavuttamiseksi. Kieli voidaan jakaa sen käytön ja kielellisten piirteiden perusteella erilaisiksi tekstityypeiksi, jotka Werlich (1983) jakaa viiteen luokkaan niiden tehtävien mukaan: Deskriptiivisessä eli kuvailevassa tyyppissä kuvaillaan koettua ja nähtyä, narratiivinen eli kertova tekstityyppi puolestaan ilmaisee toimintaa. Instruktiivinen tekstityyppi ohjailee ja käskyy, kun sen sijaan ekspositorinen tyyppi on erittelevä, abstraktien asioiden välisiä suhteita kuvaileva. Argumentoivalle eli perustelevalle tekstityypille ovat ominaisia asennetta ja argumentointia osoittavat kielenaineokset, kuten perustelut, syyt ja seuraukset sekä erilaiset vertailut. (Werlich 1983: 39–41.) Luonnollisissa teksteissä tekstityypit kuitenkin usein sekoittuvat eivätkä tekstit edustakaan yleensä puhtaasti mitään tiettyä tyyppiä. Tekstityyppien luokituksen tarkoituksena on ennemminkin se, että niiden avulla voidaan luonnehtia tekstien pääominaisuuksia. (Kauppinen ja Laurinen 1984: 17.)

Tutkimukseeni aineistona olevat mielipidekirjoitukset kuuluvat argumentoivaan tekstityyppiin. Argumentoivan tekstityypin päätarkoitus on kirjoittajan arvostusten ja mielipiteiden välittäminen. Argumentoinnin lähtökohtana ovat usein jotkut aiemmin esitetyt näkemykset, joita vastaan, tai miksei tukienkin, kirjoittaja esittää omat käsityksensä asiasta. (Kauppinen ja Laurinen 1984:27–28.) Aiemmin esitettyyn näkemykseen kantaa ottamisen lisäksi mielipidekirjoituksen laatimisen liikkeelle paneva voima lienee kokemus argumentoitavan asian merkityksellisyydestä. Kirjoittaja joko kokee jonkin asian itselleen niin tärkeäksi tai hänellä on siitä niin vahva mielipide, että hän haluaa jakaa näkemyksensä muiden kanssa. Aihe voi myös olla yhteiskunnallisesti merkittävä: esimerkiksi etiikkaan ja politiikkaan liittyvät aiheet tuntuvat herättävän paljon keskustelua ja tarpeen osallistua keskusteluun. Toisaalta mielipidekirjoituksen taustalla voi olla aito halu vaikuttaa asioihin. Oman näkemyksen julkinen ilmaiseminen on usein tavalliselle ihmiselle ainoa keino saada ikään kuin äänensä kuuluviin, sillä kuka vain voi kirjoittaa mielipidekirjoituksen, mutta vain harva pääsee esittämään suullisesti näkemyksiään julkisuudessa. Ei sovi unohtaa sitäkään näkökulmaa, että mielipidekirjoituksen tavoitteena voi olla antaa julkisesti tukea jollekin, joka on samaa mieltä asiasta, tai saada sitä itselle.

Myös retoriikan perinne korostaa kielenkäytön toiminnallisuutta. Tekstit nähdään tekoina, joilla on tiettyjä seurauksia. (Väliaverronon 1999: 23.) Tämän näkemyksen vuoksi argumentoivia tekstejä voikin tarkastella tekemisenä; sosiaalisena toimintana. Mielipidekirjoitus tekstilajina on kirjoitettua ja julkista sosiaalista toimintaa, joka ilmenee joko painetussa tai sähköisessä mediassa (Jokinen 1999: 127; Pietikäinen ja Mäntynen 2009: 81.)

Kirsi Juhila ja Eero Suoninen (1999) esittävät mielenkiintoisen esimerkin kielenkäytön ymmärtämisestä toiminnaksi ja teoiksi parisuhteen virallistamista koskevan lain voimaantuloa edeltäneenä aikana. He kysyvät, mikä osa lain uudistamisprosessissa tulisi ymmärtää teoiksi, ja mikä puheeksi: onko puhe aiheesta esitettyjä argumentteja ja teot konkreettista lakitekstin kirjoittamista, vai ovatko teot edeltäneet puheita, koska ilman lakiakin on ollut pysyviä homoseksuaalisia parisuhteita? Puhetta ja tekoja ei voikaan nähdä erillisinä, vaan koko lain uudistamisen prosessi on kielellisen, siis retorisen, vakuuttelun ja suostuttelun läpäisemää. (Juhila ja Suoninen 1999: 238.)

1.4 Aiemmat tutkimukset

Retoriikkaa on analysoitu erityisesti yhteiskuntatieteissä. Ensimmäinen suomenkielinen retoriikan yleisesitys, jossa sitä esitellään yhteiskuntatieteellisenä tutkimusotteena, on Kari Palosen ja Hilikka Summan toimittama *Pelkkää retoriikkaa* (1996). Kyseisessä teoksessa on Summan kolmea keskeisintä uuden retoriikan edustajaa esittelevä yleisesitys, joka avaa esimerkiksi Chaim Perelmanin argumentaatioteoriaa. Palonen ja Summa (1996) tähdentävät retoriikan olevan kuitenkin monitieteistä: kyse ei ole yhdestä oppikunnasta tai metodista, vaan eri aloilla retoriikkaa tulkitaan ja käytetään eri lailla. Esimerkiksi filosofiassa, psykologiassa, kirjallisuustieteissä ja lingvistiikassa ollaan kiinnostuneita retoriikasta. Yhteistä näille aloille on kuitenkin niin sanottu ”retorinen käänne”, joka kuvaa retoriikan suosioon nousua ja uutta tuleamista. (Palonen & Summa 1996: 7.)

Yhteiskuntatieteissä Perelmanin argumentaatioteoriaa on soveltanut esimerkiksi Riikka Kuusisto (1996), joka on tarkastellut sen avulla sodan retoriikkaa. Hän on tarkastellut suurvaltajohtajien virallisten kannanottojen yleisöjä, esisopimuksia ja argumentaatiotekniikoita. (Kuusisto 1996: 267). Mikko Koistinen (1998: 40) on puolestaan soveltanut Perelmanin teorian kolmea ulottuvuutta talousjournalismiin. Heli Sillanmikko (2009) on tutkinut Tiedotusopin pro gradussaan kansanedustajien blogeissaan käyttämiä argumentaatiotekniikoita ja esisopimuksia käyttäen Perelmanin argumentaatioteoriaa.

Poliittisen retoriikan lisäksi argumentaatiota ja retoriikkaa tutkitaan myös kielentutkimuksessa – kohteina ovat erilaiset tekstit eli tekstilajit. Retoriikka liittyykin perustellusti kielentutkimukseen, sillä se on yksi sen suuntauksista. Kielentutkimus onkin retoriikan perillinen: tekstinosten välisten suhteiden tutkimus kun johtaa laajempien tekstikokonaisuuksien analyysiin. Lisäksi ajatus kielenkäytöstä vaikuttamisen keinona on yhteinen sekä uudelle retoriikalle että kriittiselle kielentutkimukselle. (Kalliokoski 1995: 26–27; Kajaste 1995: 184–185) Retoriikka ja argumentaatio toimivat kielitieteessä lähinnä näkökulmina tutkimuskohteeseen tai sen analyysivälineinä.

Yhtenä oman tutkimukseni keskeisenä apuna on ollut Inka Mikkosen (2010) väitöskirja *”Olen sitä mieltä, että...” Lukiolaisten yleisönosastotekstien rakenne ja argumentointi*. Vaikka Mikkonen onkin tutkinut mielipidekirjoitusten rakennetta ja argumentointia, pohjautuvat hänen argumentointia koskevat tutkimuskysymykset itsekin käyttämäni Perelmanin luokitteluun. Argumentoinnin ohella Mikkonen onkin tutkinut myös tekstien yleisöjä ja esisopimuksia. (Mikkonen 2010: 18.) Lisäksi Mikkosen aineistona ovat

mielipidekirjoitukset, kuten omassa tutkimuksessaanikin, vaikka hänen mielenkiintonsa kohdistuukin koulumaailmaan.

Omaa tutkimustani lähellä on myös Jussi Kajasteen (1995) poliittisen nuoriso- ja opiskelijajärjestön, Tuhatkunnan, ohjelmien analyysi, jossa hän yhdistää lingvistiikan ja retoriikan. Kajasteen tarkoituksena on selvittää, voiko Perelmanin teoria toimia tutkimuksen perustana tai edes lingvistisen analyysin lisänä. Hän käyttää Perelmanin teoriaa taustalla tarkastellessaan viitataanko tekstissä yleisöön tai tuodaanko siinä esiin esisopimuksia. Kajaste kuitenkin lähtee tutkimuksessaan ensi sijaisesti liikkeelle ohjelman lingvistisestä analyysistä, jonka avulla hän pyrkii osoittamaan tekstin retorisen rakentamisen keinoja. Hän tarkastelee muun muassa syntaktis-semanttisia ja tekstuaalisia piirteitä. (Kajaste 1995: 185–186, 192.)

Kajaste kokee lingvistisen analyysin ja retoriikan yhdistämisen toisaalta hankalaksi ja toisaalta toisiaan tukevaksi. Niiden käsitteet eivät usein toimi toisiaan tukien tai vahvistaen, vaikka yhtymäkohtiakin on, kuten kvantitatiivisen lokuksen -käsite ja erilaiset kielelliset keinot sen ilmaisemiseksi. Perelmanin teoria ei anna tutkijalle mitään selkeää mallia, jonka mukaan toimia, vaan se jättää suurimman vastuun tutkijan omalle tulkinnalle. Kajasteen mukaan lingvistisen analyysin etu on se, että sen avulla tutkija saa tarkkaa tietoa esimerkiksi lauseiden välisistä syntaktis-semanttis-pragmaattisista suhteista, minkä avulla on mahdollista sulkea pois joitain tulkintavaihtoehtoja, joita Perelmanin teorian avulla ei pysty ratkaisemaan. (Kajaste 1995: 202–203.)

Retoriikan ohella varsinaisia retorisia keinoja on tutkittu muun muassa poliittisista teksteistä. Esimerkiksi Arja Jokinen (1993: 194) on tutkinut poliitikkojen asunnottomuuspuheiden argumentaatiopositioiden ohella sitä, millaisia retorisia keinoja käyttäen kaupunginvaltuutetut oikeuttavat kyseisiä positioita. Kielitieteen puolella on myös tarkasteltu retoriikkaa. Anne Mäntynen (2003) on tarkastellut väitöskirjassaan *Miten kielestä kerrotaan. Kielijuttujen retoriikkaa*. sanomalehtien kielijuttujen retoriikkaa. Mäntynen on keskittynyt siihen, millainen tekstilaji kielijutut ovat, miten niissä puhutaan kielestä ja miten asiantuntijuus tulee niissä esille. Kielestä kertomisen analyysissään Mäntynen on hyödyntänyt sekä tekstintutkimusta että uutta retoriikkaa. Aluksi Mäntynen keskittyy tarkastelemaan kielijuttujen rakennetta; niiden aloituksia ja kokonaisrakennetta. Retoriikasta hän tarkastelee sellaisia retorisia keinoja kuin auktoriteettiin vetoaminen ja metaforat. Lisäksi hän analysoi kirjoittajan keinoja rakentaa omaa asiantuntijuuttaan eli eetosta. (Mäntynen 2003: 13, 16–17, 103.)

Kapa Montolan (2009) Suomen kielen pro gradu liittyy Mäntynsen tavoin kielestä käytävään keskusteluun: tutkimuksen nimi on *Keskustelua internetissä suomen kielen*

sukupuolittuneisuudesta. Montolan tavoitteenani on tutkia keskustelijoiden näkemyksiä suomen kielen seksistisyydestä ja sukupuolineutraaliudesta. Aineistona tässä tutkimuksessa on internetsivuston keskustelupalstan viestiketju, josta Montola tarkastelee kielellistä vaikuttamista, ja ennen kaikkea kirjoittajien käyttämiä retorisia keinoja ja argumentaation laatua. Lisäksi hän tarkastelee muun muassa kirjoittajien tyyliä ja teksteissä rakentuvia diskursseja. Montolan retoristen keinojen tutkimuksen taustalla on Perelmanin argumentaatioteoria. Lisäksi hän tukeutuu Jokisen (1999) vakuuttelevien ja suostuttelevien retoristen keinojen luokitteluun, joka on myös tämän tutkimuksen retoristen keinojen analyysin apuna. (Montola 2009: 5, 12–16.) Montola havaitsi aineistossaan käytetyiksi retorisiksi keinoiksi rinnastuksen, konsensuksen luomisen ja havaintoihin ja esimerkkeihin perustuvan argumentaation. Myös asiantuntijaretoriikkaa hyödynnettiin runsaasti, mutta vain harvoin esiin nousi numeerinen määrällistäminen. (Montola 2009: 66.)

Emma Laitisen (2009) Viron kielen ja kulttuurin pro gradun, *Retoriset keinot ja kirjoittajaroolit virolaisen Postimees-lehden ja suomalaisen Helsingin Sanomien verkkosivujen mielipidekeskusteluissa*, tavoitteena on tutkia suomalaisia ja virolaisia mielipidekirjoituksia. Laitinen tarkastelee rooleja, joita kirjoittajat valitsevat, ja menetelmiä, joilla he vahvistavat näitä rooleja. Aluksi hän analysoi aineistoa rekisterien, tekstityyppien ja retoriikan näkökulmista. Seuraavaksi hän keskittyy retoriseen diskurssianalyysiin sekä tarkastelee erilaisia retorisia keinoja, joilla kirjoittajat pyrkivät lisäämään puheensa vakuuttavuutta. Lopuksi hän tarkastelee lukijan ja kirjoittajan rooleja. (Laitinen 2009: 1, 9.)

Myös Laitinen (2009) tukeutuu retoristen keinojen luokittelussa Jokisen (1999) esitykseen. Hänen tutkimuksensa tuloksena on retoristen keinojen osalta se, että kirjoittajat käyttävät niistä monia. Laitinen havaitsi myös selkeän eron aineistojensa välillä: Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksissa korostetaan usein omaa asiantuntijuutta tai tukeudutaan ulkopuolisen asiantuntijan mielipiteeseen. Postimees'in aineistossa on puolestaan yleistä oman mielipiteen tai tulkinnan korostaminen, jolloin vasta-argumenttien esittäminen on vaikeampaa. Kaikkiaan Laitinen esittää, että Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksille on ominaista maltillinen ja neutraali ilmaisutapa, kun sen sijaan Postimees'in aineistossa esimerkiksi toisia kirjoittajia kohtaan hyökätään usein loukkaavilla nimityksillä eikä omaa mielipidettä välttämättä esitetä muutoin lainkaan. (Laitinen 2009: 79–81.)

Sari Charpentier (2001) käsittelee Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen teoksessaan *Sukupuoliusk* vuoden 1996 samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamiskeskusteluun liittyviä mielipidekirjoituksia kuudesta eri lehdestä. Charpentierin tutkimuksen lähtökohta on

oikeastaan sama kuin tämänkin tutkimuksen: ihmettely, miksi samaa sukupuolta olevien liittoja vastustetaan niin voimakkaasti? Tutkimuksen liikkeelle panevana voimana ovatkin mielipidekirjoitukset, joissa homoavioliittoja tai parisuhteen rekisteröimistä vastustetaan, koska avioliitto on ”pyhä”. Charpentierin pyrkimyksenä on purkaa tätä uskomusjärjestelmää ja tehdä ymmärrettäväksi virallistamiskeskusteluun liittyneitä uskomuksia ja valtasuhteita. Tutkimuksen taustalla ovat feministinen ja diskurssianalyttinen tutkimus sekä uskontotieteelliset teoriat pyhästä. Analyysinsa tueksi Charpentier on nimennyt aineistosta neljä diskurssia, joissa hetero- ja homoseksuaalisuutta luodaan. Nämä ovat kristillinen, psykologinen, luonto- ja rakkausdiskurssi. (Charpentier 2001: 9–11, 15.)

Charpentier (2001) havaitsi aineistolehtien vertailussa, että esimerkiksi Helsingin Sanomissa pysyttiin keskustelussa eniten asialinjalla; samanhan havaitsi kyseisestä lehdestä myös Laitinen (2009) omassa tutkimuksessaan. Tämä on myös tämän tutkimuksen ennakkoletus: Helsingin Sanomissa kirjoittajat esiintyvät omalla nimellään, mikä nostaa asiattomien tai alatyylisen kirjoitusten laatimisen kynnyksiä, eikä täysin asiattomia kirjoituksia toisaalta edes julkaista kyseisessä lehdessä. Charpentierin mukaan Helsingin Sanomissa keskusteltiin myös muita lehtiä enemmän esimerkiksi virallistetun parisuhteen nimestä ja suhteen oikeuksista. Lisäksi homoseksuaalisuutta ja samaa sukupuolta olevien parisuhteita puolustavia kannanottoja oli paljon. Vastaavasti esimerkiksi sanomalehti Ilkassa kieli oli usein tuomitsevaa ja kirjoitukset kirjoitettu nimimerkin suojasta. Kotimaa-lehdessä suurin osa vastusti liittoja, onhan kyseessä kristillinen julkaisu, ja kirjoituksissa siteerataan runsaasti kohtia Raamatusta. Yleinen mielipide Kotimaan kirjoituksissa oli, että oikeudenmukaisuuden vuoksi voitaisiin hyväksyä perintölaki, mutta itse avioliittoon ei saa kajota. (Charpentier 2001: 16–17, 20–21.)

Charpentier päätyy siihen, että normatiivista heteroseksuaalista sukupuolijärjestelmää ylläpitää uskomusjärjestelmä nimeltä sukupuoliusko. Kyseisessä uskossa ajatellaan heteroseksuaalisuuden järjestyksen muuttumattomuuden olevan välttämätön Suomen itsenäisyyden turvaamiseksi. Avioliitolla on tässä keskeinen merkitys ja häirituaali on puolestaan sitä keskeisesti ylläpitävä rituaali. Tällaisessa näkemysmaailmassa samaa sukupuolta olevien liitot näyttävät mahdottomina. Oleellinen ero vastustajien ja puoltajien välillä on Charpentierin mukaan se, että puoltajat näkevät parisuhteen virallistamisen kysymyksenä samanarvoisuudesta ja ihmisoikeuksista. Puoltavissa kirjoituksissa pyhä järjestys perustuu rakkaudelle eikä ihmisten jaottelulle seksuaalisuuden tai sukupuolen mukaan. (Charpentier 2001: 114, 116–117, 121.)

Myös Sinikka Kyyrönen (2002) on tarkastellut Sosiologian pro gradussaan samaa sukupuolta olevien parisuhteita juuri ennen parisuhteen virallistamisen oikeuttavan lain voimaantuloa, joskin hänen näkökulmanaan ovat homoseksuaalien perhekäsitykset ja heidän halukkuutensa parisuhteen virallistamiseen. Kyyrösen (2002) mukaan hänen haastattelemansa homoseksuaalit kannattivat parisuhteen virallistamista vetoamalla esimerkiksi tasavertaisiin oikeuksiin, emotionaalisiin ja yhteiskunnallisiin syihin. Lisäksi virallistamisen toivottiin lisäävän yleistä suvaitsevaisuutta ja homoseksuaalien näkyvyyttä yhteiskunnassa. (Kyyrönen 2002: 52–53.)

2. TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Argumentointi ja retoriikka vaikuttamisen keinoina

Retoriikka eli puhetaito sai alkunsa antiikin Kreikassa. Kansalaiset tarvitsivat puhetaitoa vaikuttaakseen päätöksiin, joita alettiin tehdä kansalaisten kaupunkikokouksissa. Retoriikka olikin vastaus aikansa tarpeisiin. (Leiwo, Luukka & Nikula 1992: 8; Puro 2005: 19.) Aristoteleen teos Retoriikka on vanhin retoriikan systemaattinen kokonaisuus, ja se on peräisin 300-luvulta eKr. Aristoteleen retoriikan vaikutus on ollut suuri nykypäivään saakka, sillä sitä on käytetty retoriikan perusteoksena antiikista asti. Aristoteles mukaan totuus ja retoriikka eivät olleet erillisiä asioita, vaikka Aristoteles vastustikin puhetaidon tapaa vedota tunteisiin järkeen vetoamisen sijaan. (Leiwo, Luukka & Nikula 1992: 8; Puro 2005: 31.)

Muihin ihmisiin vaikuttamista, kuten esimerkiksi vaikuttamaan pyrkiviä tekstejä, voidaan lähestyä argumentoinnin kuvauksella, retoriikan näkökulmasta tai yhdistämällä näitä molempia. Retoriikan tutkimusaluetta voidaan puolestaan jäsentää kielenkäytön tasojen mukaan. Tarkasteltavana voivat olla kokonaisten puheiden tai esitysten retoriikka, käytettyjen trooppien ja kielikuvien retoriikka tai argumentoinnin retoriikka. Puheita ja esityksiä tarkastellaan kokonaisuuksina ja arvioidaan niiden vaikuttavuutta suhteessa yleisöön. Trooppiretoriikkaa voidaan tarkastella muun muassa taidonilmaisuna tai siinä voidaan nähdä mahdollisuuksia jonkin aikakauden kielen, tekstin tai kirjoittajan ajatusmuotojen ja tyylien tutkimiseen. Argumentoinnissa huomio suunnataan puolestaan esityksen niihin puoliin, joilla pyritään joko muuttamaan tai vahvistamaan yleisön näkemyksiä argumentoinnin kohteena olevista asioista. (Palonen & Summa 1996: 10.) Tässä tutkimuksessa keskitytään argumentoinnin retoriikkaan, koska aineistona ovat mielipidetekstit. Varsinaisten argumenttien ja niiden analysoinnin sijaan keskitytään kuitenkin teksteihin kokonaisuuksina: niiden erilaisiin vaikuttamaan pyrkiviin keinoihin.

Aristoteles jakoi argumentaation, eli puheiden vaikutuskeinot, kolmeen alalajiin, jotka ovat logos, ethos ja pathos. Vaikuttava puhe rakennetaan hänen mukaansa näiden kolmen ulottuvuuden avulla. Logos on argumentin asiasisältö eli itse argumentti. Logoksella tarkoitetaan sitä, kuinka järkevää ja hyvin perusteltua puhujan retoriikka on. Ethoksella tarkoitetaan tapoja, joilla puhuja ilmentää luonnettaan ja uskottavuuttaan henkilönä. Pathos on puhujan omien tunteiden ilmaisemista ja niiden avulla kuulijoihin vetoamista. Nykyisin ethoksen vastine retoriikassa on puhujan tai kirjoittajan yleisökäsitys, joka ilmenee

lähestymistapana kohteeseen. Pathoksen yhteydessä keskeistä on se, mitä kuulijoissa tapahtuu. Puhujan on mukautettava puhettaan kuulijoiden vastaanottokyvyn ja tunnetilan mukaan muuttaakseen sitä näkökulmalleen tarkoituksenmukaiseen suuntaan. (Kakkuri-Knuuttila 2007: 233; Puro 2005: 32–33.) Tässä tutkimuksessa ei keskitytä logokseen eli argumentteihin, vaan keskeisiksi nousevat ethos eli kirjoittajan yleisökäsitys ja pathos, joka tarkoittaa kirjoittajan ja yleisön välisiä esisopimuksia.

Argumentointia voidaan tarkastella dialektiikan, logiikan ja retoriikan näkökulmista. Dialektiikan perusajatusta kuvaa oikeudenkäynnin prosessi, sillä dialektiikassa etsitään väittelyn tuloksista parasta päätöstä, joka puolestaan hahmottuu väittelyn edetessä esitettyjen väitteiden pohjalta. Logiikan näkökulmasta taas keskeistä on yksittäisten argumenttien, eli väitteen, perustelun ja taustaoletusten, hyvyyden arviointi. Tällä tarkoitetaan sitä, että vakuuttamisen tavoite saavutetaan, jos väite on syytä hyväksyä esitettyjen argumenttien perusteella. Lukijan tulisi siis hyväksyä itselleen aluksi vastakkainen väite, vahvistua omassa uskomuksessaan tai kokea epävarmuutta, mikäli vankat uskomukset ovat jo valmiiksi epävarmalla pohjalla. Perinteisen eli logiikan näkemyksen mukaan argumentti tulisikin hyväksyä aina, kun kyseessä on hyvän argumentin määritelmän mukainen argumentti. Retoriikassa puolestaan keskitytään yleisön vakuuttamisen keinoihin. Retoriikan onnistuneisuus mitataan sillä, kuinka hyvin yleisö saadaan sen avulla vakuutettua. Tämä näkyy yleisön toiminnassa tai reagoinnissa. Tällainen luonnollisella kielellä tapahtuva retorinen argumentointi eroaa loogisesta todistamisesta siten, että siinä ei noudateta logiikan sääntöjä eikä argumenttien uskottavuus siten perustu loogiseen pätevyYTEEN. (Kakkuri-Knuuttila 2007: 51, 76, 226; Leiwo & Pietikäinen 1996: 95.) Aristoteleen mukaan logiikan ja retoriikan erottaa ennen kaikkea se, että logiikka toimii kuvitteellisessa maailmassa ja retoriikka sen sijaan käytännöllisessä (Puro 2005: 31).

Retoriikka täydentää argumenttianalyysia ottamalla huomioon argumentin ilmiäsuun eli kielelliset keinot. Tämä tarkoittaa sellaista näkemystä, jossa retoriikan perustana on argumentaatio, ja muut retoriset keinot toimivat yhdessä argumentaation kanssa. Retorisilla keinoilla pyritään siis vahvistamaan argumentaatiota ja saamaan kuulijat kannattamaan esitettyjä argumentteja (Jokinen 1999: 129). Tällainen laajan tulkinnan mukainen retoriikka, eli uusi retoriikka, mahdollistaa analyysin, jonka avulla voi selvittää tekstien välittämää arvomaailmaa paremmin kuin pelkän argumentaatioanalyysin avulla, koska uudessa retoriikassa argumentaatio ja retoriikka kietoutuvat yhteen. Pelkkä argumentaatioanalyysi nimittäin pelkistää argumentin kielellisen asun ja tarkastelee ensisijaisesti argumentin asiasisältöä, mutta retorinen näkökulma ottaa huomioon myös argumentin ilmiäsuun. (Kakkuri-

Knuutila 2007: 233–234, 238.) Muoto ja sisältö eivät ole toistensa vastakohtat, vaan ne ovat toisiinsa kietoutuneita ja yhtäläillä tärkeitä päättelyn ja vakuuttamisen elementtejä, joten kielenkäytön ulkoisiksi muodoiksi aiemmin mielletyt elementit, kuten asioiden esittämisjärjestys tai metaforat, ovat uuden retoriikan mukaan itse asiassa argumenttien sisällöllisiä osatekijöitä eli vakuuttamisen keinoja (Summa 1996: 65.)

Retorisen analyysin voi nähdä osana kulttuurintutkimusta, sillä retorinen analyysi lisää ymmärrystä siitä, miten monin tavoin kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta. Retoristen keinojen tutkimus paljastaakin yhteiskunnallisia arvoja ja uskomuksia. Sen avulla voi tarkastella sitä, kuinka erilaisia asioita oikeutetaan tai vastaavasti epänormalisoidaan. (Jokinen 1999: 156–157; Kakkuri-Knuutila 2007: 239–240.)

2.2 Uusi retoriikka

Retoriikan voi jakaa klassiseen ja uuteen retoriikkaan. Klassinen retoriikka oli puheiden retoriikkaa, jonka peruskäsitteitä olivat puhuja, aihe, puhe ja yleisö. Vanhalle retoriikalle oli ominaista ohjeiden ja neuvojen antaminen puhujalle: sen näkemys retoriikasta oli normatiivinen. Uusi retoriikka sen sijaan on kuvailevaa, ja se korostaa analyysiä, erittelyä ja tulkintaa. Uudessa retoriikassa keskitytään tekstin analyysiin, eikä niinkään sen tuottamiseen, joten näkökulma on muuttunut puhujasta analyytikkoon. (Kakkuri-Knuutila 2007: 235, 241; Puro 2005: 107–109.)

Klassisessa retoriikassa puhetta tarkasteltiin ensisijaisesti vain konkreettisen puhetilanteen näkökulmasta, mutta uuden retoriikan mukaisen retorisen analyysin kohteena on myös tekstin sosiaalinen eli yhteiskunnallinen yhteys, jota nimitetään retoriseksi tilanteeksi. Uusi retoriikka näkeekin retorisen tilanteen laajasti: se voi olla mikä tahansa kommunikaatiotilanne. Retoriseen tilanteeseen kuuluvat puhuja, yleisö sekä puheen foorumi. Se, kuka kirjoittaa, kenelle ja minkälaisissa olosuhteissa, määräytyy yhteiskunnallisesti, minkä vuoksi nämä retorisen tilanteen käsitteet ovat sosiaalisia. (Kakkuri-Knuutila 2007: 235–236.)

Puron (2005) mukaan uuden retoriikan voi nähdä vastauksena 1900-luvun muuttuneen maailman tarpeisiin, jossa yleisöpuhelähtöisyys tuntui yksipuoleiselta ja naiivilta. Yhteiskunnalliset ja viestinnälliset muutokset vähensivät perinteisiä yleisöpuhetilanteita, eikä retoriikassa nähtykään enää olevan kyse julkisesta esiintymisestä tai kaunopuheisuudesta, vaan ne olivat enää vain sovellusalueita. Klassinen retoriikka ja siihen kuuluva käsitys

yleisöpuheesta vaikuttavat edelleen esimerkiksi Yhdysvalloissa, mutta tieteellisessä keskustelussa valta-asema on uudella retoriikalla, jossa tutkitaan kaikenlaisille yleisöille tarkoitettuja esityksiä. (Puro 2005: 109.) Uuden retoriikan nimellä kulkeva argumentaatioteoria kattaakin kaikenlaiset vakuuttamiseen ja suostutteluun pyrkivät esitykset yleisöistä ja käsiteltävinä olevista asioista riippumatta (Perelman 1996: 11–12).

Puro luettelee kolme muutosta, jotka vaikuttivat uuden retoriikan syntyyn. Ensimmäinen muutos oli sähköisen viestinnän – radion ja television – leviäminen. Uusi viestintäteknologia valtasi yhteiskuntaa ja toi puheen kaikkien saataville. Toinen muutos liittyi poliittisen maailmankuvan muutokseen. Ensimmäisen maailmansodan myötä väistyi kansainväliseen politiikkaan ja retoriikkaan kuulunut optimismi. Maailmansotien välinen aika, jolloin uusi retoriikka syntyi, oli luonteeltaan kansainvälistä mutta altista väärinymmärryksille. Kolmas muutos oli elämäntyylin muuttuminen ja kaupallistuminen. Mainonta ja markkinointi vahvistuivat ja retoriikkaa olikin joka puolella – enää ei ollut vain yhtä selkeää viestin lähdettä, jolla ihmisiin pyrittiin vaikuttamaan, kuten klassisen retoriikan aikana. (Puro 2005: 109–110.)

Retoriikan kunnianpalautus koettiin 1950-luvulla, kun uuden retoriikan keskeisinä teoreetikoina pidetyt Chaïm Perelman, Stephen Toulmin ja Kenneth Burke aloittivat retoriikkaa ja argumentointia koskevat tutkimustyönsä, joissa he kyseenalaistivat vallinneen vähättelevän suhtautumisen retoriikkaan tieteenalana sekä luonnollisella kielellä tapahtuvaan argumentointiin. Näiden kolmen teoreetikon lähtökohdat ja tavoitteet eroavat kuitenkin toisistaan. Perelman ja Toulmin lopettivat logiikan valtakauden argumentoinnin tutkimuksessa, sillä molemmat huomasivat, ettei logiikan analyysia voinut ongelmattomasti soveltaa luonnollisella kielellä tapahtuvaan argumentointiin. He olivat kiinnostuneita argumentoinnista ja sen tekniikoista, ja heidän tavoitteinaan oli esittää kattava teoria argumentoinnin analysoimiseksi ja sen pätevyyden arvioimiseksi. (Summa 1996: 51–52; Leiwo & Pietikäinen 1996: 95–96.)

2.3 Chaïm Perelmanin argumentaatioteoria

Puron mukaan uuden retoriikan nousu 1960–70-luvuilla perustui vahvimmin Chaïm Perelmanin tuotantoon; hän teki sitä käsitteenä ja ilmiönä tunnetuksi (Puro 2005: 130). Summa näkee Perelmanin suurimmaksi ansioksi sen, että hän palautti retoriikan kaunopuheisuudesta takaisin klassiseen merkitykseensä päättelyn ja vakuuttamisen

tutkimukseksi. Perelmanin argumentaatioteoriaa pidetäänkin Manner-Euroopassa 1980-luvulta alkaneen filosofis-lingvistisen luonnollisella kielellä tapahtuvan argumentaation tutkimuksen käynnistäjänä. (Summa 1996: 63–64.)

Chaïm Perelman (1912–1984) oli belgialainen filosofi ja oikeustieteilijä, joka kehitti argumentoivan tekstin vakuuttavuuden analysointimallin. Perelman ei pitänyt logiikkaa retoriikan perustana, sillä sen avulla ei kyetä osoittamaan, mikä on eettistä, hyvää tai oikeudenmukaista. Logiikkaa ei siis voida hänen mukaansa soveltaa arvoihin liittyviin päätelmiin, koska se ei anna vastausta siihen, millä tavoin puhuja päätyy arvoja koskeviin päätelmiinsä. Perelmanin ratkaisu arvoarvostelmien järkipärisyyden selvittämiseen oli loogisen päättelyn ja luonnollisen argumentaation erottaminen ja analyysin keskittäminen keskittäminen nimenomaan jälkimmäiseen. Koska argumentoimalla pyritään ja päästään yhteisymmärrykseen arvokysymyksistä, on arvojen järjellisen perustan selvittämiseksi tarkasteltava, miten niitä puoltavia tai vastustavia mielipiteitä perustellaan ja miten ne saavuttavat uskottavuutensa. Päätelmän hyvyttä voidaan arvioida siihen johtaneen argumentoinnin laadun perusteella. (Puro 2005: 131; Summa 1996: 62–64.)

Perelman julkaisi keskeiset näkemyksensä pääteoksessaan ”*Traité de l’argumentation: La nouvelle rhétorique*” (1958), jonka hän kirjoitti yhdessä Lucie Olbrechts-Tytecan kanssa. Vuonna 1969 teos ilmestyi englanniksi käännettynä nimellä *The New Rhetoric*. Teoksessaan Perelman analysoi argumentoinnin perusteita ja käyttötapoja sekä osoittaa uuden retoriikan ytimen olevan argumentaatioissa. Teos on ikään kuin argumenttien ”kasvioppi” – monipuolisin esimerkein havainnollistettu esitys vakuuttavan kielenkäytön resursseista. (Summa 1996: 64–65.)

Perelman pohjaa näkemyksensä Aristoteleen, joka erotti toisistaan analyttisen ja dialektisen päättelyn. Analyttiset päätelmät ovat yleispäteviä, koska niissä totuus on lausumien ominaisuus ja siten ihmisten mielipiteistä riippumaton. Tällaisissa päätelmissä edetään ennalta sovittujen päättelysääntöjen kautta ja päädytään oikeaan lopputulokseen, kunhan näitä sääntöjä noudatetaan. Kyse on siis loogisesta päättelystä. Dialektisten päätelmien lähtökohtana puolestaan ovat yleisesti hyväksytyt mielipiteet, ja niiden avulla haetaan hyväksyntää mahdollisesti kiistanalaisille väitteille, eli pyritään suostuttelemaan tai vakuuttamaan. Koska dialektinen päättely ei koostu pätevistä päätelmistä, siinä esitetään argumentteja, jotka voivat olla enemmän tai vähemmän vakuuttavia ja vahvoja: kyse on siis mielipiteistä, mikä on tyypillistä luonnollisella kielellä tapahtuvalle argumentoinnille. Uusi retoriikka jatkaa Aristoteleen perinnettä ja laajentaa sitä kuvaamalla juuri tällaisia dialektisen

päätelyn mukaisia ja luonnollisella kielellä esitettyjä argumentteja ja niiden esittämisen ehtoja. (Perelman 1996: 7-11.)

Perelman painottaa vahvasti järjen ja arvojen merkitystä retoriikassa. Perelmanin mukaan hyvä ja oikeudenmukainen retoriikka muodostuu yhteistoimintaan pyrkivästä argumentaatiosta, jossa tulee kuitenkin voida koetella erilaisia näkökulmia ja hyväksyä vastakkaisiakin näkemyksiä, sillä kyse on yksilöllisistä näkemyksistä ja arvioinneista. Retorisessa tilanteessa lähtökohta on se, että kaikki osallistujat kokevat olevansa yhteisiin päämääriin suuntautuvassa tasa-arvoisessa tilanteessa. Tällöin argumentaatio on eettisesti kestävä. Argumentoinnin tavoitteena onkin puhujan ja kuulijan kohtaaminen: määrittelemättömän tai määritellyn yleisön hyväksynnän saavuttaminen. Tämä tuo esiin perelmanilaisen retoriikan yhteisöllisyyden: aina on olemassa joitain yhteisymmärryksen ja -toiminnan edellytyksiä. Tämä tarkoittaa myös sitä, ettei argumentaatiolla tavoitella pelkästään älyllistä hyväksyntää, vaan usein tähtäimessä on joko toiminta tai toiminta-alttiuden luominen. (Perelman 1996: 16–19; Puro 2005: 131–132; Summa 1996: 65–66.)

Perelmanin argumentaatioteorian kolme keskeistä käsitettä ovat yleisö, esisopimus ja argumentaatiotekniikat. Argumentaatiotekniikat ovat kielen keinoja, joiden avulla argumentointi etenee ja väitteiden uskottavuutta rakennetaan. Väitteiden vakuuttavuus muodostuu siitä, kuinka uskottavia yleisöstä ovat puhujan käyttämät erilaiset argumentoinnin tekniikat. Nämä tekniikat jakautuvat kahteen pääluokkaan: assosiativisiin eli yhdisteleviin tekniikoihin ja dissosiativisiin eli erotteleviin tekniikoihin. (Perelman 1996: 58–59; Summa 1996: 70–71.) Tässä työssä ei kuitenkaan keskitytä argumentaatiotekniikoihin, vaan tarkastelun kohteena ovat Perelmanin teorian kaksi muuta keskeistä käsitettä: yleisö ja esisopimukset.

2.3.1 Yleisö

Koska argumentaatiossa pyritään hankkimaan tai vahvistamaan yleisön hyväksyntää tai kannatusta esitetyille väitteille, se ei koskaan tapahdu tyhjiössä. Argumentaatiossa onkin puhujan lisäksi aina jokin yleisö, joka puhujan tulee ottaa huomioon: Hänen on arvioitava asemansa, sanansa ja tyyliensä sekä määriteltävä tavoitteensa yleisönsä mukaan. Yksi Perelmanin argumentaatioteorian keskeisistä käsitteistä onkin yleisö, jolla tarkoitetaan kaikkia niitä henkilöitä, joihin puhuja haluaa argumentoinnillaan vaikuttaa. (Kuusisto 1996: 275, Perelman 1996: 16.)

Perelman jakaa yleisökäsitteensä kahtia: **universaaliyleisöön ja erityisyleisöön**. Yleisö voi vaihdella aina puhujasta itsestään koko ihmiskuntaan tai ainakin sen järjellisiin ja päteviin jäseniin, joiden tarkemmin määrittelemätöntä joukkoa Perelman nimittää universaaliyleisöksi. Näiden ääripäiden väliin jää lukematon määrä erilaisia erityisyleisöjä. Erityisyleisön muodostaa jokin rajattu joukko, jonka koostumus tiedetään jo ennalta, ja jonka erityisiin odotuksiin voidaan näin ollen argumentaatiossa vedota. (Kuusisto 1996: 275, Perelman 1996: 16, 21, Summa 1996: 67.) Esimerkiksi Helsingin Sanomien mielipidetekstien universaaliyleisönä voidaan pitää koko lehden tai mielipidepalstan lukijakuntaa. Erityisyleisö voi puolestaan olla esimerkiksi jonkin ammattiryhmän tai vakaumuksen edustajista koostuva yleisö, jonka voi olettaa olevan valmis hyväksymään tiettyihin auktoriteetteihin ja perusteluihin nojaavat väitteet määrittelemätöntä universaaliyleisöä todennäköisemmin (Kuusisto 1996: 275–276).

Perelman pyrki yleisökäsitteen kahtiajaolla vastaamaan retoriikan historiassa pitkään vallalla olleeseen kysymykseen siitä, miten voitaisiin erottaa toisistaan hyväksyttävä, järkeen vetoava argumentointi ja toisaalta epäilyttävä, tunteisiin vetoava retoriikka. Kyse on vakuuttamisen ja suostuttelun välisestä rajanvedosta, jota Perelman havainnollistaa erottamalla toisistaan kenelle tahansa ja rajatulle joukolle suunnatun argumentaation. Suostuttelun ja vakuuttamisen erossa ei ole siis kysymys joko subjektiivisuudesta ja tunteisiin vetoamisesta tai objektiivisuudesta ja järkeen vetoamisesta, vaan erosta puhujan yleisökäsityksessä. Universaaliin yleisöön vaikuttaminen edellyttää vakuuttavaa ja järkeen vetoavaa argumentointia. Universaaliyleisölle puhujan on esitettävä sellaisia yleispäteviä tosiseikkoja, totuuksia ja arvoja, jotka valistuneen ihmisen voi olettaa hyväksyvän, vaikka väitteet eivät tietenkään voi saada kaikkien universaaliyleisön yksittäisten jäsenten kannatusta. Väitteiden tueksi puhuja voi vedota terveeseen järkeen, yleiseen mielipiteeseen tai itsestäänselvyyteen, joiden olettaa yleisön jäsenten jakavan. Erityisyleisön voi puolestaan suostutella sitoutumaan johonkin väitteeseen vetoamalla sen erityisiin taipumuksiin tai intresseihin. Erityisten yleisöjen oletetaan hyväksyvän tietyt väitteet, jolloin puhujan ei tarvitse niistä erikseen varmistua. (Perelman 1996: 20–25; Summa 1996: 67–68.)

Perelman pitää universaaliin yleisöön vetoamista hyvän argumentoinnin kriteerinä, koska yleispätevässä argumentoinnissa ei vedota henkilökohtaiseen vaan yhteisesti hyväksyttävään. Perelman kytkeekin universaaliyleisön käsitteen moraaliin, sillä hänen mukaansa moraalista on sellainen argumentointi, joka on yleispätevää kenen tahansa edessä. Puhujalla onkin myös vastuu toimia siten, että se on universaaliyleisön hyväksyttävissä. (Puro 2005: 132, Summa 1996: 68.)

Universaaliyleisön käsitettä voidaan kuitenkin kritisoida siitä, että aina universaaliksi tarkoitettua ei tulkita sellaiseksi, koska käsitykset universaaliudesta vaihtelevat. Jokainen argumentoija määrittelee universaaliyleisön omien kokemustensa ja tietojensa avulla. Lisäksi universaaliyleisö on kulttuuri- ja tilannesidonnainen standardi, josta ilmenee kulttuurin arvoperusta eli se, mihin voidaan tai ei voida vedota, kun halutaan perustella arvoväittämiä. Universaalinkäsite ei voikaan soveltua kaikkiin konkreettisiin yksittäistapauksiin tai tilanteisiin. (Puro 2005: 132–133; Summa 1996: 68–69.) Mikko Koistinen esittää, että yleisön universaalius ei olekaan kiinnostava sanan absoluuttisessa merkityksessä. Hänen mielestään yleisön voi määritellä universaaliksi, kun sen käsittää tietyssä historiallisessa ympäristössä vaikuttavana yleisökonstruktiona, jolla on yhteisesti jaettu arvopohja ja asioiden käsittelytaso. (Koistinen 1999: 47.)

Universaalisuuden voi kuitenkin nähdä mielekkäänä lähestymistapana argumentoiviin teksteihin, koska niistä on mahdollista analysoida sitä, millaisen yleisön ”tällä argumentilla tai tällaisella retoriikalla” voi vakuuttaa. Koska argumentointi on vaikuttamaan pyrkivänä aina osoitteellista, on kiinnostavaa kysyä, kenelle teksti on kirjoitettu. (Summa 1996: 69.)

2.3.2 Esisopimukset

Yleisölähtöisyyden vuoksi argumentaatiossa on aina jo ennalta joitain oletuksia siitä, mihin voidaan vedota väittämän uskottavuuden lisäämiseksi. Tällaisia yhteisymmärrykseen kuuluvia oletuksia ei tarvitse erikseen perustella, joten ne eivät tule julki argumentoinnissa. Argumentoijalla on siis aina joitain julkilausumattomia oletuksia niistä yleisistä perusteista, joilla kulloistakin yleisöä kannattaa lähestyä. Jokainen yleisö hyväksyy jo ennalta tietyt asiat, ja argumentoijan tehtävä on arvioida, millaiset arvot ja uskomukset kunkin yleisön valintoja ohjaavat. Hänen on siis sovitettava esityksensä yleisönsä mukaan. Perelman nimittää näitä oletuksia argumentoinnin lähtökohdiksi eli argumentoinnin esisopimuksiksi, jotka ovat sellaisia kulttuuriin vakiintuneita jäsennytapoja, joita yleisön ei oleteta kyseenalaistavan. (Jokinen 1993: 92–93; Kuusisto 1996: 277; Perelman 1996: 28; Summa 1996: 70.)

Puhujan on lähdettävä liikkeelle sellaisista premisseistä, eli lähtökohdista, jotka ovat yhteisesti hyväksytyjä ja jaettuja. Tällaisia esisopimuksia ovat esimerkiksi sellaiset yhteisesti hyväksytyt sopimukset kuin ’oikeudenmukaisuus on hyvä asia’ ja ’vapauden puolesta kannattaa taistella’. Argumentaatiossa onkin pitkälti kyse yleisön näille esisopimuksille antaman hyväksynnän siirtämisestä koskemaan myös varsinaisia esitettyjä argumentteja,

vaikka ne olisivat hyvinkin vastakkaisia alkuperäisille esisopimuksille. (Jokinen 1993: 193; Jokinen 1999: 46; Perelman 1996: 28; Summa 1996: 70.)

Esisopimukset voivat koskea joko **todellisuutta** (tosiseikat, totuudet ja otaksumat) tai **suotavuutta eli toivottavaa asioiden tilaa**. Todellisuutta koskevat esisopimukset liittyvät asioihin, jotka ovat yleisölle äärimmäisen todennäköisiä tai itsestäänselvästi tosia. Ne ovat lauseita, joita pidetään totuuksina ja faktoina. Otaksumat puolestaan perustuvat sille, että se mitä tapahtuu, on normaalia. Ne eivät ole aivan yhtä varmoja kuin tosiseikat ja totuudet, mutta tarjoavat silti riittävän perustan vakuuttavuudelle. Toivottavaa asioiden tilaa koskevat esisopimukset sen sijaan perustuvat yleisölle tärkeisiin arvoihin, arvohierarkioihin ja lokuksiin eli päättelysääntöihin. (Kuusisto 1996: 277–278; Perelman 1996: 32.)

Perelman erottaa arvoja koskevasta argumentaatiosta abstraktit (oikeus, kauneus) ja konkreettiset (kirkko, isänmaa) arvot, joita tosin molempia tarvitaan argumentaatiossa. Konkreettinen arvo liittyy esimerkiksi johonkin olioon tai ryhmään ainutkertaiseksi ymmärrettyinä. Rakkaus jotakin kohtaan on konkreettinen arvo, kun rakkaus itsessään on abstrakti arvo. Hänen mukaansa konkreettisiin arvoihin perustuvat päätelmät näyttäisivät olevan ominaisia konservatiivisille yhteisöille, kun puolestaan abstraktit arvot soveltuvat yhteiskunnallisen kritiikin lähtökohdiksi ja ovat perusta muutosvaatimuksille. (Perelman 1996: 34–36.)

Hallamaankin (2007) mukaan moraalisiin arvo-argumentteihin turvaudutaan erityisesti silloin, kun tavoitteena on muuttaa vallitsevia oloja tai torjua vaatimukset asioiden muuttamisesta. Moraaliargumentoinnissa viitataan usein vielä toteutumattomiin asiointiloihin, koska sen avulla pyritään asioiden muuttamiseen; tavoitteelliseen toimintaan. Niiden avulla väitetään, että toimimalla tietyllä tavalla todellisuus muuttuisi haluttuun suuntaan. Argumenttien perusteluissa nojaututaan tällöin hyvää elämää koskeviin käsityksiin: oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, vapaus ja autonomia ovat esimerkkejä eettisistä arvoista, joiden mukaan ihmisten tulisi toimia, jotta he menettelisivät oikein. Argumentein ilmaistujen arvostusten lisäksi taustalla vaikuttavat aina myös laajemmat arvokysymykset, kuten maailmankatsomus ja ihmiskäsitys. (Hallamaa 2007: 226–228.)

Yksittäisiä arvoja tärkeämpää on yleensä tunnistaa kunkin yleisön arvohierarkiat: kannattaako argumentoijan vedota esimerkiksi rauhaan vai isänmaallisuuteen. Arvohierarkiat voidaan myös jakaa konkreettisiin (ihmisten ja eläinten hierarkia) ja abstrakteihin. Abstrakteja arvoja koskeva hierarkia on esimerkiksi oikeuden ylemmyys hyötyyn nähden. Tässä hierarkiassa on kyse syyn ensisijaisuudesta vaikutukseen nähden. Lisäksi hierarkioissa

voidaan rinnastaa toisiinsa eriluonteisia arvoja (totuus ja kunnioitus) tai määrää (lievempi haitta on parempi kuin suuri). (Kuusisto 1996: 278; Perelman 1996: 36–37.)

Lokukset ovat argumentin varsinaisesta sisällöstä riippumattomia vakiintuneita arviointiperusteita, jotka yleisö entuudestaan hyväksyy ja tunnistaa. Ne ovat otaksumien kaltaisia päättelysääntöjä, jotka jakaantuvat yleisiin ja erityisiin sääntöihin. Yleiset päättelysäännöt ovat nimensä mukaisesti yleisluonteisia väittämiä, jotka koskevat sitä, mitä pidetään arvokkaampana kaikilla alueilla, erityissäännöt puolestaan koskevat sitä, mitä pidetään suotavampana erityisalueilla. Lisäksi päättelysäännöt jakaantuvat siten, että ne voivat koskea määrää (mikä hyödyttää useita ihmisiä, on arvokkaampaa kuin se, mikä hyödyttää vain muutamia) tai laatua, jossa jotain seikkaa suositaan sen ainutkertaisuuden tai korvaamattomuuden vuoksi. Määrän ja laadun lisäksi päättelysäännöt voivat liittyä myös järjestykseen (edeltävän ensisijaisuus jäljessä tulevaan, syyn ensisijaisuus vaikutukseen nähden), olemassaoloon (olevan paremmuus mahdolliseen nähden), olemukseen (lajia parhaiten edustavat yksilöt) sekä henkilöön (yksilön arvoon ja autonomiaan liittyvien seikkojen paremmuus). (Kuusisto 1996: 278; Perelman 1996: 37–38.)

Tosiasioita ja arvostuksia koskevat esisopimukset toimivat eri tavoin suhteessa universaaliyleisöön. Tosiasiaksi hyväksytään sellaiset päätelmät, jotka universaaliyleisö voisi hyväksyä. Toisaalta minkä tahansa totuuden voi kyseenalaistaa tai kiistää, jolloin puhuja ei voi käyttää sitä enää, ellei hän kykene osoittamaan, että kriitikko on erehtynyt. Totuuksille osoitettu riittävän yleinen hyväksyntä tekee kuitenkin niiden kiistämisestä usein vaikeaa. Arvoarvostelmat sen sijaan ovat subjektiivisia ja voivat näin ollen yhdistää vain erityisyleisöjä. Yleispäteviksi mielletyt arvot, kuten totuus, hyvyys ja oikeus, voivat kuitenkin saada universaaliyleisön hyväksynnän silloin, kun niitä ei määritellä: kun ne ovat yleisessä, abstraktissa muodossa. Riittävän abstraktilla tasolla ilmaistuista arvoista tulee tosiseikkoja, jotka voivat esiintyä argumentoinnin julkituomattomina esisopimuksina, jolloin argumentointi lähtee itsestään selvyyksistä, kuten ”kaikkihan me tämän tiedämme”. Kun yleispäteviä arvoja täsmennetään, joudutaan turvautumaan perusteluihin, jotka vetoavat vain joihinkin erityisyleisöihin. (Perelman 1996: 30–31, 34; Summa 1996: 70.)

2.4 Vakuuttelevien ja suostuttelevien retoristen keinojen analysoiminen

Arja Jokinen on tarkastellut retorista diskurssianalyysia, jonka lähtökohtaoletukset ovat samankaltaiset kuin uudessa retoriikassa. Jokisen mukaan argumentointia tulee tarkastella

ennen kaikkea tekemisenä, eli sosiaalisena toimintana. (Jokinen 1999: 127.) Tämä näkemys yhdistyy siihen ajatukseen, että kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta, ja retoristen keinojen tarkastelun kautta on mahdollista huomata, kuinka erilaisia asioita ja tapahtumia sekä oikeutetaan että vastaavasti joistakin rakennetaan epänormaaleja. Retoristen keinojen analyysin voikin sanoa paljastavan yhteiskunnallisia arvoja ja uskomuksia. (Jokinen 1999: 156–157; Kakkuri-Knuutila 2007: 239–240.) Sama ajatus on myös uudessa retoriikassa, sillä näkemys sisällön ja muodon yhteenkietoutuneisuudesta mahdollistaa tekstien välittämän arvomaailman ja asenteiden pelkkää argumentaatioanalyysia monipuolisemman selvityksen. (Kakkuri-Knuutila 2007: 233–234, 238.) Jokinen korostaa uuden retoriikan tavoin myös argumentaation yleisösuhteen tärkeyttä: puhuja pyrkii vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan avulla sitouttamaan yleisönsä esitettyyn argumenttiin, jonka vakuuttavuus rakentuu vasta sen vastaanotossa. Lisäksi Jokinen näkee Perelmanin tavoin yleisöt erilaisina: eri yleisöt vakuuttuvat erilaisista argumenteista ja argumentaatiota vahvistavista retorisisista keinoista. (Jokinen 1999: 128.)

Erilaisia retorisia keinoja voi käyttää tehdäkseen erilaisia asioita. Retorinen argumentaatio voidaankin jakaa puolustavaan ja hyökkävään retoriikkaan. Hyökkävä retoriikka pyrkii vahingoittamaan vasta-argumenttia ja puolustava retoriikka perustuu oman aseman vahvistamiseen ja suojaamiseen. Puolustamista ja hyökkäämistä voi toteuttaa monilla retorisisilla keinoilla. Esimerkiksi henkilökohtaiset näkemykset tai kannattamansa teoriat voi esittää vahvasti argumentoiden, kun taas vastakkaiset tulokset esitetään heikoin argumentein. Tärkeintä on kuitenkin puolustava retoriikka, sillä se on retorisen argumentaation perusta ja sen avulla aiheen käsittely on selkeämpää. Hyökkävää retoriikkaa voi käyttää väittelytilanteessa puolustavan retoriikan apuna, mutta pidemmän päälle se ei ole kannattava toimintamalli. (Jokinen 1999: 130–131; Potter 1996: 107.)

Jokisen mukaan argumentaation vakuuttavuutta voidaan lisätä sellaisilla retorisisilla keinoilla, jotka keskittyvät joko väitteen esittäjään tai esitettyyn argumenttiin. Väitteen esittäjää voi pitää retorisenä keinona siksi, että on helpompi saada kannatusta argumentille, jonka esittäjä on luotettava kuin väitteelle, jonka esittää jollain tavoin arveluttava tai arvottomampi henkilö. Henkilön lisäksi myös hänen roolillaan tai tehtävällään on vaikutusta hänen saamaansa vastaanottoon, koska samat väitteet ymmärretään eri tavoin esimerkiksi esittäjän ammatista riippuen. Esitetyn argumentin vakuuttavuuden lisäämiseen liittyvät keinot ovat puolestaan sellaisia, joilla vahvistetaan asiaa ja saadaan se vaikuttamaan kannatettavalta. Nämä näkökulmat kuitenkin kietoutuvat yhteen. (Jokinen 1999: 133; Perelman 1996: 111.) Jokisen esittämät argumentaation vakuuttavuuden lisäämisen keinot, jotka liittyvät joko

väitteen esittäjään tai esitettyyn argumenttiin, ovat samat kuin Aristoteleen puheiden vaikutuskeinojen kolmijaossa. Aristoteleen mukaanhan ethos tarkoittaa puhujan tapoja ilmentää luonnettaan ja uskottavuuttaan henkilönä (väitteen esittäjä) ja logos puolestaan esitettyä argumenttia eli sen asiasisältöä. (Kakkuri-Knuutila 2007: 233.)

Esittelen seuraavaksi Jokisen väitteen esittäjään ja esitettyyn argumenttiin liittyvien retoristen keinojen esityksen. Jokinen on tukeutunut erittelyssään Jonathan Potterin faktan konstruoinnin strategioihin, joilla tarkoitetaan yritystä saada väitteet näyttämään tosiasioilta. Jokinen erittelee retorisia keinoja kuitenkin laajemmasta näkökulmasta, koska todellisuus rakentuu hänen mielestään tosiasioiden lisäksi myös esimerkiksi moraalisisista hyveistä. (Jokinen 1999: 129, 132; Potter 1996: 112.) Jokinen (1999: 133) toteaa, ettei hänen retoristen keinojen erittelynsä ole kattava ja tyhjentävä vakuuttamisen keinojen kuvaus, mutta se on kuitenkin tämän tutkimuksen tavoitteiden kannalta kattava mallinnos siitä, millaisin retorisin keinoin mielipidekirjoitusten kirjoittajat pyrkivät lisäämään argumentaationsa vaikutusta. Argumentin esittäjän vakuuttavuuden lisäämiseen liittyvät neljä ensimmäistä esitellyistä keinoista, ja loput liittyvät puolestaan esitetyn argumentin vahvistamiseen.

Etäännyttäminen omista intresseistä tarkoittaa argumentin esittäjän omien etujen ja liitoksien etäännyttämistä väitteestä, eli ajettavasta asiasta, jolloin hän luo itsestään pyyteettömän ja rehellisen kuvan. Oman edun ajajan on vaikeaa vakuuttaa yleisöä. Etäännyttämistä omista intresseistä on esimerkiksi esiintyminen negatiivisen asian pelkkänä välittäjänä, jolloin jälkikommentti ”valitettavasti” antaa vaikutelman, ettei puhuja sinänsä ole ilmaisemallaan kannalla, vaan on pikemminkin joutunut tunnustamaan sen omien halujensa vastaisesti. Etäännyttämistä omista intresseistä on myös se, että ”tosiasiat puhuvat puolestaan”: alunperin epäilevä asenne on muuttunut vakaaseen uskoon, koska tutkimusprosessi ja -tulokset ovatkin osoittaneet toisin kuin aiemmin on ajateltu. (Jokinen 1999: 133–134.)

Puhujakategorioiden oikeuttaminen tarkoittaa sitä, että eri ihmisillä on esimerkiksi ammattinsa, koulutuksensa, kokemuksensa tai asemansa perusteella oikeus tietynlaiseen tietoon – ikään kuin omistajuus siihen. Puhujakategoriat liittyvätkin nimenomaan ihmisten kategorisointiin, eivät mihin tahansa kategorioihin. Perinteisesti arvostettuja puhujakategorioita ovat esimerkiksi lääkärin ja professorin kategoriat, koska he ovat alansa asiantuntijoita. Tämän vuoksi heidän esittämät omaan alaan liittyvät väitteet saavat helpommin vakuuttavan puheen statuksen kuin esimerkiksi ”maallikon” esittämät väitteet. Kategoriat ja niiden arvostukset ovat kuitenkin kulttuuri- ja tilannesidonnaisia. Lisäksi ne voivat olla päällekkäisiä, jolloin joku voi kategorioida itsensä useilla tavoilla:

kunnanvaltuutettuna, isänä, pappina. Retorisesti onkin mielekästä tarkastella sitä, mikä kategoria valitaan käyttöön missäkin tilanteessa ja miten sitä käytetään. Eri kategorioilla puhutellaankin eri yleisöjä. (Jokinen 1999: 135; Potter 1996: 114.)

Liittoutumisasteen säätely on puhujan asennoitumisissa suhteessa esittämäänsä väitteeseen: sitoutuuko hän väitteeseensä esittämällä sen omissa nimissään vai etäännyttääkö hän itsensä siitä toimien vain argumentin välittäjänä? Esimerkiksi lauseessa ”Päihteiden käyttö on tutkittavan mukaan hallinnassa” argumentin esittäjä ei sitoudu lauseeseen eikä ole selitysvelvollinen, jos tutkittava päätyykin toimimaan toisin, mutta lauseessa ”Tutkittavan päihteiden käyttö on hallinnassa” hän sitoutuu esitettyyn väitteeseen. Selkein esimerkki puhujan ja argumentin välisen yhteyden etäännyttämisestä on uutistenlukija, jota ei nähdä argumentin tuottajaksi, vaan lähinnä välittäjäksi. (Jokinen 1999: 136–137.)

Konsensuksella tai asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen on yleinen argumentin vahvistamisen keino, kun halutaan osoittaa, ettei ole kyse vain argumentoijan omasta mielipiteestä, vaan yleisesti hyväksytystä ja tunnustetusta asiasta. Asiantuntijaan vetoaminen voi ilmetä mainintana tai viittauksena joihinkin asiantuntijoihin tai tutkimustuloksiin, joiden avulla väitteitä tuetaan. Esimerkiksi ”Ihmisoikeustutkijatkin sanovat, että..” on sekä konsensuksen rakentamista että asiantuntijuuteen vetoamista. Myös suorien lainausten käyttö on argumentaation vahvistamisen keino, sillä sen avulla tekstiin tuodaan jonkun toisen ääni, jonka avulla voidaan osoittaa, ettei kirjoittaja ole mielipiteineen yksin. Varsinaisesti konsensusta rakennetaan kuitenkin me-retoriikalla, jolloin annetaan ymmärtää, että laaja joukko on samaa mieltä kuin väitteen esittäjä, ja seisoo väitteen takana. Kaikkein vahvinta konsensuksen tuottaminen on silloin, kun vedotaan kulttuurisiin näkemyksiin, joita pidetään lähes kaikkien jakamina itsestäänselvyyksinä, kuten ”Kaikkihan tietävät”, ”Lapsikin sen tietää”. Yhteisesti hyväksytyjä totuuksia edustavia näkemyksiä on vaikea vastustaa. (Jokinen 1999: 138–139.)

Tosiasiapuhe on keino, jonka avulla ajetut asiat saadaan vaikuttamaan puhujasta riippumattomilta tosiasioilta, jotka puhuvat puolestaan. Sen avulla häivytetään sekä toimijoiden roolia että vastuuta asioiden kulusta. Esimerkiksi tieteellisissä teksteissä tutkijat häivyttävät yleensä oman roolinsa, jolloin aineistosta tulee toimija, joka vääjäämättä tuottaa tietyt tulokset: ”Aineisto osoittaa, että..”. Myös poliittisessa puheessa asiat ovat usein tosiasioita, jotka on vain hyväksyttävä: ”Tilanne vaatii toimenpiteitä”. Lisäksi passiivimuodon käytöllä voidaan hämärtää toimijuutta, koska silloin lauseen tekijä ei ole aktiivisen toimijan roolissa eikä tekijää ilmaista suoraan. (Jokinen 1999: 140–141; Potter 1996: 150–158.) Esimerkki passiivinkäytöstä toimijuuden hämärtämisessä on lause ”Samaa sukupuolta olevaa

paria ei vihitty”, jossa ei kerrota, kuka teon tekemättä jättäjä on. Sen sijaan lauseessa ”Pappi ei vihkinyt samaa sukupuolta olevaa paria” teon tekemättä jättäjä osoitetaan ja vastuussa oleva taho nostetaan esiin.

Kategorioiden käyttö liittyy kaikkeen argumentointiin, sillä kategorioita luodaan niin asioista, ihmisistä kuin tapahtumista. Näitä kaikkia voidaan kuvailla vaihtelevilla kielikuvilla. Kategorisoinnilla formuloidaan tapahtuma tai henkilö joksikin, jolla on tietynlaiset ominaisuudet, kuten hyvä, paha tai vakavasti otettava. Kategorioiden avulla myös määritellään erilaisia toimintoja normaaleiksi ja hyväksyttäviksi tai epänormaaleiksi ja tuomittaviksi. (Jokinen 1999: 141, Potter 1996: 111.) Lisäksi valintojen voidaan nähdä kuvaavan käyttäjänsä käsityksiä asioista: miten hän kuvaa eri ryhmiä tai tavoitteitaan ja tapojaan suhtautua asioihin (Leiwo & Pietikäinen 1996: 104). Erilaiset kategoriat siis palvelevat erilaisia tarkoituksia, kuten jonkin asian kritisoimista tai oikeuttamista. Esimerkiksi eläinaktivisteja kritisoivissa kannanotoissa voidaan käyttää kielteisen konnotaation värittämää nimitystä ekoterroristi, kun aktivistien toimintaa puollettaessa puhutaan luonnonsuojelijoista. (Jokinen 1999: 141–142.) Sanavalinnat heijastavatkin käyttäjänsä asenteita ja arvostuksia (Leiwo & Pietikäinen 1996: 104).

Yksityiskohdat ja narratiivit auttavat tuottamaan totuudenmukaisia kuvia tapahtumista, kun yksityiskohtaisia kuvauksia sijoitetaan osaksi joitakin tapahtumakulkuja eli narratiiveja. Tällainen kerronnan muoto, jossa käytetään tarinamaisia kuvauksia, on tyypillinen esimerkiksi kirjallisuudessa ja useissa mediateksteissä. Narratiivirakenne saa vastaanottajan ennakoimaan tapahtumia siten, että hän täydentää tarinaa ennalta itse, eli tekee tulkinnat narratiivissa rakentuneen tulkintakehikon puitteissa, jolloin puhujan vastuu väitteestään väistyy. (Jokinen 1999: 144–145.) Esimerkki yksityiskohtien ja narratiivien käytöstä on tilanne, jossa on järkevämpää olla nimeämättä toista suoraan hyväksikäyttäjäksi, vaan sen sijaan kertoa yksityiskohtainen kuvaus, jonka perusteella kuuliija itse tekee luokittelun hyväksikäyttäjäksi.

Määrällistäminen voi olla joko numeerista, jolloin argumentointia vahvistetaan esimerkiksi luvuilla ja prosenteilla, tai ei-numeerista, jolloin on kyse sanallisesta määrällistämisestä, kuten esimerkiksi kokoa, merkittävyyttä ja määrää ilmaisevien laatusanojen käyttämisestä. Tällaisia laatusanoja ovat muun muassa pieni, suuri, marginaalinen ja valtava. Asioiden numeeristamisella luodaan mielikuva mitattavasta ja ristiriidattomasta tiedosta. Toisaalta samojakin tilastoja voidaan käyttää vakuuttamaan eri asioita halutusta näkökulmasta, kun valitaan omaa argumentaatiota tukevia tarkastelun ulottuvuuksia. (Jokinen 1999: 146–147.)

Ääri-ilmaisut liittyvät kvantifiointiin eli määrällistämiseen. Ääri-ilmaisuja ovat lisäksi sellaiset sanat ja sanaliitot kuin: joka kerta, aina, ei koskaan, täysin, ikuisesti ja ei mitään. Ääri-ilmaisuilla joko korostetaan tai vähennetään kohteen joitain piirteitä tai tuotetaan kuvaa jonkun toiminnan toistuvuudesta, joka on vakuuttavampaa kuin satunnainen toiminta. Myös omaa toimintaa voidaan oikeuttaa vetoamalla *jokaisen* toimivan tilanteessa samoin. Liiallinen ääri-ilmaisujen käyttäminen voi toisaalta myös vähentää argumentaation uskottavuutta luomalla vaikutelman liioittelusta. (Jokinen 1999: 150–152.)

Metaforat ovat ominaisia kaikelle kielenkäytölle. Ne ovat asioiden kuvauksia sellaisilla käsitteillä, jotka eivät ole niiden kirjaimellisia määritelmiä. Onnistuessaan ne voivat luoda tehokkaasti halutunlaisia konnotaatioita. Erityisen huomaamattomia metaforia ovat niin sanotut uinuvat metaforat, sillä ne ovat arkipäiväisyydessään usein huomaamattomia (”Talous kasvaa.”). (Jokinen 1999: 148–150.) Kun johtopäätös perustuu tällaisiin tuttuihin sanontoihin, näyttää seuraus juontuvan itse asioiden luonteesta (Perelman 1996: 137). Muita esimerkkejä metaforista ovat esimerkiksi ”Jos nyt annamme periksi, joudumme maksamaan siitä myöhemmin” ja ”Viaton ihminen täytyy pelastaa hirviön kynsistä”.

Kolmen lista antaa asiasta riittävän näytön, sillä se antaa vaikutelman toiminnan säännönmukaisuudesta. Lisäksi kolmen lista voi joskus antaa vaikutelman, että listaa voisi vielä jatkaakin, mutta se ei ole esimerkiksi tilan puutteen vuoksi mahdollista. (Jokinen 1999: 152–153.) Esimerkki kolmen listasta: ”Olen oikeassa, koska olin paikalla, näin tilanteen ja puhuin heidän kanssaan”.

Kontrastiparien käytön avulla rakennetaan vastakkaisia näkemyksiä asioista. Kontrastipari, jota argumentoija itse kannattaa, esitetään positiivisesti merkityksellistettynä, kun sen vaihtoehto sen sijaan on ladattu negatiivisilla merkityksillä. (Jokinen 1999: 153.) Esimerkki kontrastiparin käytöstä on lause ”Suomi ei voi pitää kiinni vanhoista arvoista ja lakata kehittymästä”, jossa rakennetaan kontrasti ”Uudistuva ja aikaansa seuraava, kehittyvä Suomi”, mikä nähdään pareista parempana ja tavoiteltavampana.

Esimerkit ja rinnastukset tekevät argumenteista helpommin ymmärrettäviä ja vastaanotettavampia. Lisäksi rinnastuksilla voidaan esimerkiksi esittää ensin mainittu jotenkin huonommaksi kuin sen jälkeen esitetty. (Jokinen 1999: 153–154.) Esimerkiksi kirjoittaja voi koettaa vakuuttaa kuulijoitaan tietynlaisen kasvatustavan paremmuudesta rinnastamalla eri vuosikymmenet ja osoittamalla näin kehityskaaren vanhasta uuteen; huonosta ja tietämättömästä parempaan ja tiedostavampaan. Esimerkiksi rinnastaa voisi 1970-luvun ja nykypäivän: 70-luvulla ei ymmärretty niin sanotun vapaan kasvatuksen haitallisia puolia toisin kuin 2000-luvulla.

Toisto on erityisesti mainosten vaikuttamisen keino, mutta sitä voi tarkastella myös siitä näkökulmasta, miten toisen esittämiä argumentteja otetaan osaksi omaa argumentaatiota: miten teksteissä elää muotoiluja toisista teksteistä. Tällöin kyse on siis intertekstuaalisista piirteistä. (Jokinen 1999: 154.)

Mahdolliselta vasta-argumentilta suojautuminen on sitä, että oma argumentti pyritään suojaamaan jo ennalta vastaväitteeltä, jolloin viedään toisen osapuolen mahdollisuus käyttää kyseistä argumenttia. Suojautuminen ilmenee esimerkiksi seuraavan lauseen alkuosassa: ”En missään tapauksessa vastusta tasa-arvoa, mutta..”. Varsinainen argumentti seuraa siis vasta mutta-sanank jälkeen. Suojautumisissa voi näkyä myös yleisösuhte eli se, minkä yleisön puhuja haluaa argumenteillaan vakuuttaa. Tällöin puhuja liittoutuu ensin yleisönsä kanssa ja esittää mahdollisen riskialttiin väitteensä vasta tämän jälkeen. (Jokinen 1999: 154–155.)

3. AINEISTO JA METODI

Tässä työssä tutkitaan sukupuolineutraalia avioliittoa käsitteleviä mielipidekirjoituksia: niiden yleisöjä, esisopimuksia ja retorisia keinoja. Tutkimuksen aineistona ovat sukupuolineutraaliin avioliittoon liittyvät mielipidekirjoitukset, jotka ilmestyivät Homoillan aikaansaaman keskustelun ja sen hiipumisen välisenä aikana Helsingin Sanomissa. Tutkimuksen aineisto muodostuu 38 mielipidekirjoituksesta.

Aineistoa kerätessäni katsoin läpi Helsingin Sanomien internetsivujen mielipidekirjoitusten arkistosta kaikki tekstit ajalta 13.10.2010–30.11.2010. Ylen Homoilta-keskustelu esitettiin TV2:lla 12.10.2010, joten aloitin tekstien selaamisen sitä seuraavasta päivästä. Ensimmäinen aiheeseen liittyvä teksti oli mielipidepalstalla 15.10.2010, ja viimeisin löytämäni aihetta käsittelevä teksti puolestaan 19.11.2010. Kaikkiaan löysin aihetta käsitteleviä mielipidetekstejä 53 kappaletta, mutta päädyin karsimaan aineistokseni 38 kirjoitusta, koska monessa tekstissä keskityttiin ennemminkin esimerkiksi kirkosta eroamiseen yleisen tason ilmiönä (esimerkiksi ihmisten uskon puute), kirkon yleiseen linjattomuuteen ja johtajuuden tarpeeseen. Lisäksi kyseisenä ajankohtana lähitulevaisuudessa siintäneet seurakuntavaalit nousivat pääaiheeksi muutamissa karsimistani teksteistä.

Aineistolleni onkin tyypillistä, että monessa mielipidekirjoituksessa ei mainita suoraan juuri käsitettä sukupuolineutraali avioliitto, vaan niissä käsitellään ennemminkin homoseksuaalisuutta ja kirkkoa, homoseksuaalisuutta ylipäätään tai tuolloin ajankohtaisia kirkosta eroamisia. Kaikki kirjoitukset kuitenkin liittyvät Homoillasta ja sukupuolineutraalista avioliitosta virinneeseen keskusteluun. Keskustelun rönsyileväisyys johtuu siitä, että keskustelussa sekoittuvat toisaalta lain ja toisaalta kirkon näkökulma. Tyypillistä onkin se, ettei sukupuolineutraalia avioliittoa ole monissakaan kirjoituksissa pidetty vain lainsäädännön asiana vaan laajempänä, eettis-moraalisena ihmisoikeuskysymyksenä. Erityisesti kirkon rooli nostettiin keskustelussa keskeiseen asemaan – pitäisikö kirkon vihkiä myös homoseksuaaleja avioliittoon? Toisaalta keskustelua leimasi vahvasti kysymys suvaitsevaisuudesta homoseksuaaleja kohtaan ylipäätään.

Koska aineistoni teksteissä ei pysytä tiukasti vain sukupuolineutraalin avioliiton käsittelyssä, ei muutamien kirjoitusten osalta olekaan täysin selvää, vastustaako vai puolustaako kirjoittaja samaa sukupuolta olevien liittoja tai homoseksuaaleja ylipäätään. Olen kuitenkin päätenyt tulkitsemaan kirjoituksia siten, että puhtaasti puoltavia niistä on 26 ja

suoraan vastustavia 9. Näiden väliin jääviä, niin sanotusti häilyviä ja epäselviä kannanottoja on kolme.

Häilyvien pääaiheina ovat Raamatun epäjohdonmukainen käyttäminen argumenttina, lain ensisijaisuus kirkkoon nähden ja siunauksen määrittelemine. Ensimmäisessä epäselvässä tekstissä kirjoittaja tuo esiin, kuinka moni pitää raamatulliseksi julistautumista riittävänä perusteluna omalle mielipiteelle. Tekstin voi periaatteessa lukea ironiana kirjoittajan vertauksen vuoksi: ”Noin vuosisata sitten ”raamatulliset” vastustivat naisten oikeutta opiskella, hoitaa julkisia virkoja ja hoitaa omaisuuttaan. – – ”Raamatullinen” – – Räsänen voi toimia yhteiskunnassa, koska laki takaa hänelle ihmisoikeudet. Ne on saatu sitkeällä taistelulla, jossa vastapuoli on vedonnut Raamatun muuttumattomaan sanaan.” Ironia-tulkinta toisaalta puoltaisi tekstin laskemista puoltaviin. Toisessa epäselvässä tekstissä kirjoittaja tuo ennen kaikkea esiin vain sitä, kuinka sukupuolineutraalista avioliitosta on turha väitellä kirkon kanssa, koska avioliittoinstituutio perustuu lakiin eikä kirkon suostumukseen. Kolmannessa häilyvässä tekstissä kirjoittaja haluaa muistuttaa, ettei siunausta voi kieltää keneltäkään. Tekstin aloittava ”Tarkoittaako siunaus minkään teologian tai raamatuntulkinnan mukaan luvan antamista tai rukous hyväksymistä?” ei suoraan anna ymmärtää, etteikö kirjoittaja hyväksyisi homoliittoja, mutta se ei myöskään osoita, että hän olisi niiden puolella.

Vaikka aineistona ovat mielipidekirjoitukset, ei tutkimukseni tarkoituksena ole esimerkiksi tekstilajin rakenteen tarkastelu, vaan ainoastaan vaikuttamaan pyrkivien keinojen tarkastelu. Aloitin aineiston analysoinnin retorisisista keinoista, missä tukeuduin Arja Jokisen (1999) vakuuttelevia ja suostuttelevia retorisia keinoja erittelevään esitykseen. Tutkimuksen rajallisen tilan vuoksi päädyin valikoimaan esityksestä omaan aineistooni parhaiten sopivia retorisia keinoja tarkasteltaviksi. Valitsin analyysin kohteiksi seuraavat keinot: kirjoittajien tittelit (oma luokitteluni), puhujakategoriat, asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen, etäännyttäminen omista intresseistä, kategoriat, numeerinen ja ei-numeerinen määrällistäminen, ääri-ilmaisujen käyttäminen, kontrastiparit ja esimerkit.

Retoristen keinojen lisäksi tarkastelin Perelmanin teorian avulla tekstien yleisöjä ja esisopimuksia. Yleisöjä luokittelin erityis- ja universaaliyleisöiksi sekä julkilausuttujen että julkilausumattomien keinojen perusteella. Vaikka yleisön osoittamiseen voi käyttää erilaisia keinoja, on analysoijan useimmiten pääteltävä sen koostumus itse, sillä usein yleisö on implisiittinen eli julkilausumaton – kirjoittaja ei suoraan määrittele yleisöä tekstissään tai edes viittaa siihen kielellisillä keinoilla. Mikäli universaaliyleisöä ei ilmaista teksteissä suoraan vaan implisiittisesti, olen joutunut päättämään sen esimerkiksi tekstissä ilmaistujen yleispätevien arvojen, tosiseikkojen, itsestäänselvyyksien tai järkeen vetoamisen avulla.

Aineistoni tekstit ovat Helsingin Sanomien mielipidepalstalla ilmestyneitä tekstejä, joten niiden lukijakunnan eli yleisön muodostaa mielipidepalstan lukijat, jotka eivät ole ennalta määriteltävissä oleva, yhtenäinen joukko. Mielipidekirjoituksille onkin tunnusomaista se, että kirjoittaja haluaa vaikuttaa mahdollisimman moneen henkilöön – siis laajaan yleisöön. Koska kirjoittaja ei kuitenkaan voi ennalta tietää yleisönsä koostumusta, ei hän yleensä määrittelekään sitä tekstissään eksplisiittisesti, ellei kirjoittajan tavoitteena ole alunperinkin suostutella jotakin tiettyä erityisyleisöä. Universaaliyleisölle argumentoinnissa keskeistä onkin yleiseen mielipiteeseen vaikuttaminen. Universaaliyleisön hyväksymät arvot ja muut tosiseikat ovat kuitenkin pääteltävissä vain ajasta, jota elämme, joten niiden tulkintaan vaikuttavat sekä ympäröivä yhteiskunta että analysoija itse, vaikka tavoitteena onkin objektiivisuus. Toisaalta kovin montaa arvoa ei oikeastaan voi kiistatta pitää jokaisen ihmisen ja ajan universaalina arvona.

Tekstikokonaisuuksien taustalla vaikuttavien esisopimusten analysointi oli myös jonkin verran haastavaa sen tulkitsijälähtöisyydestä johtuen. Käytännössä joillekin teksteille oli vaikea määritellä vain yhtä esisopimusta, koska niiden taustalla vaikuttavat monet seikat. Aloitin muotoilemalla esisopimuksista väitelauseita, joiden huomasi olevan tulkinnallisia, sillä esisopimuksen sijoittuminen kulloiseenkin kategoriaansa riippuu siitä, minkälaiseen muotoiluun analysoija päätyy. Teksteistä voisikin joissain tapauksissa muotoilla eri esisopimus-kategorioihin sijoittuvia väitelauseita. Esimerkiksi jotkin väitelauseen muotoon hahmottelemani esisopimukset voisi sijoittaa sekä arvojen että otaksumien tai totuuksien kategorioihin.

Analyysiosa alkaa yleisön ja esisopimusten analysoinnilla, joiden jälkeen siirryn tarkastelemaan retorisia keinoja.

4. ANALYYSIOSA

4.1 Yleisö

Universaaliyleisön-käsitteessä keskeistä on yleiseen mielipiteeseen vaikuttaminen. Universaaliyleisön hyväksymät arvot ja muut tosiseikat ovat kuitenkin pääteltävissä vain ajasta, jota elämme. Toisaalta kovin montaa arvoa ei oikeastaan voi kiistatta pitää jokaisen ihmisen ja ajan universaalina arvona. Tällä tavalla luokitellen 29 tekstin yleisöä voisi pitää universaalina. Neljässä tekstissä yleisönä on erityisyleisö. Yhteistä näille erityisyleisöön vetoaville teksteille on samaa sukupuolta olevien liittojen vastustaminen. Yleisö ei näin ollen voikaan olla universaali, sillä kirjoittajat pyrkivät vaikuttamaan yleisten arvojen sijaan yksittäisiin ryhmiin tai mielipiteeseen.

Yhteensä viidessä tekstissä yleisö jää epäselväksi, koska kirjoittajat vetoavat sekä yleiseen että yksittäiseen mielipiteeseen: he esittävät esimerkiksi universaaleja arvoja, mutta eivät kuitenkaan hyväksy vilpittömästi kaikkien ihmisten samanlaisia oikeuksia seksuaalisesta suuntautumisesta huolimatta. Lisäksi yleisökäsitettä hämärtää kristillisten auktoriteettien käyttäminen perusteluina. Esimerkiksi Jumalaan ja Jeesukseen argumentaatiossa tukeutuminen sulkee osan yleisöstä pois, koska uskonnolliset auktoriteetit perustuvat henkilökohtaiseen mielipiteeseen ja uskomuksiin, eivät totuuteen tai järkeen, joihin universaaliyleisölle osoitetussa tekstissä pitäisi tukeutua. Huomionarvoista on myös se, että monessa tekstissä yleisöä ei voi pitää täysin universaalina, koska jokin ryhmä suljetaan ikään kuin yleisökäsitteen ulkopuolelle käytetyllä argumentoinnilla. Tällainen ryhmä on niin sanottu vanhoillisten ja Raamattua kirjaimellisesti tulkitsevien joukko, jota vastaan muutamat kirjoittavat asettuvat teksteissään.

Mikkosen (1999, 2010: 156) mukaan suoraan ilmaistu eli eksplisiittinen universaaliyleisö voidaan ilmaista muun muassa persoonapronominilla *me*, persoonamuotoisella verbillä (monikon 1. persoona), possessiivisuffiksilla *-mme* ja tietyillä kvanttoripronomineilla (*kaikki, jokainen ja kukaan*). Myös erityisyleisö voidaan ilmaista *me*-pronominilla. Lisäksi erityisyleisöksi voidaan suoraan ilmaista jokin henkilö tai ryhmä ja puhutella heitä suoraan.

Julkilausuttu universaaliyleisö ilmaistaan kahdeksassa kirjoituksessa joko *me*-persoonapronominilla, persoonamuotoisella verbillä (monikon 1. persoona) tai possessiivisuffiksilla *-mme*. *Me*-persoonapronomini viittaa yleensä joukkoon, johon kirjoittaja

katsoo myös itse kuuluvansa (ISK § 716). Eräs kirjoittaja sanoo Suomen muuttuneen viime vuosikymmeninä moniarvoisemmaksi, minkä vuoksi on luonnollista, että myös uskonnollisten yhteisöjen käsitykset muuttuvat. Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja kuitenkin osoittaa kykenevänsä ymmärtämään niitä, joille esimerkiksi homoseksuaalien tasavertaisuuden hyväksyminen on vaikeaa – olemmehan yksilöitä, joilla on erilaiset maailmankuvat.

Esimerkki 1.

Koska ymmärrys eri asioista lisääntyy ajan myötä, on luonnollista, että myös uskonnollisten yhteisöjen käsitykset muuttuvat. Kristinuskoon tämän tulisi sopia erityisen hyvin, koska Jeesuksen mukaan oikea ja väärä eivät ole yksiselitteisiä, vaan riippuvaisia kunkin ihmisen kokemusmaailmasta. Yksilön kannalta muutos voi silti olla vaikeaa, koska kukin kantaa omaa historiaansa mukanaan eikä opittua, tehtyä ja koettua voi ehkä koskaan pyyhkiä pois. Tämä koskee meitä kaikkia. (31)

Lopun toteamuksessa kirjoittaja pyrkii korostamaan, että hän ei tuomitse vaan ymmärtää kaikenlaisia näkemyksiä ja ihmisiä. *Me*-persoonapronominilla kirjoittaja häivyttää keskusteluun liittyvää erottelu-asetelmaa toteamalla, että me kaikki olemme pohjimmiltamme kuitenkin samanlaisia – ihmisiä. Kirjoittaja laskee itsensäkin tähän joukkoon, mikä lisää kirjoittajan solidaarista asennetta ihmisten erilaisia näkemyksiä kohtaan – kirjoittajakaan ei ole täydellinen vaan yhtäläillä inhimillinen kuin kaikki muutkin. ”Me” ovat tässä tekstissä jokainen ihminen, minkä avulla kirjoittaja pyrkii tavoittamaan mahdollisimman laajan yleisön hyväksyntää.

Toinen kirjoittaja puhuttelee *me*-persoonapronominilla universaaliyleisöä, mutta sulkee *me*-joukon ulkopuolelle yhden ryhmän, kirkon virkamiehet, joita kirjoittaja puhuttelee *te*-persoonapronominilla.

Esimerkki 2.

Raamatun ensisijainen opetus on rakkaus. Ihmettelen, kuinka kirkon virkamiehet voivat asettaa itsensä Jumalan asemaan ja määrittää sen, kelle siunaus kuuluu. Sinänsä homoparit tai ketkään muutkaan eivät kirkon siunausta tarvitse, sillä rakkaus itsessään on se siunaus, joka meille on annettu. Mielestäni uskossaan heikot, epäluuloissaan ahdistuneet kätkeytyvät Raamatun tulkintojen taakse. Totuus ei löydy Raamatusta, se on meissä itsessämme. Te kirkon virkamiehet unohdatte nyt, että Jeesus ei koskaan kenttätyössään hyljeksinyt ketään eikä kieltäytynyt työtehtävistä omien tai muiden ennakkoluulojen ja pelkojen vuoksi. Te olette nostaneet itsenne nyt niin ylös, että ei ole muuta tietä kuin alas. (13)

Oikeastaan kirjoituksen lopussa oleva erityisyleisön *te*-persoonapronominilla tapahtuva puhuttelu on niin voimallista, että yleisön voisi määritellä erityisyleisöksi eli kirkon virkamiehiksi. Kuitenkin kirjoituksen alussa käytetyt *me*-persoonapronomit puhuttelevat universaaliyleisöä ja ovat myös puhujaviitteisiä eli kirjoittaja laskee itsensäkin tähän me-joukkoon. Me-te-vastakkainasettelun tavoittena lienee kirjoittajan tarve korostaa omaa näkemystään.

Yksi kirjoittaja viittaa *me*-pronominilla erityisyleisöön, johon hän itsekin kuuluu. Kirjoittajan mielestä kirkosta eroamiset voivatkin puhdistaa kirkkoa, kun ”välinpitämättömästi suhtautuvat tapakristityt” eroavat siitä. Tällöin jäljelle jäävät ”kilvoittelevat kristityt”, joita kirjoittaja puhuttelee *me*-pronominilla. Myös kirjoittaja itse kuuluu tähän niin sanottuun oikeiden kristittyjen me-joukkoon.

Esimerkki 3.

Kirkosta eroamiset eivät ole pelkästään huono asia, joten niitä ei pidä liikaa pelätä. Kirkon tärkein tehtävä on toimia Raamatun mukaan. Välinpitämättömästi suhtautuvien tapakristittyjen eroaminen voi puhdistaa kirkkoa. Kilvoitteleva kristitty ei murehdi kahdella tuolilla istuneiden nimikristittyjen eroamisista. Meille on tärkeintä se, millä tuolilla itse istumme. (4)

Kirjoittajat käyttävät myös persoonamuotoisia verbejä, joissa monikon ensimmäisen persoonan käyttö paljastaa yleisön olevan universaali (esim. tarvitse-*mme*). Esimerkissä neljä kirjoittaja peräänkuuluttaa yhteisöllisyyttä sanomalla, että me ”tarvitsemme henkilöseurakuntia”. Hän ei yksilöi, että esimerkiksi homoseksuaalit tarvitsevat oman seurakunnan, vaan esittää, että kaikki tarvitsisivat erilaisia seurakuntia. Näistä kukin voisi valita oman mielensä mukaan. Taustalla on ajatus, että kaikki ihmiset mahtuvat yhteen ja samaan kirkkoon.

Esimerkki 4.

Muutos on tarpeen. Tarvitsemme henkilöseurakuntia, joiden jäseneksi voi halutessaan liittyä lähiseurakunnan sijasta. Esimerkiksi vanhakirkolliset voisivat kokoontua omaksi seurakunnakseen ja tulkita Raamattua omista näkökulmistaan. (25)

Kirjoituksesta huokuu sekä halu ymmärtää kaikkia, suuntautumiseen tai näkemyksiin puuttumatta, että kaikkien yhteiseen hyvään pyrkiminen. Kirjoittaja ei tuomitse kenenkään olevan varsinaisesti väärässä.

Esimerkissä viisi kirjoittaja osoittaa persoonamuotoisella verbillä yleisön universaaliuden: se on kaikki suomalaiset, jotka joutuvat pohtimaan arvojaan, joiden perusteella määrittävät tulevaisuuden Suomen. Kirjoittaja antaa kaikille suomalaisille painavan vastuun: kaikilla on nyt tehtävänä arvo-ratkaisu asiassa, joka ei ole mitätön, vaan niin tärkeä, että siitä kirjoitetaan tulevaisuuden kirjoissa.

Esimerkki 5.

TV2:n Homoillan jälkeen kirkon jäsenenä jatkaminen tuli mahdottomaksi. Surukseni erosin kirkosta ja jatkan matkaa eri suuntaan. Pitää muistaa, että näitä arvoja pohtiessamme määritämme myös sen Suomen, josta puhutaan tulevaisuuden historiankirjoissa. (1)

Julkilausuttu universaaliyleisö voidaan ilmaista myös possessiivisuffiksin avulla. Genetiivimääritteenä oleva persoonapronomini vaatii pääsanaansa possessiivisuffiksin (ISK § 717). Määritteenä oleva persoonapronomini voi myös jäädä pois pääsanana ja possessiivisuffiksin edeltä, mikä on tyypillistä aineistoni teksteissä (esim. - *kirkkomme*). Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja ilmaisee yleisön universaaliuden maa-sanaan liitettyllä possessiivisuffiksilla *-mme*. Määritteenä olevan persoonapronominin *meidän* hän on jättänyt pois, koska se ei ole välttämätön. *Meidän maamme* toisaalta vahvistaisi yhteenkuuluvuutta, sillä se ikään kuin alleviivaisi maan olevan meidän kaikkien, mutta kielellisesti se kuulostaisi kankealta.

Esimerkki 6.

Länsinaapurin sivistynyttä tietä voi lämpimästi suositella Suomelle. Maamme ei ole takahikiä; kestämmme ihmisrakkauden monimuotoisuuden ja tasavertaisuuden aivan varmasti siinä missä Ruotsikin. (21)

Yleisön ilmaisemiseen käyttää kvanttoripronominia kolme kirjoittajaa. Kvanttoripronomit ilmaisevat jotakin tarkoitetun joukon suuruudesta. *Jokainen* ja *kaikki* ovat niin sanottuja universaalisia kvanttoripronomineja, jotka ilmaisevat, että sanottu pätee koko joukkoon. *Jokainen* on distributiivinen: se on merkitykseltään monikollinen, mutta asiaa tarkastellaan yksittäisten jäsenten kannalta. (ISK § 740, § 750, § 752). *Kaikki* ja *jokainen* voivat esiintyä sekä itsenäisinä että substantiivin tarkenteina. Itsenäisenä niillä tarkoitetaan yleensä ihmistä. (ISK § 744). Esimerkissä seitsemän *jokainen* esiintyy itsenäisenä pronomina, jolla tarkoitetaan universaaliyleisöä.

Esimerkki 7.

Jokainen on tervetullut ja jokaiseen suhtaudutaan tasa-arvoisesti - ilman ehtoja. Jokainen on Jumalan silmissä kaunis, ja tätä sanomaa käytännön työssä eletään todeksi. (8)

Substantiivin tarkenteina olevat *jokainen* ja *kaikki* ilmaisevat, mihin joukkoon kvantifiointi rajoittuu (ISK § 744). Alla olevassa esimerkissä *kaikki*-pronomini määrittää luterilaisen kirkon perintöä arvostavia: kaikki liittyikin tässä erityisyleisöön, koska eiväthän kaikki suomalaiset arvosta luterilaisen kirkon perintöä. *Jokainen*-pronomini määrittää suomalaisen sanaa, jolla puhutellaan universaaliyleisöä eli kaikkia suomalaisia.

Esimerkki 8.

Olen suunnattoman pahoillani kaikkien luterilaisen kirkon perintöä arvostavien puolesta. Tämä kirkko on jokaiselle suomalaiselle joka tapauksessa merkittävä. Olen kasvanut tässä kulttuurissa, saman arvomaailman piirissä. Surettaa toisten puolesta. Jotkut jääripäiset omaan oikeassa olemiseensa tykättyneet aiheuttavat suurelle joukolle ihmisiä kohtuuttoman suurta tuskaa. (16)

Kieltohakuinen ihmisiin rajoittuva *kukaan* ilmaisee, että sanottu koskee koko joukkoa, mutta koska kyse on kuitenkin kiellosta, se ilmaisee, etteivät tarkoitetun joukon jäsenet tule kyseeseen. (ISK § 757). Esimerkissä yhdeksän *kukaan*-kvanttoripronominilla viitataan universaaliin yleisöön.

Esimerkki 9.

Haluammeko todella jämähtää tähän neutraaliin asetelmaan, jossa kukaan ei suoraan ota kantaa mihinkään ja jolloin muutoksia ei tapahdu suuntaan eikä toiseen? Näin ei ainakaan saavuteta minkäänlaista edistystä. (9)

Erityisyleisöksi voidaan suoraan ilmaista jokin henkilö tai ryhmä ja puhutella heitä suoraan. Aineistossani näin tehdään 15 tekstissä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että koko teksti olisi suunnattu kyseiselle suoraan ilmaistulle henkilölle tai ryhmälle, vaan he tulevat esiin vain maininnan omaisesti. Muutoin tekstin yleisö on yleensä universaali. Erityisyleisöiksi mainitaan kirkko ja sen johtohenkilöt, tulevien seurakuntavaalien äänestäjät tai äänestämättä jättämistä suunnittelevat henkilöt, kirkosta eronneet ja fundamentalistit. Lisäksi puhutellaan joitain yksittäisiä erityisyleisöjä, joita ovat Jani Toivola, teologit, lukijat ja maanmiehet.

Kirkkoa ja sen johtohenkilöitä puhutellaan lähinnä sen vuoksi, että heidän halutaan heräävän ottamaan kantaa tilanteeseen ja vastaamaan, miten tästä jatketaan eteenpäin. Esimerkiksi alla olevassa tekstissä kirjoittaja haluaa tietää, miten kirkko aikoo menetellä homoseksuaalien nuorten kanssa, jotka kirkkokin tuomitsee? Kirjoittaja osoittaa kysymyksensä suoraan kirkolle.

Esimerkki 10.

Tässä keskustelussa, kieltojen ja synnin ilmapiirissä, olen eniten huolissani kasvavista nuorista, jotka rakentavat omaa identiteettiään ja pohtivat omaa seksuaalisuuttaan. Kuka tukee ja turvaa näiden nuorten kasvua aikuiseksi, jos se, mihin he itse identifioituvat ja itsessään uskovat, määritellään yhteiskunnassa vääräksi ja synniksi? Kuka ottaa vastuun niistä turhaan menetetyistä ihmishengistä, kun epätoivoinen nuori päätyy itsemurhaan? Onko kirkolla - oppinsa lunastaakseen - nimetä "eheytyshenkilö" jokaiselle suomalaiselle nuorelle, joka asian kanssa kamppailee? (1)

Seurakuntavaalien äänestäjiä ja äänestämättä jättämistä harkitsevia henkilöitä puhutellaan kirjoituksissa sen vuoksi, että aineiston ilmestymisen aikaan seurakuntavaalit olivat parhaillaan edessä ja ihmisiä haluttiin muistuttaa, että vain vaaleissa äänestämällä voi vaikuttaa siihen, millaisia näkemyksiä edustavia henkilöitä on tekemässä päätöksiä. Toisaalta samalla puhutellaan myös kirkosta jo homokeskustelun vuoksi eronneita. Heihin vedotaan samalla syyllä: vain äänestämällä voi vaikuttaa siihen, ketkä päätöksiä tekevät. Eroamalla ei voi osallistua pitkäkestoiseen ja tulevaisuutta koskevaan vaikuttamiseen – sillä voi ainoastaan kerran ilmaista mielipiteensä.

Esimerkki 11.

Ahdasmielisestä raamatuntulkinnasta seuranneet kirkosta eroamiset aiheuttavat vaikeuksia ennen muuta tavallisessa seurakuntatyössä, lasten, nuorten ja vanhusten parissa tehtävässä työssä sekä seurakuntien diakoniatyössä. Siksi vetoamme kirkosta eronneisiin, että he harkitsisivat asiaa vielä kerran. Teitä tarvitaan kirkossa. (24)

Esimerkki 12.

Äänestäminen on todellista vaikuttamista, ei kirkosta eroaminen. Marraskuussa järjestetään jälleen seurakuntavaalit, joissa valittavat valtuustojen ja neuvostojen jäsenet osallistuvat päätöksentekoon paikallisseurakunnissa ja yhtymissä, ja ovat mukana valitsemassa kirkolliskokousedustajia ja joskus piispojakin. Äänestämättä jättävät jättävät seksuaalivähemmistön yksin. (5)

Fundamentalistisia kirkon jäseniä puhuttelevat kirjoittajat kritisoivat heidän homoseksuaalisuuden tuomitsevaa näkemystään. Alla olevista esimerkeistä ensimmäisessä kirjoittaja pyrkii puhuttelussaan osoittamaan, että homokammon taustalla on oikeasti vain erilaisuuden pelko. Toisessa esimerkissä kirjoittaja toteaa kirjaimellisille raamatuntulkitsijoille, ettei Raamattua voi tulkita nykypäivänä samalla tavalla kuin 2000 vuotta sitten, koska aika muuttuu ja ymmärrys kehittyy.

Esimerkki 13.

Kirkollinen instituutio ei ole muuta kuin sen seurakunnan jäsenten henkilökohtaisen vakaumuksen heijastus, ja siten muuttuva. Homokammoisten seurakunnan jäsenten pitäisi kysyä itseltään kristillisen eksistentialismin hengessä, onko heidän homovastaisuutensa taustalla todellinen uskonnollinen kokemus vai pelkkä erilaisuuden pelko. (3)

Esimerkki 14.

Kirjaimellisille raamatuntulkitsijoille totean, että Raamattu on täynnä vertauskuvia, joita on aina tulkittu eri lailla eri ihmisten toimesta, ja niitä on pakko soveltaa siihen aikaan, jota elämme. 2000 vuotta sitten toimineita käytäntöjä ei voi yhdistää nykyaikaan, vai aletaanko vääräuskoisia pian polttaa roviolla? (9)

4.2 Esisopimukset

Mielipideteksteissä esiintyvät **todellisuuteen liittyvät esisopimukset** viittaavat sellaisiin yleisinä totuuksina pidettyihin seikkoihin, joita ei tarvitse perustella, koska kaikki tietävät ne. Toisaalta ongelmana voi pitää sitä, ettei kukaan pysty määrittelemään, mikä on kulloisenakin aikana ja kenelle totuus. Aineistoni tekstien todellisuutta koskeville esisopimuksille on jo tutkimuksen aiheenkin vuoksi tyypillistä se, että ne liittyvät arvoihin. Olen luokitellut **totuuksiksi** sellaiset arvoja koskevat esisopimukset, joissa esiintyy jokin niin sanottu yleismaailmallinen arvo, kuten rakkaus, ihmisoikeudet ja tasa-arvo. Uskon, että vain harva kehtaa kiistää kyseisten arvojen yleismaailmallisuuden; kaikkia koskevuuden. Esimerkiksi esisopimuksen *Kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita* voi tulkita arvoksi, mutta toisaalta sen voi nähdä myös tosiseikkana, koska tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat länsimaalaisen näkökulmasta niin universaaleja arvoja, että ne mieltäytyvät tosiasioiksi. Muita arvoihin liittyviä tosiasia-esisopimuksia ovat väitelauseet: *Rakkaus kuuluu jokaiselle* ja *Tasa-arvo ja ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle seksuaalisesta suuntautumisesta huolimatta*.

Esimerkistä viisitoista voi huomata, että kirjoittaja ilmaisee *Kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita* -esisopimuksensa muun muassa sanavalinnoissaan. Hän kirjoittaa tasa-arvosta, toistemme kunnioittamisesta ja siitä, että nuoren mielipide on yhtä arvokas kuin kirkon työntekijän.

Esimerkki 15.

Jokainen on tervetullut ja jokaiseen suhtaudutaan tasa-arvoisesti - ilman ehtoja. Jokainen on Jumalan silmissä kaunis, ja tätä sanomaa käytännön työssä eletään todeksi. Käsittääksemme on selvää, ettei seksuaalinen suuntautuneisuus ole ihmisen oma valinta, vaan osa ihmisyyttä. Homous ei ole synti eikä siitä tarvitse eheytyä. Meidän tehtävämme on kasvaa toistemme kunnioittamisessa ja erilaisuuden ymmärtämisessä. Puhe siitä, että homoseksuaalit eivät saisi toteuttaa seksuaalisuuttaan, on sydämettömyyttä. – – Rippikoulussa seksuaalinen identiteetti, seurustelu ja perheiden monimuotoisuus kuuluvat keskustellen käsiteltäviin teemoihin. Nuoren mielipide on yhtä arvokas kuin kirkon työntekijän. (8)

Totuutta koskevat esisopimukset, jotka sisältävät universaaleja arvoja, sopivat universaaliyleisölle, koska niissä ilmaistut arvot ovat niin sanottuja abstrakteja arvoja. Abstraktilla tasolla olevia arvoja ei ole tarpeen määritellä niiden yleismaailmallisuuden vuoksi, mikä tekeekin niistä helposti hyväksyttäviä.

Arvoihin liittyvien tosiseikkojen lisäksi muutama kirjoittaja on ottanut lähtökohdaksi lain. Heidän tekstinsä perustuvat seuraavanlaisiin tosiasia-esisopimuksiin: *Avioliittoinstituutio perustuu lakiin, ei kirkon suostumukseen, Yhteiskunnan on taattava kansalaisille tasavertainen kohtelu lain edessä, vaikka kirkko ei siihen sitoutuisikaan ja Siviilivihkimykseen siirtymällä taattaisiin kaikille pareille yhtäläiset oikeudet.* Jo tekstien otsikoinnit ilmaisevat esisopimukset, ja lisäksi ne käyvät suoraan ilmi myös teksteistä. Laki on kaikille yhteinen ja kaikkia sitova, joten sitä ei tarvitse perustella. Tällaiset esisopimukset ovatkin tosiseikkoja sen vuoksi, että niissä oletetaan, että ”Kaikkihan me tämän tiedämme”.

Otaksumat ovat sellaisia esisopimuksia, joissa asia esitetään tosiseikan omaisena, mutta jota ei voi pitää ikään kuin yleisesti tunnustettuna totuutena. Valtaosa kirjoittajien esisopimuksista on otaksumia, joista monet sisältävät myös jonkin arvon. Otaksuman ja arvon yhdistävistä esisopimuksista voi pääasiassa muotoilla väitelauseen: *Kirkon on muodostettava sitovat periaatteet ja toimintaohjeet homoseksuaalien ihmis- ja tasa-arvoisesta kohtelusta kaikissa tilanteissa.* Otaksuman tästä väitelauseesta tekee se, että se perustuu järkeen ja on siis riittävä perusta näkemykselle. Kaikki eivät kuitenkaan ajattele kyseisellä tavalla, koska on paljon heitä, jotka vastustavat sitä, että kirkko hyväksyisi avoimesti homoseksuaalisuuden.

Yksi muutamien kirjoitusten taustalla oleva esisopimus on otaksuma: *Raamatun avulla ei voi tuomita homoseksuaalisuutta, koska sen lukeminen on aina tulkintaa.* Kyseisen esisopimuksen voi huomata esimerkistä kuusitoista, jonka otsikointi *Raamattu ei käytä valtaa* jo viittaa siihen, että joku muu kuin kirja itsessään tekee niin: siis Raamattua lukeva ihminen. Lisäksi kirjoittaja ottaa esimerkkinä Raamatusta esille kohtia osoittaakseen, ettei niitä siteeraamalla voi tuomita homoseksuaalisuutta tai heidän välisiään parisuhteita. Tekstin

lopussa kirjoittaja vielä suoraan ilmaisee esisopimuksensa, kuten esimerkiksi kuusitoista voi huomata.

Esimerkki 16.

Mediassa on viime päivinä vedottu ahkerasti Raamattuun, viimeksi TV1:n A-talkissa 21.10. Raamattuun vetosivat erityisesti ne, jotka vastustavat samaa sukupuolta olevien parisuhteiden tunnustamista ja siunaamista.

Mitä Raamattu sitten tästä asiasta sanoo? Sodomian miehet aikovat joukkoraiskata kaupunkiinsa tulleet muukalaismiehet (1. Moos. 19), Mooseksen laissa kielletään toisen miehen miehuuden riistäminen anaalyhdynnän keinoin eli "niin kuin naisen kanssa maataan" (3. Moos.18:22; 20:13). Paavali puhuu sukupuoliroolien tietentahtoisesta vaihtamisesta (Room. 1:22-27) ja viittaa miespuolisiin elostelijoihin, jotka suomalaisessa käännöksessä tulkitaan "miesten kanssa makaaviksi miehiksi", vaikka alkukieli ei ole yksiselitteinen (1. Kor. 6:9).

Nämä tekstit eivät sano sanaakaan samaa sukupuolta olevien ihmisten välisestä rakkaudesta eikä siihen perustuvista parisuhteista. Niitä siteeraamalla pysyvän parisuhteen solmineet, toisiaan rakastavat ihmiset rinnastetaan joukkoraiskaajiin ja irstailijoihin. Tämä loukkaa ja häpäisee sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä syvästi. – – Kukaan ei pysty tukeutumaan Raamattuun tekemättä valintoja ja tulkintoja. Raamattu ei käytä valtaa, vaan valtaa käyttävät ihmiset valintojensa ja tulkintojensa pohjalta. Vallankäytöstään kantavat vastuun myös ne, jotka istuttavat oman käsityksensä homoseksuaalisuudesta Raamattuun ja kierrättävät sen Jumalan sanana takaisin. (28)

Raamatun tulkinnallisuus on tosiseikan omainen asia, mutta sitä ei voi pitää aivan yleisesti tunnustettuna totuutena, toisin kuin vaikkapa joitain yleismaailmallisia arvoja. Raamattu liittyy uskontoon, ja uskonnot sekä uskomukset ovat henkilökohtaisempia asioita kuin esimerkiksi tasa-arvo ja ihmisoikeudet, joita ei länsimaisesta näkökulmasta katseltuna kai kukaan kehtaa kiistää. Uskontonsa tai uskomattomuutensa saa sen sijaan jokainen uskonnonvapauteen perustuen valita itse.

Otaksumaan perustuva esisopimus, joka myös on muutamien kirjoitusten taustalla, on väitelause: *Kirkon virallinen kanta homoseksuaalisuuteen on eri kuin monien sen työntekijöiden/edustajien.* Tämän esisopimuksen yleisönä vaikuttavat olevan etenkin kirkosta homokeskustelun vuoksi eronneet tai sitä harkitsevat. Kirjoittajien tavoitteena on ilmaista, ettei kirkon työntekijöiden homovastaisuus ole lainkaan niin yleinen ilmiö kuin on annettu ymmärtää, vaan että kyseessä on kirkon virallinen kanta, joka on kuitenkin eri, kuin useiden sen sisällä toimivien ihmisten. Otaksuman tästä esisopimuksesta tekee se, että kyseessä on vain sinällään uskottava näkemys, mutta ei totuus, sillä kirkon virallinen kantahan muodostuu kuitenkin sen työntekijöiden ja edustajien näkemyksistä – eihän kirkko itsestään ja yksin voi olla toimija.

Homoseksuaalisuutta ja sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavien tekstien otaksumaesiosopimukset ovat lähinnä seuraavanlaisia: *Kirkon johto ei tue konservatiivisia jäseniään, vaikka kirkko on alun perin opettanut konservatiiviset eettiset näkemykset heille ja Media painostaa kirkkoa hyväksymään homoliitot.* Kirjoittajien esiosopimukset tulevat ilmi jo otsikoinneista, ja lisäksi he ilmaisevat ne suoraan teksteissään: toinen syyttää avoimesti kirkon johtoa tuen puutteesta konservatiivi-papeille, ja toinen mediaa kirkon homoparien vihkimiseen painostamisesta.

Tosiseikan ja jonkin universaalien, abstraktin arvon yhdistävien esiosopimusten lisäksi aineistossa on myös sellaisia tekstejä, joiden esiosopimukset liittyvät konkreettisempiin **arvoihin**. Rakkauden ja tasa-arvon sijaan niissä on kyse esimerkiksi isänmaasta, perinteisestä suomalaisuudesta, kirkosta ja Raamatusta. Yksi tällainen useamman kirjoittajan jakama arvoon perustuva esiosopimus on väitelause: *Kirkon tärkein tehtävä on toimia Raamatun mukaan.* Esiosopimus, jonka mukaan kristillisen kirkon tulee toimia Raamatun ohjeiden mukaan, perustuu konkreettisiin arvoihin kirkko ja Raamattu. Alla olevasta esimerkistä huomaa, että kirjoittaja ilmaisee esiosopimuksensa varsin suoraan. Jo tekstin otsikko, *Eroamisia on turha murehtia*, antaa olettaa, että eroajat saavatkin erota kirkosta, sillä silloin jäljelle jäävät ne, jotka toimivat Raamatun mukaan, niin kuin kirjoittaja asian näkee.

Esimerkki 17.

Kirkosta eroamiset eivät ole pelkästään huono asia, joten niitä ei pidä liikaa pelätä. Kirkon tärkein tehtävä on toimia Raamatun mukaan. Välinpitämättömästi suhtautuvien tapakristittyjen eroaminen voi puhdistaa kirkkoa. (4)

Konkreettisiin arvoihin perustuvan päättelyn yleisönä on aina jokin erityisyleisö, sillä tällaiset arvot eivät yhdistä ihmisiä universaalisti, vaan ainoastaan joitain saman arvon jakavia erityisiä ryhmiä. Esimerkiksi tässä taustalla olevat arvot kirkko, uskonto ja Raamattu, ovat arvoja, jotka yhdistävät sellaisia kristittyjä, jotka pitävät Raamattua auktoriteettina ja tulkitsevat sen sanaa homoseksuaalisuuden tuomitsevana.

Mielenkiintoista on se, että vain yhdessä kirjoituksessa on esiosopimuksena sellainen kristillinen ja heteroseksuaalinen arvo, jonka mukaan *homous on syntiä, eikä se siis ole luonnonmukaista.* Tämänkin esiosopimuksen perusta on Raamatussa, koska synnin käsite on sieltä peräisin. Synti-käsitteen toki tunnustavat kaikki tässä yhteiskunnassa, koska evankelisluterilaisella kirkolla on jäsenmäärän vähenemisestä ynnä muista seikoista huolimatta vielä jonkinlainen vaikutus yhteiskunnassa: jos ei muu, niin ainakin se on yleisesti tunnettu instituutio, jonka arvomaailman tunnustamme. Synti ei kuitenkaan ole tänä päivänä

ihmisiä laajasti yhdistävä tekijä, koska niin kutsuttu fundamentalistinen kristillisyys lienee jo melko marginaalinen ilmiö. Luonnonmukaisuus on sen sijaan jo vakuuttavampi ja laajemmin yhdistävä tekijä: onhan se ajan trendi-sanoja. Toisaalta uskon tiedon ja kokemusten lisääntyessä yhä useamman ihmisen kyseenalaistavan sen, että heteroseksuaalisuus olisi oikein ja luonnollista, ja muu siitä poikkeavaa eli jotenkin väärin.

Kahdessa kirjoituksessa on esisopimuksena **arvohierarkia**. Ensimmäisessä on kyse arvohierarkiasta, jossa abstrakti arvo voittaa konkreettisen arvon: *Suomalaisuus ja sen henkinen pääoma sekä arvot eivät häviä, vaikka kirkon jäsenmäärä vähenee*. Tässä esisopimuksessa kirjoittaja näkee, että kirkon konkreettinen jäsenmäärä ei ole yhtä tärkeä asia kuin suomalaisuus sinällään ja siihen kuuluvat piirteet ja arvot. Hänen mielestään kirkon jäsenmäärän lasku ei vähennä tätä tärkeintä seikkaa eli suomalaisuutta. Esisopimus tulee esiin muun muassa esimerkissä kahdeksantoista, jossa kirjoittaja suoraan ilmaisee näkemyksensä.

Esimerkki 18.

Ei suomalaisuus ja sen henkinen pääoma siitä mihinkään häviä, että kirkon jäsenmäärä vähenee. Minun jälkeeni tuon taistelutantereen ovat yksi toisensa jälkeen oman aikuistumisensa myötä jättäneet tai jättämässä kukin neljästä lapsestani. Enkä vähääkään pelkää heidän aikanaan vievän maata ja maailmaa huonompaan suuntaan. (16)

Toisessa tekstissä arvohierarkia on toisin päin, eli konkreettinen arvo on merkityksellisempi kuin abstrakti: *Kirkko on suomalaisuuden perusta, jota moniarvoisuus uhkaa*. Esisopimus perustuu ajatukseen, että konkreettinen arvo, kirkko, on tärkeämpi kuin abstrakti moniarvoisuus, joka tarkoittaa kaikkien välistä tasa-arvoa, suvaitsevaisuutta ja hyväksymistä. Kirjoittaja kokee moniarvoisuuden uhkana, joka tuo mukanaan ongelmia perinteiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Tällainen esisopimus edustaa konservatiivista ajattelutapaa ja yhdistää vain sellaisen jakavaa erityisyleisöä. Kirjoittaja ilmaisee esisopimuksena suoraan esimerkiksi kirjoituksensa lopussa, kuten esimerkistä yhdeksäntoista voi huomata.

Esimerkki 19.

Ja mistä syystä? Siksi, että tämä kirkko on yksi suomalaisuuden perusta: kansan moraalinen, arvomaailman ja korkean osaamisen perusta, jota tosin nyt ollaan kovaa vauhtia repimässä alas "moniarvoisen yhteiskunnan" nimissä. Hassua vain, että ongelmat lisääntyvät sitä mukaa kuin tämä moniarvoinen yhteiskunta etenee. (17)

Aineistossa esiintyy myös muutama **päättelysääntöihin eli lokuksiin** perustuva esisopimus. Edellä olevan esimerkin esisopimuksessa (*Kirkko on suomalaisuuden perusta, jota moniarvoisuus uhkaa*) on kyse arvohierarkian lisäksi myös olemassaolon lokuksesta: jo

olemassa oleva on parempi kuin se, mikä voisi mahdollisesti tulla rinnalle tai tilalle. Moniarvoisuus siis uhkaksi tai vähentäisi jo olemassa olevaa hyvää ja toimivaa järjestelmää, jonka perusta on evankelisluterilainen kirkko.

Määrän lokusta edustaa esisopimus: *Vähemmistön oikeuksien toteuttamistarve riippuu vähemmistön koosta*. Tällaisen päättelysäännön taustalla on ajatus, että se mikä hyödyttää useita ihmisiä, on arvokkaampaa kuin se, mikä hyödyttää vain muutamia. Kirjoittaja kysyy, kuinka moni homoseksuaaleista oikeastaan haluaa tulla vihityksi. Hän mieltää joukon ”piskuseksi”, joten niin pienen vähemmistön oikeuksien ei tarvitse olla samat kuin enemmistön. Enemmistö eli heterot, ovat siis kirjoittajan mukaan ensisijainen ja tärkeämpi suhteessa vähemmistöön eli homoihin, jotka ovat toissijaisia.

Esimerkki 20.

Käsittäkseni vähemmistöjen oikeuksien toteuttamistarvetta on aina verrattu paitsi puhtaaseen tasa-arvon vaatimiseen, myös siihen, kuinka suurta vähemmistöä se koskettaa. Siitä kai vielä vallitsee yksimielisyys, että heterot ovat enemmistöä? Nyt voitaisiin unohtaa asian uskonnollisen merkityksen ulottuvuus, vaikka keskustelussa on aika lahjakkaasti sekoitettu homojen yhteiskuntaelämään liittyvät (parisuhde) oikeudet johonkin aivan muuhun. Miten minusta tuntuu, että tuo joukko on aika piskuinen. Joku älähtää, ettei vähemmistön oikeuksia saa sitoa siihen, kuinka suuri vähemmistö on kyseessä. Minusta pitää. (26)

Määrän ja olemassaolon lokusten lisäksi yhdessä esisopimuksessa yhdistyvät näiden kahden lisäksi myös laadun ja järjestyksen lokukset, joista ensimmäinen on jonkin ainutkertaisuuden vuoksi suosimista ja jälkimmäinen edeltävän ensisijaisuutta jäljessä tulevaan. Tämä esisopimus on väitelause: *Avioliiton alkuperäinen tarkoitus on suvun jatkaminen ja yhteiskunnan säilyttäminen*. Tässä esisopimuksessa avioliitto nähdään ensisijaisesti suvun jatkamiseen tarkoitettuna, ainutlaatuisena ja vain heteroseksuaaleille tarkoitettuna instituutiona. Kirjoittajan mielestä avioliitto on nyt oikeanlainen, hyvä ja toimiva, eikä sitä saa muuttaa.

Esimerkki 21.

Eiköhän tarkoitus alun perin ollut järjestää turvalliset ja riittävän pysyvät olosuhteet suvun tai yhteiskunnan jatkumiselle? Ilman lapsia ei yhteiskunta säily, ja ihmisen lapsi on avuton olento yli kymmenen vuotta. Sen vuoksi on avioliitto tähän asti ollut erikoisasemassa verrattuna muihin ihmisten välisiin suhteisiin. Ja tähän liittyy myös perintöoikeus, liittyi ainakin alun perin. On haluttu siirtää lapsille ja lastenlapsille sitä, mitä vanhemmat ovat saaneet koottua, jotta lapsilla olisi helpompaa. Eikö mitenkään käy, että käsite avioliitto varattaisiin pelkästään liitoille, joilla on edes teoreettiset

mahdollisuudet jatkaa yhteiskunnan elämää? Eikö muille liitoille kelpaa jokin muu käsite? (23)

4.3 Vakuuttelevien ja suostuttelevien retoristen keinojen analysoiminen

4.3.1 Puhujakategorioilla oikeuttaminen

Puhujakategorioilla oikeuttamisen analysoinnissa en ole ottanut huomioon mielipidetekstien allekirjoitusten titteleitä, vaikka niidenkin voidaan katsoa olevan osa tätä retorista keinoa. Olen siis rajannut analyysini vain tekstin tasolle. Kymmenen kirjoittajaa oikeuttaa sanomaansa ja osoittaa omaa asiantuntijuuttaan tekstissään käyttämällä jotakin puhujakategoriaa. Pääasiassa kirjoittajat viittaavat itseensä vain silloin, kun he ilmaisevat olevansa kirkon jäseniä ja kristittyjä tai kirkkoon kuulumattomina. Vain kaksi kirjoittajaa käyttää kirkon edustajan tai työntekijän puhujakategoriaa. Kirkon jäsenen tai kristityn puhujakategoriaa käyttävistä suurin osa puolustaa homoparien oikeuksia. Kyseisten puhujakategorioiden käyttö selittyneekin sillä, että kirjoittajat haluavat osoittaa, että homopareja puolustava henkilö voi olla myös kristitty tai kirkon jäsen – kirkkoon mahtuu siis monenlaisia ihmisiä.

Kahdessa kirjoituksessa puhujina ovat homoseksuaalit, jotka määrittelevät itsensä myös kirkon jäseniksi. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että kirjoittajat kokevat homo-keskustelun varsin eri tavoin. Esimerkissä 22 kirjoittaja kategorioi itsensä sekä kristityksi ja kirkon jäseneksi että avoimesti homoseksuaaliksi, ja esimerkissä 23 kirjoittajina on parisuhteensa rekisteröinyt homopari, joka kategorioi itsensä myös kirkon jäseniksi. Esimerkin 22 kirjoittajan koko teksti löytyy liitteestä 1.

Esimerkki 22.

Olen vakaumukseltani kristitty ja olen ollut evankelisluterilaisen kirkon jäsen lähes 33 vuotta.

Tähän asti, avoimesti homoseksuaalina, olen kokenut monet kirkkoni kannanotot ja kantaottamattomuudet hyvin loukkaavina, mutta olen silti pysynyt kirkkoni jäsenenä. (1)

Esimerkki 23.

Haluamme tuoda keskusteluun oman kokemuksemme kirkon suhtautumisesta rekisteröityyn parisuhteeseemme. Rekisteröimme monivuotisen parisuhteemme viime

vuonna. – – Meille kastepapin halu rukoilla siunausta merkitsi paljon. – – Kirkon jäsenenä toivomme, että eroamisen sijasta kirkon jäsenet olisivat valmiita sitoutumaan ja vaikuttamaan. (22)

Esimerkin 22 kirjoittaja on ollut kirkon jäsen jo 33 vuotta, vaikka kirkon kannanotot ovatkin loukanneet häntä matkan varrella. Pitkällä kirkon jäsenyydellä, ja siis kokemuksella kirkon toiminnasta, kirjoittaja oikeuttaa näkemyksensä siitä, että homoseksuaalien syrjintä kirkosta on nyt kuitenkin mennyt liian pitkälle – ”TV2:n Homoillan jälkeen kirkon jäsenenä jatkaminen tuli mahdottomaksi”. Esimerkin 23 kirjoittajat oikeuttavat näkemyksensä kirkon Homoillan antamaa kuvaa suvaitsevammasta toiminnasta käyttämällä itsejään esimerkkinä. Kirjoittajilla on myönteinen kokemus kirkon toiminnasta – parisuhteen siunaamisesta, joten heillä on myös kokemuksen antama oikeus mielipiteeseensä. Esimerkin kirjoittajat voivat kategorioida itsensä sekä rekisteröidyn parisuhteen että kirkon jäsenten kategorioilla, minkä vuoksi heillä on erityistä asiantuntemusta – omakohtaista kokemusta – siitä, mistä he kirjoittavat.

Yksi kristityksi ja kirkon jäseneksi itsensä määrittelevä kirjoittaja käyttää kyseisiä puhujakategorioita vastakkaisesti. Kirjoittaja kannattaa avioliittolain säilyttämistä nykyisenlaisena, mutta kiistää hyväksyvänsä vähemmistöjen ihmisoikeuksien polkemista. Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja toivookin kristittynä, että seurakunnat olisivat erityisesti syrjittyjen yhteisöjä, mutta kirkon jäsenenä hän ajattelee, että homoseksuaalien suhteet ovat syntiä, joka perustuu Raamattuun eli Jumalan sanaan, eikä tällöin ole homoseksuaalien syrjintää.

Esimerkki 24.

Kristittynä toivon, että seurakunnat olisivat armoa tarvitsevien yhteisöjä, joihin erityisesti syrjityt ja kiusatut ovat tervetulleita. Kirkon jäsenenä ajattelen, että kirkko syyllistyy homoseksuaalien syrjintään, jos he eivät saa kuulla Jumalan sanan koko totuutta, lakia ja evankeliumia. Kirkko ei syyllisty syrjintään, jos se uskaltaa käyttää sanaa synti niin homosuhteista kuin muistakin avioliiton ulkopuolisista sukupuolisuhteista. (33)

Kirjoittaja erottaa kristityn ja kirkon jäsenen puhujakategoriat, toisin kuin muut näitä kategorioita käyttävät kirjoittajat. Kristittynä hän hyväksyy kaikenlaiset ihmiset ja heidän erilaiset suuntautumisensa, mutta kirkon jäsenenä hän ei hyväksy homoseksuaalisuutta, koska Jumalan sana eli Raamattu tuomitsee sen syntinä. Jumalan sanaan uskonsa perustavana kirkon jäsenenä hänkään ei siis voi hyväksyä homoparien suhteita saati niiden kirkollista siunaamista.

Myös kirkon edustajiksi itsensä jollain tavoin määrittelevät puolustavat homoparien oikeuksia. Kirkon luottamushenkilö ja seurakunnan pastori osoittavat puhujakategorioillaan sekä asiantuntemustaan kirkon edustajina että halua muutoksiin myös kirkon sisällä: sen työntekijöiden keskuudessa. Esimerkiksi luottamushenkilö on pettynyt siihen, ettei kirkon sisällä ole juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa kirkon päätöksiin tai seurakunnaan asioihin: hänkin on yrittänyt useita kertoja edistää homoseksuaalien oikeuksia.

Kirkon työntekijöiden, kuten pastorin ja kirkkoherran, ammatit ovat olleet suomalaisessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa perinteisesti arvostettuja kategorioita, ja yleisöstä riippuen ne ovat sitä vieläkin. Tällaisesta arvostetusta kategoriasta tulevaa argumentointia pidetään helpommin vakuuttavana kuin esimerkiksi niin sanotun maallikon puhetta. Kirkon edustajana esiintyvällä ajatellaan olevan sekä varmempaa tietoa että vankkaa kokemusta kirkon asioista, joksi sukupuolineutraali avioliittokin on keskusteluissa mielletty, koska se on liitetty poliittisen ulottuvuutensa sijaan ennemminkin eettiseksi ja ihmisoikeuksien piiriin kuuluvaksi kysymykseksi, johon kirkon halutaan avioliittoon vihkivänä instituutiona ottavan kantaa.

Asetelma on oikeastaan merkittävä kannanotto Homoilta-keskustelun kirkosta antamaa konservatiivista ja homovastaista kuvaa vastaan. Kirkon edustajat ovat kokeneet tarpeelliseksi tuoda ilmi, että tv-lähetys toi esiin vain joidenkin kirkon edustajien mielipiteen eikä suinkaan koko kuvaa. Toisaalta kirjoitusten taustalla vaikuttaa Homoillan jälkeinen kirkosta eroamisen aalto, jota kirkon edustajat myös koettanevat hillitä.

Kirkkoon kuulumattomien tai siitä eronneiden puhujakategorioiden käyttäjistä kaksi kirjoittajaa vastustaa homoparien avioliittoja. Molempien mielestä kirkon tulee perustaa oppinsa Raamattuun. Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja kategorioi itsensä kirkkoon kuulumattomaksi asiantuntijaksi. Esimerkin 25 kirjoittajan koko teksti löytyy liitteestä 1.

Esimerkki 25.

Minusta vaikuttaa näin kirkkoon kuulumattoman ulkopuolisen asiantuntijan näkökulmasta, että nyt on tapahtumassa luterilaisen kirkon kannalta ensimmäinen positiivinen asia vuosikausiin. – – On nähdäkseni hyvä, että itseään kristilliseksi väittävästä kirkosta eroavat juuri ne, jotka eivät ole elämäkatsomukseltaan kristittyjä.
(17)

Kirkkoon kuulumattoman kategoria antaa kirjoittajasta puolueettoman kuvan: hän ei aja asiassa omaa etuaan, vaan ainoastaan kertoo, miltä tilanne näyttää kirkkoon kuulumattomasta henkilöstä. Kirjoittaja pyrkii lisäämään puolueettomuuttaan määrittelemällä itsensä myös

”ulkopuoliseksi asiantuntijaksi”. Tällainen kategoria on vakuuttava, koska asiantuntijan kategoriaan sijoitetaan oikeus monenlaiseen tietoon. Asiantuntijan kategoria on yleisesti arvostettu kategoria, joten sen avulla voi pyrkiä puhuttelemaan laajaa yleisöä. Kirjoittaja ei kuitenkaan määrittele asiantuntijuuttaan tarkemmin kuin ”ulkopuoliseksi”, joten hänen asiantuntijuutensa on helppo kyseenalaistaa.

Yksi kirkosta eronnut kategorioi itsensä kirkon jättäneenä homoseksuaalina vaimona ja äitinä.

Esimerkki 26.

Kirkon jättäneenä homoseksuaalina vaimona ja äitinä olen sekavin tuntein seurannut eroaallon aiheuttamaa keskustelua. On ihan ymmärrettävää, että valmistautumattoman ajatuksissa vellovat miksi-kysymykset. Mutta tuliko ihmisten reaktio kirkolle todella yllätyksenä? (16)

Kirjoittaja voikin kategorioida itsensä useilla tavoilla. Kirkon jättänyt -kategoria oikeuttaa arvostelemaan kirkon toimintaa, koska siihen kuuluneella on kokemusta kyseisestä instituutiosta. Kirjoittaja kategorioi itsensä lisäksi homoseksuaaliksi vaimoksi ja äidiksi. Vaimo ja äiti ovat suomalaisessa kulttuurissa ikään kuin hyväksyttäviä kategorioita, koska niiden avulla voi osoittaa pysyvyyttä, ja saavuttaneensa jotain. Homoseksuaalisuuteen liitettyinä kyseiset kategoriat lienevät suomalaisessa kulttuurissa vielä melko vieraita, mutta niiden avulla voi osoittaa, että homoseksuaalisuus on muutakin kuin seksuaalinen suuntautuminen: se on aivan tavallista parisuhde- ja perhe-elämää. Kirjoittaja voikin puhutella päällekkäisillä puhujakategorioillaan erilaisia erityisyleisöjä, kuten homoseksuaaleja, äitejä ja kaikenlaisissa parisuhteissa eläviä.

4.3.2 Asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen

23 mielipidekirjoituksessa 38:sta on käytetty asiantuntijan lausunnolla vahvistamisen retorista keinoa. Useassa tekstissä on lisäksi käytetty useampaa kuin yhtä näistä keinoista. Olen jakanut nämä keinot kolmeen ryhmään, joita ovat (1.) asiantuntijoihin tai tutkimustuloksiin vetoaminen, (2.) Raamattuun ja Jeesukseen ja (3.) muuhun laajaan joukkoon vetoaminen.

Kirjoittavat tukeutuvat monenlaisiin asiantuntijoihin, ja olenkin määritellyt asiantuntijoiksi henkilöiden lisäksi esimerkiksi lain tai jonkin instituution, koska ne ovat kirjoituksissa asiantuntijoiden asemassa. Lakiin tukeutuu viisi kirjoittajaa. Siihen vedotaan kirjoituksissa, joissa osoitetaan tukea samaa sukupuolta olevien liitoille, ja lisäksi lähes

jokainen näistä kirjoittajista korostaa, että sukupuolineutraali avioliitto on ennen kaikkea yhteiskunnallinen asia eikä niinkään kirkon murhe.

Esimerkki 27.

Miksi kirkko edes ottaa kantaa homoseksuaalien liittoihin? Asia on ensisijaisesti yhteiskunnallinen asia. Suomen valtio on sitoutunut noudattamaan yhdenvertaisuuslakia, jonka nojalla kaikkien Suomen kansalaisten tulee olla samalla viivalla niin oikeuksien kuin velvollisuuksienkin suhteen. (37)

Esimerkki 28.

Miksi sukupuolineutraalista avioliitosta väitellään juuri kirkon kanssa? Asiahan on lainsäätäjän ja kansan välinen. Suomi on täysivaltainen tasavalta. Valtiovalta kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Eduskunta käyttää valtaa säätämällä lakeja. Myös avioliittoinstituutio perustuu lakiin. Siis maalliseen lakiin, ei kirkon suostumukseen. (30)

Esimerkissä 27 kirjoittaja vahvistaa yhdenvertaisuuslain avulla väitettään, jonka mukaan avioliitto kuuluu kaikille, sillä se on yhteiskunnallinen asia eikä kirkon näkemyksestä riippuvainen. Esimerkin 28 kirjoittaja tukeutuu lakiin osoittaakseen, että avioliitto perustuu lakiin eikä sen solmimiseen tarvita kirkon suostumusta.

Myös YK:hon vetoava kirjoittaja osoittaa tukea sukupuolineutraalille avioliitolle.

Esimerkki 29.

YK:n kiistaton lähtökohta on, että ihmisoikeudet kuuluvat kaikille mistään tekijästä riippumatta. On totta, että monia ihmisryhmiä ei mainita erikseen ihmisoikeussopimuksissa. Silti olisi perusteetonta olettaa, etteivätkö kaikki olisi oikeutettuja samoihin oikeuksiin. – – YK:n ihmisoikeuskomitea on jo vuonna 1994 tulkinnut, että kansainvälinen ihmisoikeuskäytäntö takaa syrjimättömyyden muiden muassa seksuaalisen suuntautumisen perusteella. (38)

Kirjoittaja vahvistaa YK:n avulla väitettään, jonka mukaan ihmisoikeudet, ja siis myös avioliitto, kuuluvat kaikille ihmisille, vaikka jokaista ryhmää ei erikseen mainittaisikaan ihmisoikeussopimuksissa. Myöhemmin kirjoittaja vielä lisää YK:n määritelleen vuonna 1994, että ihmisoikeuksiin perustuen ketään ei saa syrjiä seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Lisäksi kyseinen kirjoittaja käyttää suoraa lainausta ihmisoikeusselonteosta (2009), jossa todetaan Suomen pyrkivän vahvistamaan tulkintaa, jonka mukaan syrjinnän käsite sisältää seksuaalisen suuntautumisen perusteella tapahtuvan syrjinnän, vaikka sitä ei olisi erikseen mainittu. Kirjoittaja tukee sitaatilla väitettään siitä, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille

kuuluvat samat ihmisoikeudet kuin muillekin, ja että nämä oikeudet ovat selonteon perusteella kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan yksi painotusalue.

Esimerkki 30.

Tuoreessa ihmisoikeusselonteossa (2009) todetaan, että: "Suomi pyrkii vahvistamaan kansainvälistä hyväksyntää tulkinnalle, jonka mukaan syrjinnän käsite sisältää lähtökohtaisesti seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolisen ilmaisun perusteella tapahtuvan syrjinnän, vaikka tätä ei olisi erikseen mainittu." Selonteko nostaa nämä oikeudet yhdeksi kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan painopistealueeksi. (38)

Laki ja YK ovat tehokkaita asiantuntijoita väitteiden vahvistamiseen, koska niitä on vaikea kiistää. Väitteen perusteleminen sillä, että laissa sanotaan näin, tekee saman lain piirissä elävän vastaväitteet voimattomiksi. Tämä tietenkin edellyttää, että vastaväittäjä pitää lakia arvovaltaisena tahona, jota vastaan ei voi asettua. Lisäksi YK:n määrittelemiin ihmisoikeuksiin vetoamisen voi nähdä tehokkaana siksi, että harva ihminen haluaa myöntää kiistävänsä ne, tai että ei hyväksy niitä. Tällainen ihminen näyttäytyisi nyky-yhteiskunnassa jollain tavoin arveluttavana.

Arkkipiispan asiantuntijana tukeutuu kaksi kirjoittajaa. Ensimmäisen esimerkin kirjoittaja esittää, että kirkon pitäisi tarjota jäsenilleen yhteisöllisyyttä, mihin se ei kuitenkaan ole pystynyt, koska ihmiset ovat joukolla eronneet kirkosta. Tätä väitettä hän tukee arkkipiispan samaa näkemystä edustavalla toteamuksella siitä, ettei kirkko osaa ottaa ihmisten tarpeita huomioon.

Esimerkki 31.

Arkkipiispa osuu naulan kantaan kysyessään, onko kirkko osannut ottaa ihmisten tarpeet tarpeeksi vakavasti. Vastaus näkyy suoraan viime päivien eroluvuista. Ne todistavat, että kirkko herättää näkemyksineen yhä tunteita ja voisi yhä olla maassamme paljon vartijana, jos kykenisi. (21)

Toinen kirjoittaja ottaa esille Arkkipiispan huomautuksen, että kirkko on moniääninen ja jo nyt siellä on työntekijöitä, jotka ovat valmiita siunaamaan samaa sukupuolta olevia pareja.

Esimerkki 32.

Kuten arkkipiispa on huomauttanut, kirkko on moniäänisempi kuin julkisuudessa esitetystä keskustelusta voi ymmärtää. Monet kirkon työntekijät ovat valmiita siunaamaan myös samaa sukupuolta olevia pareja. (22)

Huomionarvoista esimerkissä 32 on se, että kirjoittajina on homopari, joka haluaa tukea kirkon toimintaa Homoilta-kohun keskellä kertomalla omasta myönteisestä kokemuksestaan: parisuhteen rekisteröimisestä, jonka kirkkoherra siunasi. Arkkipiispaan asiantuntijana vedotaan siis sekä puolustettaessa kirkon nykyisiä toimia että vastustettaessa niitä.

Väestöliittoon asiantuntijana tukeutuva kirjoittaja esittää, että kirkossa on ”vahvistettu seksuaalisuuteen liittyvien kysymysten kohtaamista”. Hän perustelee tämän vetoamalla siihen, että Väestöliitto on antanut tunnustuspalkinnon kirkon seksuaalikasvatustyölle. Väestöliitto on poliittinen vaikuttaja ja näin ollen myös yhteiskunnallinen mielipidevaikuttaja, joten siihen vetoaminen on tehokasta. Koska kirjoittajan perustelu, Väestöliiton kirkolle antama tunnustuspalkinto, on jokaisen todennettavissa, sen totuudellisuuden voi selvittää.

Suoraan tutkijoihin vedotaan vain yhdessä kirjoituksessa, jossa kirjoittaja toteaa tutkijoiden ennustaneen nyt alkanutta kirkon jäsenkatoa jo kymmenen vuotta sitten.

Esimerkki 33.

Tutkijat ennustivat nyt alkanutta kirkon jäsenkatoa jo kymmenen vuotta sitten. (21)

Tutkijoita ei nimetä millään tavoin, joten heihin vetoaminen on helppo kyseenalaistaa. Sama kirjoittaja vahvistaa näkemystään kirkon muuttumistarpeesta ja sen myötä homoseksuaalien hyväksymisestä konkreettisemminkin, kun hän käyttää esimerkissä 34 asiantuntijan asemassa Ruotsin tilannetta ja tukeutuu näin tutkimustulokseen.

Esimerkki 34.

Mitä tapahtuikaan Ruotsissa, jossa valtakirkko on vihkinyt homoja avioliittoon pian vuoden ajan? Kirkosta eroamisissa ja siihen liittymisissä piikkejä ei näkynyt. Avioliittoon on vihitty 6,6 miljoonan jäsenen kirkossa nyt 142 samaa sukupuolta olevaa paria, ja papit saavat yhä kieltäytyä heitä vihkimästä. Länsinaapurin sivistynyttä tietä voi lämpimästi suositella Suomelle. Maamme ei ole takahikiä; kestämmme ihmisrakkauden monimuotoisuuden ja tasavertaisuuden aivan varmasti siinä missä Ruotsikin. (21)

Kirjoittaja asettaa Ruotsin valtakirkon asiantuntijan asemaan: se on vihkinyt samaa sukupuolta olevia pareja avioliittoon jo vuoden ajan ongelmitta, sillä kirkosta eroamiset eivät ole lisääntyneet. Naapurimaan edistyksellisyyteen vetoaminen voi olla tehokasta, koska Suomen ja Ruotsin välillä on aina ollut historiaan ja läheiseen sijaintiin perustuva erityisside, jopa kilpailuasetelma. Kirjoittajakin ottaa esille näkemyksen, ettei Suomi ole ”takahikiä”: halua jäädä jälkeen Ruotsista.

Eräs kirjoittaja vastustaa samaa sukupuolta olevien avioliittoja ja hän tukeutuu Arkhimedee'hen ja Newtoniin osoittaakseen, että Raamattu voi toimia ohjeena samoin kuin näiden matemaatikkojen yhtälötkin ovat edelleen käytössä.

Esimerkki 35.

Kyllä vanha kirjoitus voi edelleenkin toimia elämänohjeena, jos se vain on totta. Laskevathan insinööritkin edelleen Arkhimedeen ja Newtonin virittämällä vanhoilla yhtälöillä, koska ne ovat edelleen käytännöllisiä ja toimivia. Samoin Raamattukaan ei ole edes horjunut ajan tuulessa. Sen sijaan moni tuoreempi "totuus" on kaatunut maahan sen tieltä. (17)

Kirjoittaja vahvistaa Arkhimedeen ja Newtonin avulla väitettään, jonka mukaan kristillisen kirkon tulee perustaa oppinsa Raamattuun ja toimia sen mukaan. Historialliset henkilöt voivat toimia asiantuntijoina, koska ne ovat ikään kuin yleistä tietoa, jonka avulla voi tukea omia väitteitä haluamallaan tavalla. Niihin voidaan vedota tavoiteltujen päämäärien mukaisesti – puollettaessa tai vastustettaessa jotakin asiaa. Tavallinen lukija voi olla helposti vakuutettavissa tällaisten asiantuntijoiden avulla, mikäli hän ei tarkkaan tunne esimerkiksi kyseistä historian henkilöä.

Raamattuun ja Jeesukseen asiantuntijana vetoaa 11 kirjoittajaa. Moni muukin kirjoittaja mainitsee Raamatun tai pyhän kirjan kirjoituksessaan, mutta nämä kirjoittajat eivät tukeudu siihen argumentaatioissaan. Olen päätenyt tekemään oman ryhmän Raamattuun ja Jeesukseen tukeutumisesta, koska niitä on käyttänyt retorisenä keinona verrattain moni kirjoittaja ja niillä on keskeinen asema sukupuolineutraalia avioliittoa käsittelevissä mielipidekirjoituksissa.

Raamattuun asiantuntijana tukeutuu viisi kirjoittajaa ja neljä heistä käyttää teosta tukeakseen omaa näkemystään samaa sukupuolta olevien parisuhteiden hyväksyttävyydestä osoittamalla, ettei sen avulla voi tuomita heitä. Esimerkissä 36 kirjoittajina olevat Kuopion hiippakunnan piispa ja hiippakuntadekaani/teologian tohtori tukeutuvat Raamattuun myöntämällä, että Raamatusta voi löytää miesten sukupuolisen kanssakäymisen tuomitsevia kohtia, mutta ettei Raamatun avulla voi nykypäivänä tuomita homoseksuaalisuutta. Kirjoittajat käyttävät Raamattua asiantuntijana, mutta avarakatseisesti: he ovat valmiita myöntämään, että Raamattua voi tulkita monella tapaa, mutta ei ihmisten välisen tasa-arvon vastaisesti. Kirkon edustajilta esimerkin tapainen Raamattuun tukeutuminen voi olla tehokas argumentaation vahvistamisen keino etenkin Raamattua asiantuntijan asemassa pitävälle yleisölle.

Esimerkki 36.

Seksuaalivähemmistöt tuomitaan usein vetoamalla Raamattuun. Totta onkin, että Raamatussa on kohtia, joissa suhtaudutaan jyrkän tuomitsevasti miesten väliseen yhdyntään. Näitä kohtia kirkossa ei kuitenkaan pidetä pelastuksen kannalta olennaisina. Siksi niistä käytävän keskustelun ei pitäisi jakaa kirkkoa. Kohdat eivät tuomitse homoseksuaalisuutta, mitä käsitettä Raamatun aikana ei edes tunnettu, puhumattakaan siitä, että ne tuomitsisivat ihmisiä, jotka sitoutuvat toisiinsa ja keskinäiseen rakkauteen ja huolenpitoon. (24)

Seuraavan esimerkin kirjoittaja mieltää parisuhdekeskustelun jakavan kansaa, ja hän nimeää toisen osapuolen ”raamatulliseksi”. Kirjoittaja siteeraa tämän ryhmän näkemystä siitä, miten Raamattua pitää tulkita: sananmukaisesti. Kirjoittaja on kuitenkin itse sitä mieltä, ettei Raamatun avulla voi tuomita homoseksuaalien parisuhteita, koska se ei ole lakikirja vaan sen lukeminen on vain tulkintaa.

Esimerkki 37.

Kahtiajaon toisen osapuolen yksi ryhmä kutsuu itseään ”raamatulliseksi”. Se vetoaa Paavalin, Jeesuksen myöhäisen opetuslapsen sanoihin. ”Raamattua pitää tulkita sananmukaisesti.” Raamattu itse kertoo kuitenkin Jumalaan uskovista ihmisistä, jotka eivät pysy monoliittisesti tai fundamentaalisesti paikoillaan, vaan etsivät ja löytävät koko ajan uutta suuntaa. (7)

Kiinnostavaa on kirjoittajan näkemys siitä, että ”raamatulliset” tulkitsevat kirjaa sananmukaisesti eli väärin. ”Raamattu itse”, siis oikea ja aito Raamattu, sanoo kirjoittajan mukaan toisin: teosta pitää ja tulee tulkita ajanmukaisesti. Raamatun sana ei ole pysyvä vaan tarpeen mukaan muuttuva ja tulkittava.

Kahdessa kirjoituksessa kirjoittajat eivät ota esille esimerkiksi mitään kohtaa Raamatusta, vaan he luottavat Raamatun asiantuntijuuteen ja arvovaltaan itsessään. Ensimmäisessä esimerkissä kirkon edustajina kirjoittavat henkilöt sanoutuvat irti homoseksuaalien avioliitot tuominneiden näkemyksistä ja tukevat omaa liitot hyväksyvää näkemystään Raamatulla. Myös toisen esimerkin kirjoittaja hyväksyy liitot ja vahvistaa tätä mielipidettään Raamatulla, jonka ensisijainen opetus on hänen mielestään rakkaus.

Esimerkki 38.

TV2:n Homoillassa ja muualla julkisuudessa esiintyneiden konservatiivisten kristittyjen näkemysten kanssa olemme Raamattuun perustuen eri mieltä. Kaikilla on oikeus omaan mielipiteeseen, mutta kirkon ääni he eivät ole. (8)

Esimerkki 39.

Raamatun ensisijainen opetus on rakkaus. Ihmettelen, kuinka kirkon virkamiehet voivat asettaa itsensä Jumalan asemaan ja määrittää sen, kelle siunaus kuuluu. (13)

Huomionarvoista on se, että vain yksi kirjoittaja tukeutuu Raamattuun vastustaakseen homoseksuaalien parisuhteita. Hän pitää Raamatun sanaa muuttumattomana ja tulkitsee sitä homoseksuaalisuutta vastustavana.

Esimerkki 40.

Kyllä vanha kirjoitus voi edelleenkin toimia elämänohjeena, jos se vain on totta. Laskevathan insinööritkin edelleen Arkhimedeen ja Newtonin virittämällä vanhoilla yhtälöillä, koska ne ovat edelleen käytännöllisiä ja toimivia. Samoin Raamattukaan ei ole edes horjunut ajan tuulessa. Sen sijaan moni tuorempi "totuus" on kaatunut maahan sen tieltä. (17)

Lisäksi sama kirjoittaja käyttää suoraa sitaattia Raamatusta tukemaan näkemystään siitä, etteivät kirkosta eroamiset olleet välttämättä huono asia, koska nyt jäljelle jäävät Raamatun ohjeiden mukaan elävät aidot kristityt.

Esimerkki 41.

Paljon pahempi olisi, jos sydämessään kristityt ja Raamatun sanaan uskovat joutuisivat lähtemään kirkosta. Sanahan sanoo: "Älkääkä mukautuko tämän maailmanajan mukaan, vaan muuttukaa mielenne uudistuksen kautta, tutkiaksenne, mikä on Jumalan tahto." (17)

Raamatusta peräisin olevien suorien lainausten käyttäminen tehonne vain siihen erityisyleisöön, joka itsekin pitää Raamattua auktoriteettina. Raamatusta voi lainata osia erilaisiin tarkoituksiin, sillä kirjallisuuden lukeminen on aina tulkintaa – aivan samoin Raamattuakin voi tulkita eri tavoin lukijasta riippuen.

Jeesukseen vetoaa kuusi kirjoittajaa. Lähes jokainen heistä ottaa esille Jeesuksen opetukset ja hänen tekemänsä kenttätyön puolustaakseen samaa sukupuolta olevien liittoja. Kirjoittajat mainitsevat Jeesukseen olleen etenkin hyljeksittyjen ystävä, ja hänen opetuksensa ydinsanomana rakkaus.

Esimerkki 42.

Jeesus oli maailman ensimmäinen etsivän sosiaalityön tekijä. Hän oli sen ajan hyljeksityimpien ihmisten ystävä. Hänen rakkauden piiriinsä mahtuisivat nykyisin itsestään selvästi myös homoparit. (11)

Esimerkki 43.

Rakkausavioliitto on uusi käsite ja sellaisesta kai useimmissa samaa sukupuolta olevien kesken solmittavissa liitoissa olisi kyse. Jeesuksen opetuksen ydinsanoma on rakkaus ja toisten kunnioittaminen. Jeesus myös asettui syrjittyjen ja halveksittujen puolelle. (27)

Ainoastaan yksi kirjoittaja tukeutuu Jeesukseen vastustaakseen homoseksuaalisuutta. Hän myöntää Jeesuksen rakastavan myös syntisiä ihmisiä ja homoja, mutta vihaavan syntiä, jollaiseksi kirjoittaja itse homouden mieltää.

Esimerkki 44.

Homokeskustelussa Raamattua on alettu kirjoittaa uudestaan. Jeesus rakastaa syntisiä ihmisiä, myös homoja, mutta syntiä Hän vihaa. Ei armolla voi maalata syntiä valkoiseksi. En käsitä, mikä ihmisiin on mennyt tänä päivänä. Tästä on lyhyt matka muidenkin seksuaalivähemmistöjen hyväksymiseen, joita en tässä uskalla alkaa edes luetella. (14)

Tarkemmin määrittelemättömään laajaan joukkoon vetoaa 10 kirjoittajaa. Viisi kirjoittajaa tukeutuu joukkoon, jonka he määrittelevät suureksi käyttäen sellaisia ilmauksia kuin useat, suurin osa, erittäin huomattava osa, tuhannet suomalaiset ja tavalliset suomalaiset ja moni Euroopan valtio.

Esimerkissä 45 kirjoittajana on kirkkoherra, joka paheksuu sitä, että Homoiltaan oli valittu kirkon edustajiksi ja kristityiksi pääasiassa fundamentalistisia ja homofobisia mielipiteitä edustavia henkilöitä. Hän haluaa kiistää sen, että nämä keskustelijat edustaisivat kirkon koko näkemystä asiaan. ”Suuri osa” kirkon piirissä toimivista on laaja ja vakuuttavan kuuloinen joukko, joskin superlatiivin ”suurin” käyttäminen olisi ollut vielä tehokkaampaa ja kattanut huomattavasti laajemman joukon.

Esimerkki 45.

Suuri osa kirkkomme jäsenistöstä, papistosta ja muista työntekijöistä kauhistuu sitä kuvaa, joka kirkosta tällaisten keskustelujen perusteella syntyy. (6)

Esimerkissä 46 kirjoittaja ottaa esille Piispainkokouksen selvityksen Parisuhdelain seuraukset kirkossa, jonka kirjoittaja kertoo sanovan, että ”Paras parisuhde on kirkon opetuksen mukaan miehen ja naisen välinen avioliitto, jonka keskeinen tarkoitus on lasten hankkiminen. Muut parisuhdemuodot ovat tätä alempiarvoisia – –”. Kirjoittaja vetoaa kaikkien tavallisten nykysuomalaisen kuitenkin ajattelevan, että rakkaus on tärkein laki eikä se, ketkä parisuhteessa toisiaan rakastavat. Kirjoittajan yleistyksen tarkoitus on vedota tavallisiin

nykysuomalaisiin, jollaiseksi lukija varmasti mielellään itsensä haluaa määritellä. Tällainen kyseisen esimerkin tapainen laajaan joukkoon tukeutuminen onkin tehokasta, koska sen voi ajatella koskettavan suurta yleisöä.

Esimerkki 46.

Tavalliset suomalaiset ajattelevat kuten Jeesus eli rakkaus on tärkein laki. Piispojen opetus siitä, että parisuhteen arvo ei riipu rakkauden määrästä, vaan parisuhteen ulkoisesta muodosta, on nykysuomalaiselle vieras. (36)

Seuraavassa esimerkissä kirjoittaja tukeutuu sellaiseen laajaan joukkoon kuin moni Euroopan valtio. Kirjoittaja haluaa osoittaa, että samaa sukupuolta olevien liitot ovat yhteiskunnallinen eikä kirkon asia. Hän vetoaa siihen, että monissa muissakin valtioissa on ongelmattomasti käytössä pelkkä siviilivihkimys, jolloin uskonnollisten yhteisöjen ei tarvitse ottaa asiaan kantaa ja tasa-arvo toteutuu.

Esimerkki 47.

Monessa Euroopan valtiossa on käytössä pelkkä siviilivihkimys, eli uskonnollisten yhteisöjen suorittamat vihkimykset eivät ole lainvoimaisia. (37)

Kolme kirjoittajaa vetoaa sellaiseen laajaan joukkoon, joka ei ole niin suuri tai merkittävä kuin edellisissä esimerkeissä. Esimerkissä 48 kaksi Setan kristillisen ja elämäkatsomuksellisen ryhmän puolesta kirjoittavaa vetoaa ”monelle sateenkaarinäkökulmasta asiaa katsovalle” olevan tärkeää, ettei heidän tarvitse vaihtaa uskonnollista yhteisöä saadakseen samaa sukupuolta olevien liitoille siunauksen. Kirjoittajat toivovat, että yhteisössä voitaisiin kunnioittaa erilaisia vakaumuksia ja suuntauksia.

Esimerkki 48.

Monelle sateenkaarinäkökulmasta asiaa katsovalle on tärkeää, että myös samaa sukupuolta olevien liitot saavat siunauksen uskonnollista yhteisöä vaihtamatta. (31)

Seuraavassa esimerkissä kirjoittaja, kansanedustaja, kristillisdemokraattien puheenjohtaja, puolestaan tukeutuu homoseksuaaleihin ystäviinsä, jotka tukevat hänen näkemystään siitä, että kirkko saa käyttää homosuhteista sanaa synti.

Esimerkki 49.

Kirkko ei syyllisty syrjintään, jos se uskaltaa käyttää sanaa synti niin homosuhteista kuin muistakin avioliiton ulkopuolisista sukupuolisuhteista. Homoseksuaalit ystäväni ovat samassa rintamassa kanssani asiassa. (33)

Kansanedustajan, kristillisdemokraattien puheenjohtajan vetoaminen siihen, että hänen homoseksuaalit ystävänsä ovat samaa mieltä kuin hän itse, että homosuhteet ovat syntiä, on hämmentävä argumentaation vahvistamiskeino: Lukija ei voi ulkopuolisena kiistää kirjoittajan omituiselta tuntuvaan keinoon tukea väitettään. Toisaalta kirjoittaja ei nimeä homoseksuaaleja ystäviään tarkemmin eikä yksilöi heitä millään tavoin, joten heihin tukeutuminen ei ole kovin tehokas vakuuttamisen keino. Sama kirjoittaja tukeutuu lisäksi puoluevaltuustoon, joka tukee hänen näkemystään avioliittolain ennallaan säilyttämisestä. Hän ei siis yksin ole kyseistä mieltä vaan laaja joukko ajattelee hänen kanssaan samalla tavalla.

Esimerkki 50.

Sen sijaan kannatan avioliittolain säilyttämistä nykyisellään. Puoluevaltuustomme on yksimielisesti torjunut ehdotukset sukupuolineutraalista avioliittolaista. (33)

4.3.3 Etäännyttäminen omista intresseistä

Seitsemän kirjoittajaa pyrkii lisäämään tekstinsä/väitteidensä vakuuttavuutta häivyttämällä epäilyt omista intresseistä ja liitoksista ajamaansa asiaan.

Kaksi kirjoittajaa lisää vakuuttavuuttaan ilmaisemalla olleensa aiemmin kirkon jäseniä, mutta eivät voi enää kirkon homovastaisuuden vuoksi jatkaa sen jäseninä. Kirjoittajat ovat siis joutuneet omien intressiensä vastaisesti – syyttöminä ja tahtomattaan – eroamaan kirkosta. Samoilla linjoilla on myös yksi kirjoittaja, joka vielä kuuluu kirkkoon, mutta ilmaisee jäsenyytensä olevan ”enää ohuen säikeen varassa”. Esimerkissä 51 kirjoittaja kertoo ensin olleensa kirkon jäsen koko elämänsä, vaikka onkin avoimesti homoseksuaalina kokenut jo aiemmin monet kirkon näkemykset loukkaavina. Homoilta-keskustelu on kuitenkin ollut kirjoittajalle päätepiste, jonka jälkeen hän on kokenut mahdottomaksi jatkaa kirkon jäsenenä, vaikka kristittynä hän suree kirkosta eroamista.

Esimerkki 51.

Olen vakaumukseltani kristitty ja olen ollut evankelisluterilaisen kirkon jäsen lähes 33 vuotta. TV2:n Homoilta tiistaina oli kuitenkin jonkinlainen tienristeys ja päätepiste omassa historiassani kirkon parissa. Tähän asti, avoimesti homoseksuaalina, olen kokenut monet kirkkoni kannanotot ja kanta-aottamattomuudet hyvin loukkaavina, mutta olen silti pysynyt kirkkoni jäsenenä. Useat ihmiset ympärilläni ovat eronneet kirkosta ja kannustaneet myös minua tekemään samoin. Uskon kuitenkin itse enemmän koossa pitävään ja rakentavaan voimaan kuin hajottamiseen ja siihen, että ihmiset eriytyvät

toisistaan ja kasvattavat muureja ympärilleen. TV2:n Homoillan jälkeen kirkon jäsenenä jatkaminen tuli mahdottomaksi. Surukseni erosin kirkosta ja jatkan matkaa eri suuntaan.
(1.)

Esimerkissä korostuu kirjoittajan pyyteettömyys: hän haluaisi olla kirkon jäsen ja onkin sinnikkäästi ollut sitä aina tähän saakka. Kirjoittaja on ikään kuin joutunut tunnustamaan oman halunsa vastaisesti asian oikean laidan: sen, ettei kirkon virallinen linja hyväksy häntä tasa-arvoisena jäsenenä. Vakuuttavuutta lisää myös se, että kirjoittaja on aiemmin ollut kirkon jäsen, mutta joutunut eroamaan, koska kirkon homovastaisuus on lopultakin ”valjennut” hänelle peruuttamattomasti. Kirkkoon jo ennen Homoilta-keskustelua kuulumattoman puhe ei olisi yhtä vakuuttavaa kuin esimerkin kirjoittajan kaltaisen entisen ”kannattajan”/nykyisen ”vastustajan” puhe.

Eräs homoliittoja vastustava kirjoittaja koettaa etäännyttää omat intressinsä argumentistaan rinnastamalla homoseksuaalien vihkimiseen asioita, joita hän ei hyväksy ja joita hän toisaalta kannattaa. Tuomalla esiin nämä asiat, kirjoittaja pyrkii osoittamaan, ettei hän ole ”vanhanaikainen, taantumuksellinen ja homovastainen” – siis etäännyttämään omat intressinsä varsinaisesta väitteestään, jonka mukaan homoja ei tule vihkiä kristilliseen avioliittoon.

Esimerkki 52.

Olenko vanhanaikainen tasa-arvon kannattaja, kun en hyväksy homoseksuaaliparien avioliittoon vihkimistä kirkossa? Olenko sellainen myös siksi, etten hyväksy lapsen ikäisten tyttöjen naittamista ikäisilleni äijille? Olenko sellainen, kun en hyväksy eläinten ja ihmisten rääkkäämistä uskonnon nimissä? Entä kun haluan avoimesti hyväksyä kaikkien uskontojen lain ja hyvän mukaisen tavan harrastaa uskontoaan Suomessa? Miksi minua ei häiritse, vaikka näen musliminaisesta vain silmät? Vastustan kovasti kerjäämisen kieltämistä lailla. Miksi tämä homovihkimyksen vastustaminen tekee minusta niin taantumuksellisen? Miksi lukijat pitäisivät tätä kirjoitustani homovastaisena? (26.)

Kirjoittaja tuo esiin, ettei hyväksy homoliittojen lisäksi lasten pakkoavioitumisia ja eläin- tai ihmisrääkkäystä uskonnon nimissä eikä kerjäämisen kieltämistä. Sen sijaan hän haluaa avoimesti hyväksyä kaikkien uskontojen lainmukaisen harjoittamisen ja niihin kuuluvat tavat. Kirjoittaja pyrkii osoittamaan, että hän vastustaa tasa-arvon kannalta ikään kuin oikeita asioita ja toisaalta kannattaa nykyaikaisiksi miellettyjä arvoja, kuten suvaitsevaisuutta. Kirjoittaja kysyykin, kuinka tällaisen ihmisen mielipide homoliitoista siis voisi olla väärä tai vanhanaikainen? Onhan hän muutenkin nykyaikainen ja avarakatseinen. Omista intresseistä etäännyttämisen lisäksi kirjoittaja pyrkii jo ikään kuin ennalta varautumaan vasta-

argumentteihin. Hän aavistanee, millaisia vastaväitteitä tai -kysymyksiä kirjoitus voi saada aikaan, ja koettaa jo etukäteen suojautua niiltä osoittamalla olevansa avarakatseinen muilla elämän alueilla.

Myös tosiasiapuheen avulla voi etäännyttää omat liitokset ajamaansa asiaan. Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja esittää tutkimustulokset tosiasioina, jotka puhuvat puolestaan.

Esimerkki 53.

Sami Koivisto kirjoitti, että Ruotsissa homoparien vihkiminen ei ole aiheuttanut jäsenkatoa kirkosta (HS Mieliopide 20.10.). Tosiasiasa Ruotsin kirkko on menettänyt valtavasti jäseniä sinä aikana, kun se on päivittänyt linjauksiaan vallitsevien mielipiteiden mukaisiksi. Jäsenkato on jatkunut myös sen jälkeen, kun kirkko päätti ryhtyä vihkimään homopareja. Ruotsin kirkkoon kuuluu noin 70 prosenttia ja Suomen luterilaiseen kirkkoon noin 80 prosenttia väestöstä. Ruotsissa rippikoulun käy noin 46 prosenttia ikäluokasta, Suomessa vastaava luku on 84. (35.)

Jonkin nimeäminen tosiasiaksi tavallaan vapauttaa kirjoittajan todistamisvelvollisuudesta, koska tosiasia on tässä totta, vaikkei se sitä aina oikeasti olisikaan. Keinon vakuuttavuus on siinä, että kirjoittaja vain välittää tiedon eteenpäin, eikä hän tällöin vaikuta ajavan omaa etuaan.

Tosiasiapuheen ohella itsen nimeäminen ”ulkopuoliseksi asiantuntijaksi” hämärtää kirjoittajan henkilökohtaiset liitokset asiaan. Esimerkissä 54 homoliittojen vastustaja esiintyy ulkopuolisena asiantuntijana, mikä korostaa puhujan pyyteettömyyttä asiassa: hän on vain tarkkailija, jolla ei kirkkoon kuulumattomana ulkopuolisena asiantuntijana ole syytä ajaa minkäänlaisia omia intressejään.

Esimerkki 54.

Minusta vaikuttaa näin kirkkoon kuulumattoman ulkopuolisen asiantuntijan näkökulmasta, että nyt on tapahtumassa luterilaisen kirkon kannalta ensimmäinen positiivinen asia vuosiin. Onko niin, että kun kirkon johtajat eivät saaneet suutaan auki, Jumalan piti herättää kivet huutamaan totuutta? Päivi Räsänenhän ei ole mikään kirkon johtohahmo. On vain poliitikko, joka nyt sattuu kuulumaan luterilaiseen kirkkoon. Elävä kivi. (17)

Jokisen (1999) mukaan joskus myös omien intressien ja liitosten rehdillä tunnustamisella voidaan pyrkiä herättämään yleisön luottamus (Jokinen 1999: 134). Kolme kirjoittajaa käyttää tätä keinoa. Kahdessa kirjoituksessa kirjoittajat ovat kirkon työntekijöitä ja yhdessä kirjoituksessa kirjoittajina on parisuhteensa hiljattain rekisteröinyt pariskunta. Kirjoituksille on yhteistä puheenaiheeseen liittyvien omien sitoumusten julkittaminen; ovathan kirjoittajat

keskeisesti osallisia keskustelussa sukupuolineutraalista avioliitosta ja kirkon roolista siinä. Kirjoittajat voivatkin vedota argumentoinnissaan omakohtaiseen kokemukseen, joka on henkilökohtaisuutensa vuoksi vaikeasti kumottavissa. Esimerkissä 55 parisuhteensa rekisteröinyt pariskunta pyrkii lisäämään kirjoituksensa vakuuttavuutta vetoamalla omakohtaiseen kokemukseen.

Esimerkki 55.

Haluamme tuoda keskusteluun oman kokemuksemme kirkon suhtautumisesta rekisteröityyn parisuhteeseemme. Rekisteröimme monivuotisen parisuhteemme viime vuonna. Kodinsiunauksen yhteydessä Hakavuoren seurakunnan emerita kirkkoherra Eija Köntti siunasi myös parisuhteemme. Meille kastepapin halu rukoilla siunausta merkitsi paljon. Toimitus sekä lähimpien ystävien ja sukulaisten osallistuminen siihen kulkevat mukanamme vahvistaen liittoamme yhtenä sen peruskivistä. Kuten arkkipiispa on huomauttanut, kirkko on moniäänisempi kuin julkisuudessa esitetystä keskustelusta voi ymmärtää. Monet kirkon työntekijät ovat valmiita siunaamaan myös samaa sukupuolta olevia pareja. (22)

4.3.4 Kategorioiden käyttö vakuuttamisen keinona

Koska aineisto muodostuu Helsingin Sanomissa julkaistuista mielipidekirjoituksista, ovat kirjoittajien sanavalinnat enimmäkseen asiallisia ja kielikuvat melko maltillisia. Kirjoitusten varsinaisen aiheen, sukupuolineutraalin avioliiton, lisäksi kirjoittajat pohtivat muun muassa homoseksuaalisuutta ylipäättään ja kirkon roolia keskustelussa ja sen suhtautumista homoseksuaalisuuteen. Aihepiirin vuoksi kategorioista nousevat esiin vaihtoehtoiset kielikuvat/ sanavalinnat, joilla luonnehditaan homoutta, sukupuolineutraalia avioliittoa ja kristittyjä.

Kategoriasta homoseksuaalit ja -seksuaalisuus käytetään esimerkiksi sellaisia vaihtelevia sanavalintoja kuin *sateenkaarinäkökulmasta asiaa katsova, homoseksuaalinen ihminen, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistö, homorakkaus ja seksuaalinen poikkeavuus*.

Mielenkiintoista näissä sanavalinnoissa on muun muassa se, että kahta ensimmäistä ilmaisua (*sateenkaarinäkökulmasta asiaa katsova, homoseksuaalinen ihminen*) käyttävät kirjoittajat ovat itsekin homoseksuaaleja. *Sateenkaarinäkökulmasta asiaa katsova* antaa henkilöstä moniarvoisen ja suvaitsevan kuvan: sateenkaaren alle mahtuu kaikenlaisia ihmisiä. Sateenkaari-ihmisillähän tarkoitetaan seksuaalivähemmistöihin kuuluvia henkilöitä. *Homoseksuaalinen ihminen* eroaa aineistossa esiintyvistä sanavalinnoista sen vuoksi, että kategorian *homoseksuaali* perässä on *ihminen* – samaan sukupuoleen seksuaalisesti ja romanttisesti suuntautunut henkilö mutta myös ennen kaikkea ihminen. Muutoin kirjoittajat

käyttävät lähinnä vain kategorioita *homoseksuaali* tai *vähemmistö*. Näissä kategorioissa tavallaan sivuutetaan ihmisen ihmisyys, kun hänen seksuaalinen suuntautumisensa nousee merkityksellisimmäksi. Ihminen luokitellaankin vain yhden piirteen perusteella.

Useat kirjoittajat käyttävät sinänsä neutraaleja kategorioita enemmistö ja vähemmistö, joista enemmistö ovat heterot ja vähemmistö homoseksuaalit. Seksuaalivähemmistö-sana on kyllä sinällään neutraali ja tarkoitetaan kuvaava, mutta vähemmistö-kategoria on kuitenkin jossain määrin ongelmallinen, koska sen sisältö ja rajat ovat häilyvät. Kategoriat ovat sosiaalisesti tuotettuja ja alati muuttuvia ja käytännössä onkin vaikea määritellä, kuka mihinkin kategoriaan kuuluu. Voidaan kysyä, miten vähemmistö määritellään ja millä perusteella joku siihen kuuluu? Kuuluuko esimerkiksi bi-seksuaalinen ihminen vähemmistöön?

Yksi kirjoittaja käyttää homoseksuaalisuudesta myös ilmaisua *seksuaalinen poikkeavuus*. Kirjoittaja rinnastaa homoseksuaalisuuden seksuaaliseen poikkeavuuteen tai muihin riippuvuuksiin. Ilmaisun konnotaatio onkin negatiivinen: homous on poikkeavaa eli se eroaa normaalista. Lisäksi rinnastaminen muihin riippuvuuksiin tekee ilmaisusta kielteisen, sillä riippuvuudet nähdään yleensä jonkinlaista huonommuutta osoittavina, epätoivottuina ja sellaisina, joista tulisi pyrkiä eroon.

Esimerkki 56.

En hyväksy vähemmistöjen ihmisoikeuksien polkemista tai syrjintää. En ole missään kyseenalaistanut homoseksuaalien ihmisarvoa. En ole vaatinut homoseksuaalien "eheyttämistä". Jos seksuaalinen poikkeavuus tai muu riippuvuus häiritsee ihmistä itseään, hänellä tulee olla oikeus saada tukea. (33)

Sukupuolineutraalista avioliitosta käytetään sellaisia sanoja kuin *samaa sukupuolta olevien liitot*, *homoavioliitot*, *rakkausavioliitto*. Rakkausavioliitto kuvastaa kirjoittajan näkemystä siitä, että samaa sukupuolta olevien avioliitoissa ei olisi niinkään kyse suvunjatkamisesta tai esimerkiksi taloudellisista järkiavioliitoista vaan ihmisten aidosta halusta avioitua ja olla keskenään: rakkaudesta.

Esimerkki 57.

Rakkausavioliitto on uusi käsite ja sellaisesta kai useimmissa samaa sukupuolta olevien kesken solmittavissa liitoissa olisi kyse. (27)

Lisäksi kaksi kirjoittaja ehdottaa sellaisia vaihtoehtoisia sanoja kuin *pariliitto*, *kumppanuusliitto* ja *parisuhdelaki*, jossa yhdistyisivät rekisteröidyn parisuhteen ja heterojen välisen avioliiton lainsäädännöt. *Pariliitto* ja *kumppanuusliitto* ovat mielenkiintoisia ehdotuksia avioliitto-sanan korvaajiksi sen vuoksi, että niistä heijastuu jonkinlainen kompromissin tarve: toisaalta homopareille halutaan antaa samat oikeudet kuin heteropareille, mutta kuitenkin kirjoittaja kokee tarpeelliseksi erottaa liittojen nimet. Ehkä kirjoittaja koettaa sovittaa keskustelun aiheuttamaa kiistaa ja vedota myös vastustajiin osoittaen, että vaihtoehtojakin on.

Kristityt-kategoria ja sen vaihtoehtoiset kielikuvat otetaan esille muutamissa kirjoituksissa, koska näiden kirjoittajien mielestä homo-keskustelussa on asettunut vastakkain kahdenlaisia kristittyjä. Kristityn-kategoriaa määrittelevät sekä homoliittojen puolustajat että niiden vastustajat. Liittojen vastustajat määrittelevät kristityn seuraavilla ilmaisuilla: *"tosikristityt"*, *elämänkatsomukseltaan kristityt*, *sydämessään kristityt*, *kilvoitteleva kristitty*. Tällaiset kristityt ovat oikeanlaisia ja aitoja kristittyjä, joiden kirkkoon kuuluminen on tärkeämpää kuin vain itseään kristityiksi nimittävien niin sanottujen *nimikristittyjen ja tapakristittyjen*, jotka eivät kunnioita Raamatun ja Jumalan homoseksuaalisuuden tuomitsevaa sanaa..

Esimerkki 58.

Kirkon tärkein tehtävä on toimia Raamatun mukaan. Välinpitämättömästi suhtautuvien tapakristittyjen eroaminen voi puhdistaa kirkkoa. Kilvoitteleva kristitty ei murehdi kahdella tuolilla istuneiden nimikristittyjen eroamisista. (4)

Eräs samaa sukupuolta olevien liittoja puolustava puolestaan määrittelee homoliittoja vastustavat kristityt *ahtaisiin ja luutuneisiin fundamentalistisiin käsityksiin turvautuviksi "tosiuskoviksi"*. Kaikkiaan kristityn-kategorian vaihtoehtoisista sanavalinnoista heijastuukin vastakkainasettelu vanhoillisten, fundamentalististen ja toisaalta uudistuksellisten, liberaalien kristittyjen välillä, kuten alla olevasta esimerkistä voi huomata.

Esimerkki 59.

Päämääränä tuntuu olevan, että ajattelevat, älykkäät ja avarakatseiset nuoret ja nuorehkot ihmiset eroaisivat kirkosta ja tilalle tulisi ahtaisiin ja luutuneisiin fundamentalistisiin käsityksiin turvautuvia "tosiuskovia". (6)

4.3.5 Numeerinen ja ei-numeerinen määrällistäminen

Numeerisen määrällistämisen retoriseen keinoon turvautuu kymmenen kirjoittajaa. Kirjoittajat käyttävät numeerisen määrällistämisen keinoista lähinnä vuosiluvuilla, ajanjaksoilla ja ihmisten lukumäärillä vahvistamista.

Vuosiluvuilla voidaan esimerkiksi osoittaa, että jotakin on tehty jo aikaa sitten. Esimerkeissä 60 ja 61 kirjoittajat tuovat esille sen, kuinka jo vuonna 2008 on otettu kantaa homoseksuaalisuuteen ja pyritty toimimaan heidän puolestaan.

Esimerkki 60.

Luterilaisten seurakuntien lapsi- ja nuorisotyössä on mukana homoseksuaaleja. Seurakunta on heille ja kaikille muillekin turvallinen kasvuympäristö. Rippikoulussa seksuaalinen identiteetti, seurustelu ja perheiden monimuotoisuus kuuluvat keskustellen käsiteltäviin teemoihin. Nuoren mielipide on yhtä arvokas kuin kirkon työntekijän. Kirkossa on viime vuosina vahvistettu seksuaalisuuteen liittyvien kysymysten kohtaamista. Väestöliitto antoi vuonna 2008 tunnustuspalkinnon kirkon seksuaalikasvatustyölle. (8)

Esimerkki 61.

Tein vuonna 2008 aloitteen seurakuntayhtymälle, että Kotkassa järjestettäisiin sateenkaarimessu. Aloitteeni makaa edelleen niin sanotusti valmistelussa. (15)

Ensimmäisessä esimerkissä kirkon työntekijät pyrkivät osoittamaan, että seurakunta on turvallinen paikka myös homoseksuaaleille nuorille, sillä heidät hyväksytään ja otetaan huomioon tasavertaisesti. Tämän he oikeuttavat Väestöliiton vuonna 2008 antamalla tunnustuspalkinnolla kirkon seksuaalikasvatustyölle. Vuodesta 2008 on kulunut vasta kolme vuotta, mutta sen avulla voi koettaa osoittaa, että homoseksuaalit on otettu kirkossa huomioon jo ennen Homoillasta alkanutta keskustelua – onhan siitä todisteena tunnustuspalkinto. Toisessa esimerkissä kirjoittaja osoittaa itse tehneensä aloitteen sateenkaarimessuista vuonna 2008, mutta jääneensä lähes huomiotta. Kirjoittajan pyrkimyksenä onkin osoittaa, että kirkon virallinen kanta on homoseksuaalisuutta vastustava eikä muutoksia toiseen suuntaan tunnu tapahtuvan.

Kirkon edustajat puolestaan osoittavat vuosilukujen avulla, että kirkosta eronneiden ”mielikuvat kirkosta seksuaalivähemmistöjä syrjivänä konservatiivisuuden linnakkeena” ovat osittain aiheellisia.

Esimerkki 62.

Kritiikki kirkkoa kohtaan on osin aiheellista. Kun homoseksuaalisuus poistettiin rikoslaista vuonna 1971, kirkko vastusti asiaa lausunnossaan. Näin tapahtui myös vuonna 1981, jolloin homoseksuaalisuus poistettiin sairausluokituksesta. Kirkon lausunnossa sitä pidettiin samanaikaisesti sekä sairautena että syntinä. Vuonna 2001 hyväksyttiin parisuhteen rekisteröintimahdollisuus. Kirkko vastusti tätäkin uudistusta. (24)

Esimerkin voi tulkita myönnytyksenä kirkkoa kritisoivia kohtaan: heidän väitteensä ovat osittain oikeutettuja ja kirkon edustajienkin on ne myönnettävä: kuka tahansahan voisi etsiä kirkon viralliset linjaukset homoseksuaalisuuteen esimerkiksi internetistä. Kirjoittajien mielipidekirjoituksen tavoitteena onkin vedota kirkosta eronneisiin, jotta he liittyisivät takaisin kirkkoon. Kirkon edustajilta on tehokasta avoimesti osoittaa tehdyt linjaukset ja mahdolliset virhearvioinnit tarkkojen vuosilukujen avulla. Ne vakuuttavat faktanomaisina ja ilmeisen totuudellisina. Lisäksi tällainen rehellisyys tehonnee kirkosta eronneisiin paremmin kuin peittely tai kaartelu, koska he ovat jo jollain tavoin pettyneet kirkon toimintaan ja ovat siis jo valmiiksi kriittisiä sen suhteen.

Ajanjaksoilla voi osoittaa muun muassa jonkin asian kestäneen jo liian kauan. Seuraavassa esimerkissä kirjoittaja väittää, etteivät kirkosta eroamiset voineet olla yllätys, jos kirkko ei ole kahdessakymmenessä vuodessa pystynyt muodostamaan kantaa homoseksuaalisuuteen.

Esimerkki 63.

Kirkko, joka ei kahdessakymmenessä vuodessa ole pystynyt rauhoittamaan virkakysymysriitaa eikä ole edes oikeasti aloittanut homojen oikeuksiin liittyvää keskustelua, on häviämässä aikaa vastaan käymänsä taistelun. Vaikeneminen ei aina ole kultaa. (16)

Kaksikymmentä vuotta on jo melko pitkä ajanjakso ja siten vakuuttavaa määrällistämistä. Kirkolla on ollut kirjoittajan mielestä kylliksi aikaa määritellä linjaansa, mikä rupeaa olemaan nyt jo myöhäistä: ihmiset eroavat kirkosta.

Kirjoituksissa on käytetty myös henkilöiden lukumäärällä vakuuttamista. Tarkkojen lukumäärien esittämisellä pyritään osoittamaan, että tieto on varmaa ja tutkittua, joten se on myös vakuuttavampaa kuin epämääräisempien ei-numeeristen määrien, kuten ”useat”, käyttäminen.

Esimerkki 64.

Jopa Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispojen edustajan valinnassa onnistuttiin tästä näkökulmasta loistavasti. Hyvin tiedetään, että ainakin viisi kirkkomme piispoista edustaa täysin toisenlaisia näkemyksiä, mutta heitä ei näkynyt. (6)

Esimerkissä kirjoittaja kritisoi Homoilta-keskusteluun osallistuneiden valintaa: kirkon ja kristittyjen edustajiksi oli hänen mielestään kutsuttu vain fundamentalistisia kristittyjä. Myös keskusteluun osallistunut evankelisluterilaisen kirkon piispojen edustaja oli valittu tällaisesta joukosta. Kirjoittaja koettaa osoittaa, ettei kyseessä ollut koko kirkon ääni, vaan että ainakin viisi piispaa edustaa toisenlaisia näkemyksiä, joita kirjoittaja ei tosin sen tarkemmin määrittele. Evankelisluterilaisessa kirkossa toimii kymmenen piispaa, joten kirjoittajan ”ainakin viisi” piispaa on jo puolet tästä joukosta. Numerona viisi ei kuulosta vielä kovin vakuuttavalta, mutta kun se käsittää puolet piispoista, niin se on jo merkityksellinen: mahdollisesti ainakin puolet hiippakuntien hengellisistä johtajista hyväksyy homoseksuaalit ainakin jollain tavalla.

Seuraavassa esimerkissä lukumäärät ovat jo suurempia, kun kirjoittaja väittää Ruotsin tilannetta apuna käyttäen, että homoparien vihkiminen Ruotsissa ei aiheuttanut jäsenkatoa kirkosta.

Esimerkki 65.

Kirkosta eroamisissa ja siihen liittymisissä piikkejä ei näkynyt. Avioliittoon on vihitty 6,6 miljoonan jäsenen kirkossa nyt 142 samaa sukupuolta olevaa paria, ja papit saavat yhä kieltäytyä heitä vihkimästä. (21)

Kirjoittaja tukeutuu tarkkoihin tilastollisiin lukumääriin, jotka ovat vakuuttavia siksi, että joku on tutkinut asiaa ja julkaissut siitä kirjoittajan esittämät tulokset. Tosin kirjoittaja ei mainitse lukujen lähdettä, mikä saattaa heikentää niiden luotettavuutta. Ruotsin kirkon jäsenmäärä (6,6 miljoonaa) on selkeästi suurempi kuin Suomen kirkon, minkä avulla kirjoittaja pyrkinee osoittamaan, ettei samaa sukupuolta olevien vihkiminen aiheuttanut ongelmia näinkään suurijäsenisessä kirkossa, vaan sen jäsenet pystyivät hyväksymään asian.

Ainoastaan yksi kirjoittaja turvautuu prosenteilla vahvistamiseen. Hän kommentoi edellisen esimerkin kirjoittajan väitettä siitä, ettei homoparien vihkiminen aiheuttanut Ruotsissa kirkosta eroamispiikkiä.

Esimerkki 66.

Sami Koivisto kirjoitti, että Ruotsissa homoparien vihkiminen ei ole aiheuttanut jäsenkatoa kirkosta (HS Mielipide 20.10.). Tosiasiassa Ruotsin kirkko on menettänyt valtavasti jäseniä sinä aikana, kun se on päivittänyt linjauksiaan vallitsevien mielipiteiden mukaisiksi. Jäsenkato on jatkunut myös sen jälkeen, kun kirkko päätti ryhtyä vihkimään homopareja. Ruotsin kirkkoon kuuluu noin 70 prosenttia ja Suomen luterilaiseen kirkkoon noin 80 prosenttia väestöstä. Ruotsissa rippikoulun käy noin 46 prosenttia ikäluokasta, Suomessa vastaava luku on 84. (35)

Esimerkin kirjoittaja pyrkii osoittamaan prosentteihin tukeutuen, etteivät kirkot pysty pitämään jäseniään, jos ne sopeutuvat vallitseviin mielipiteisiin, siis tässä tapauksessa homoseksuaalien tasaveroisiin avioliitto-oikeuksiin. Kirjoittajan mukaan Ruotsin kirkkoon kuuluu 70 prosenttia väestöstä, kun Suomessa vastaava luku on 80. Käytännössä kirjoittajan esittämä prosentuaalinen ero ei ole kovin suuri, vaikka toisaalta Suomessa on lisäksi vähemmän ihmisiä, minkä vuoksi kirkkoon kuuluu suurempi joukko maan väestöstä kuin Ruotsissa. Kirjoittaja halunnee osoittaa, ettei evankelisluterilainen uskonto ole muutenkaan niin suosittu Ruotsissa, koska alle puolet ikäluokasta käy rippikoulun, kun puolestaan Suomessa vastaava luku on niinkin korkea kuin 84. Kirjoittaja ei kuitenkaan ilmaise, mistä prosentit ovat peräisin tai onko ne laskettu esimerkiksi Ruotsissa homoparien vihkimisoikeuden saamisen jälkeen. Numeerisen määrällistämisen näennäinen tehokkuus onkin siinä, että huomio kohdistuu lukuihin ja prosentteihin, jolloin muun muassa niiden luotettavuus, ja se, mistä ne ovat peräisin, jäävät taka-alalle.

Ei-numeerisen määrällistämisen ilmaukset ovat osittain samoja kuin asiantuntijana laajaan joukkoon vedonneiden: esimerkiksi sellaiset ilmaukset kuin suuri ja erittäin huomattava osa ovat myös ei-numeerista määrällistämistä. Ilmaisun suuri, ja sen eri vertailumuotojen, lisäksi eräs kirjoittaja käyttää ilmaisua elämän kokoinen.

Esimerkki 67.

Vuosia sitten surin sitä, että homoseksuaalina olen tahtomattani joutunut tilanteeseen, jossa omin ominaislaatuni aiheuttaa muiden ihmisten välille elämän kokoisen ristiriidan. Se tuntui silloin kohtuuttomalta ja äärettömän raskaalta, sillä itse en miellä itseäni kovin keskeiseksi hahmoksi silloin, kun puhutaan iäisyyden mittaisista asioista. (16)

Kirjoittaja on itse homoseksuaali, ja yllä olevassa esimerkissä hän ottaa kantaa siihen, miten raskasta hänen on ollut ymmärtää, ettei kirkko hyväksy homoseksuaalisuutta. Elämän kokoisella ristiriidalla kirjoittaja tarkoittanee sitä, kuinka kirkon näkemyksen mukaan homoseksuaalit eivät ole tasa-arvoisessa asemassa heteroseksuaaleihin nähden: kirjoittajan

elämä ei siis ole yhtä arvokas. Ilmaus onkin melko vahva ja siten tehokas, sillä se osoittaa koko keskustelussa olevan kyse myös ihmisarvosta.

Esimerkissä 68 kirjoittaja kysyy, kuinka moni samaa sukupuolta oleva pari edes haluaa tulla vihityksi avioliittoon. Kirjoittajan mielestä vähemmistön eli homoseksuaalien määrä on niin piskuinen enemmistöön (heteroihin) verrattuna, etteivät he tarvitse avioliitto-oikeutta.

Esimerkki 68.

Nyt voitaisiin unohtaa asian uskonnollisen merkityksen ulottuvuus, vaikka keskustelussa on aika lahjakkaasti sekoitettu homojen yhteiskuntaelämään liittyvät (parisuhde) oikeudet johonkin aivan muuhun. Miten minusta tuntuu, että tuo joukko on aika piskuinen. Joku älähtää, ettei vähemmistön oikeuksia saa sitoa siihen, kuinka suuri vähemmistö on kyseessä. Minusta pitää. (26)

Piskuinen on melko huomiota herättävä ilmaus: aivan yhtä hyvin kirjoittaja olisi voinut käyttää neutraalia sanaa pieni. Piskuinen-sanana tehokkuutta vähentääkin tavallaan se, että se kiinnittää huomion jollain tavoin asenteellisena sanana, joka kertoo kirjoittajan ei-hyväsystä asenteesta homoseksuaalien avioliittoja kohtaan. Neutraalin ilmaisun tehokkuus olisikin tässä tapauksessa ollut sen asiallisuus. Piskuinen ei toisaalta kerro mitään joukon oikeasta koosta, joten esimerkiksi numeerinen vahvistaminen olisi voinut olla tehokkaampaa.

4.3.6 Ääri-ilmaisujen käyttäminen

Ääri-ilmaisut voidaan jakaa määrällistämiseen liittyviin ja varsinaisiin ääri-ilmaisuihin. Määrällistämisen ääri-ilmaisut liittyvät laskemiseen ja numeroihin, kuten: *jokainen, kaikki ja ei yhtään*. Varsinaiset ääri-ilmaisut ovat sellaisia kuin *ei koskaan, aina ja ei mitään*.

Kuusi kirjoittajaa käyttää ei-numeerisia määrällistämiseen liittyviä ääri-ilmaisuja, joita ovat jokainen, ei kukaan ja ainoa. Alla olevassa esimerkissä kirkon edustajat ottavat kantaa keskusteluun ja painottavat kirkon hyväksyvän jokaisen ihmisen.

Esimerkki 69.

Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä toimii 4600 koulutettua ammattilaista ja noin 30000 vapaaehtoista. He tukevat kaikkien mukana olevien lasten ja nuorten kasvua. Jokainen on tervetullut ja jokaiseen suhtaudutaan tasa-arvoisesti - ilman ehtoja. Jokainen on Jumalan silmissä kaunis, ja tätä sanomaa käytännön työssä eletään todeksi. (8)

Jokainen toistuu kahdessa virkkeessä yhteensä kolme kertaa. Kirjoittajat pyrkinevätkin ääri-ilmaisun ja kolmen listan -retorisen keinon avulla tähdentämään sanomaansa: ihan joka ikinen on yhtäläillä tärkeä ja arvokas kirkon työntekijöiden silmissä.

Esimerkin 70 kirjoittaja on sitä mieltä, että kirkosta eroamiset ovat olleet hyvä asia, koska jäljelle ovat jääneet ”elämäkatsomukseltaan kristityt”, jotka uskovat Raamatun sanaan. Kirjoittajan mukaan kristillisen kirkon ainoa mahdollisuus onkin perustaa oppinsa Raamattuun tai se ei voi olla kristillinen kirkko. Määrällistämiseen liittyvällä ääri-ilmaisulla ainoa, kirjoittaja sulkee pois sellaisen vaihtoehdon, jossa kirkko hyväksyisi homoparien avioliittoon vihkimisen: kyseessä ei olisi enää kristillinen kirkko vaan jokin muu.

Esimerkki 70.

Jos jokin kirkko väittää olevansa kristillinen kirkko, niin sen ainoa mahdollisuus on perustaa opetuksensa Raamattuun ja toimia sen ohjeiden mukaisesti. Olkoot ne sitten vaikka Martti Lutherin kirjoituksilla höystettyjä. (17)

Kymmenen kirjoittajaa käyttää varsinaisia ääri-ilmaisuja, joita ovat: ei mitään, ei koskaan, aina, täysin ja lopullinen. Esimerkissä 71 kirjoittajat vaativat kirkkoa tekemään selkeän kannanoton moniarvoisuuden puolesta, koska nyt homoseksuaalien kohtelu on sattumanvaraista seurakunnasta ja kulloisestakin työntekijästä riippuen.

Esimerkki 71.

Homoseksuaalisten ihmisten ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta ei ole institutionalisoitu kirkossa. Ei ole mitään sitovaa periaatetta, johon homoseksuaalinen ihminen voisi vedota, jos häntä esimerkiksi syrjitään viranhaussa. Ei ole mitään sitovaa sääntöä, joka velvoittaisi kirkon vanhoilliset kohtelevaan häntä yhdenvertaisesti heteroseksuaalisten ihmisten rinnalla. Kohtelu on sattumanvaraista. (18)

Kirjoittajat käyttävät ääri-ilmaisua *ei mitään* kaksi kertaa, ja pyrkivät näin tähdentämään, ettei homoseksuaaleilla ole mitään säädöksiä tai periaatteita, joihin he voisivat vedota joutuessaan syrjinnän tai epätasa-arvoisen kohtelun kohteeksi. Ei mitään -ääri-ilmaisun teho onkin sen ehdottomuus: poikkeuksia ei ole vaan yhtä ihmisryhmää voidaan sen seksuaalisuuden perusteella kohdella mielivaltaisesti.

Toinenkin kirjoittaja vaatii kirkkoa muodostamaan yhteisen mielipiteen homoseksuaalisuuteen suhtautumisesta. Hän käyttää monenlaisia ääri-ilmaisuja: mihinkään, minkäänlaista ja aina.

Esimerkki 72.

Haluammeko todella jämähtää tähän neutraaliin asetelmaan, jossa kukaan ei suoraan ota kantaa mihinkään ja jolloin muutoksia ei tapahdu suuntaan eikä toiseen? Näin ei ainakaan saavuteta minkäänlaista edistystä. – – Kirjaimellisille raamatuntulkitsijoille totean, että Raamattu on täynnä vertauskuvia, joita on aina tulkittu eri lailla eri ihmisten toimesta, ja niitä on pakko soveltaa siihen aikaan, jota elämme. (9)

Kirjoittajan mielestä homokeskustelussa on ajauduttu tilanteeseen, jossa kukaan ei ota kantaa mihinkään, jolloin ei saavuteta minkäänlaista edistystä. Ääri-ilmaisut luovat vaikutelman ehdottomuudesta, sillä kirjoittaja väittää, ettei kukaan ota kantaa. Toisaalta hän halunnee kärjistää tilannetta ääri-ilmauksilla ja herättää keskustelua. Esimerkiksi joku kirkon edustaja saattaisi tarttua kynään osoittaakseen kirjoittajan ehdottoman näkemyksen epätodeksi. Ääri-ilmaisulla *aina* kirjoittaja painottaa, että Raamattua on aina tulkittu eri lailla, eikä sitä voikaan tulkita vain yhdellä tavalla, joka sopisi jokaiseen aikaan. Kirjoittaja pyrkinee osoittamaan, ettei Raamattu ole muuttumaton auktoriteetti vaan aina ajan tarpeiden mukaan tulkittava.

Ei koskaan -ääri-ilmaisua käyttävä kirjoittaja puoltaa homoparien siunaamista ja kritisoi kirkon virkamiehiä siitä, että he toimivat toisin kuin Jeesus, joka ei koskaan hyljeksinyt ketään. Kirjoittaja asettaa Jeesuksen auktoriteetiksi, joka kohteli kaikkia tasa-arvoisesti eikä siis olisi koskaan tuominnut homopareja, kuten kirkossa nyt on tehty. Kirkon työntekijöiden tulisi kirjoittajan mukaan toimia kuin Jeesus.

Esimerkki 73.

Te kirkon virkamiehet unohdatte nyt, että Jeesus ei koskaan kenttätyössään hyljeksinyt ketään eikä kieltäytynyt työtehtävistä omien tai muiden ennakkoluulojen ja pelkojen vuoksi. (13)

Seuraavassa esimerkissä kirjoittaa käyttää ääri-ilmaisua lopullinen. Hän väittää, että kirkolle käy huonosti, jos se hylkää Raamatun opin: seuraa lopullinen kato.

Esimerkki 74.

Jos luterilainen kirkko perustaa tulevaisuudessa oppinsa heidän kaltaistensa tunnekuohuihin Raamatun sijaan, käy lopullinen kato kirkon elämänviljan pellolla ja nälkäiset joutuvat täyttämään sielunsa lusteella. (2)

Kirjoittaja pitää Raamatun sanaa muuttumattomana ja hän tulkitsee sitä homoseksuaalisuutta vastustavana. Sanaan kajoaminen eli homoparien avioliittojen hyväksyminen tarkoittaisi kirjoittajan mielestä lopullista katoa, jolloin mikään ei enää ole muuttumatonta, tai kuten

kirjoittaja myöhemmin ilmaisee; turvallista. Lopullinen on tavallaan uhkaava ääri-ilmaisu, sillä sen avulla voi ilmaista, että jos nyt muutamme jotain, se on lopullista eikä paluuta ole.

4.3.7 Kontrastiparin käyttö

Kirjoittajat rakentavat teksteissään kontrasteja monenlaisista aihepiireistä. Olen ottanut analyysiini mukaan vain sellaisia kontrastipareja, joita käyttää useampi kuin yksi kirjoittaja.

Yleisimmin rakennetaan Raamattuun liittyviä kontrasteja. Neljä sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavaa kirjoittajaa rakentaa kontrastin, jossa Raamattu nähdään kirkon opin perustana – moraalisen ja turvallisen yhteiskunnan takaajana – ja Raamatun sanan sivuuttaminen ongelmia aiheuttavana. Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja näkee Raamatun kirkon opin perustana, johon liittyvät myös kirjoittajan käyttävät ilmaisut raitis, selvä ja turvallinen. Kontrastina tälle hän pitää samaa sukupuolta olevien liittojen hyväksymistä tunnekuohuna, josta seuraa lopullinen kato ja sielun täytyminen lusteella eli synnillä.

Esimerkki 75.

Jos luterilainen kirkko perustaa tulevaisuudessa oppinsa heidän kaltaistensa tunnekuohuihin Raamatun sijaan, käy lopullinen kato kirkon elämänviljan pellolla ja nälkäiset joutuvat täyttämään sielunsa lusteella. Ohjelman jälkeen minulla olisi kuitenkin jopa yksi syy liittyä uudelleen kirkkoon: Päivi Räsänen ja Matti Repo kertoivat niin selvästi ja raittiisti periksiantamattomuudestaan kirkon raamatullisen opetuksen puolesta. Samaa turvallista linjaa pitivät rohkeasti yllä myös pari muuta keskusteluun osallistunutta. (2)

Myös esimerkissä 76 kirjoittajan mielestä kirkon on perustettava opetuksensa Raamattuun ja toimittava sen mukaisesti. Kirjoittaja näkee kirkon kansan moraalin, arvomaailman ja osaamisen perustana, mille hän esittää kontrastina näkemyksensä moniarvoisesta yhteiskunnasta, jonka eteneminen vain lisää ongelmia.

Esimerkki 76.

Jos jokin kirkko väittää olevansa kristillinen kirkko, niin sen ainoa mahdollisuus on perustaa opetuksensa Raamattuun ja toimia sen ohjeiden mukaisesti. Olkoot ne sitten vaikka Martti Lutherin kirjoituksilla höystettyjä. – – tämä kirkko on yksi suomalaisuuden perusta: kansan moraalin, arvomaailman ja korkean osaamisen perusta, jota tosin nyt ollaan kovaa vauhtia repimässä alas "moniarvoisen yhteiskunnan" nimissä. Hassua vain, että ongelmat lisääntyvät sitä mukaa kuin tämä moniarvoinen yhteiskunta etenee. (17)

Kirjoittajien kannattama kontrastipari on merkityksellistetty perinteikkäillä ja vakuuttavilla arvoilla. Kirkko ja yhteiskunta säilyvät moraalisisina ja vähempiongelmaisina, kun luotetaan kirjoittajien mielipiteen mukaisesti siihen, että Raamattu hyväksyy avioliiton vain miehen ja naisen välisenä. Sen sijaan kontrastiparin vaihtoehto, eli homoseksuaalien liittojen hyväksyminen, esitetään yhteiskuntaa ja moraalialia rappeuttavana asiana, joka ei toisi mukanaan mitään hyvää.

Sukupuolineutraalia avioliittoa kannattavat kaksi kirjoittajaa puolestaan rakentavat kontrastiparin, jossa Raamatun sana ei ole totuus vaan muuttuva, ja sen sananmukainen lukeminen on erilaisuuden pelkoa, homovastaisuutta ja suvaitsemattomuutta. Raamatun lukeminen onkin aina henkilökohtaista tulkintaa. Esimerkissä 77 kirjoittaja rakentaa kontrastin suvaitsemattomista Raamatun sananmukaisista lukijoista ja tämän parista – henkilökohtaiseen Raamatun tulkintaan kykenevästä, suvaitsevasta henkilöstä.

Esimerkki 77.

Raamatun ensisijainen opetus on rakkaus. Ihmettelen, kuinka kirkon virkamiehet voivat asettaa itsensä Jumalan asemaan ja määrittää sen, kelle siunaus kuuluu. Sinänsä homoparit tai ketkään muutkaan eivät kirkon siunausta tarvitse, sillä rakkaus itsessään on se siunaus, joka meille on annettu. Mielestäni uskossaan heikot, epäluuloissaan ahdistuneet kätkeytyvät Raamatun tulkintojen taakse. Totuus ei löydy Raamatusta, se on meissä itsessämme. (13)

Toiseksi yleisimmin kirjoittajat rakentavat kontrastiparin, jossa vastakkain ovat ennen ja nyt, vanha ja uusi sekä jämähdys ja muutos. Sukupuolineutraalia avioliittoa puolustavat kolme kirjoittajaa rakentavat kontrastin, jossa samaa sukupuolta olevien liittojen hyväksyminen on välttämätön muutos ja nykyaikaa, kun sen sijaan niiden vastustaminen on entisyyttä, jämähdyttä ja taantumusta. Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja rakentaa kontrastiparin menneisyyteen jämähäneestä ja paikallaan polkevasta kirkosta, joka ei ole oikeasti aloittanut homojen oikeuksiin liittyvää keskustelua, ja nykyajasta, jossa kirkko menettää tämän takia jäseniä, mutta jossa suomalaiset ihmiset eivät kuitenkaan muutu sen vuoksi huonoon suuntaan.

Esimerkki 78.

Vuosikaudet kirkon vanhauskoisten ja liberaalien välillä käytyä kiistaa on voinut pitää yllä siinä käsityksessä, että suomalainen ihminen ei vähästä muuta tapojaan ja uskoa viimeistään papin ja virkavallan kehotuksia. Tämä luulo on nyt osoittautumassa vääräksi. Kirkko, joka ei kahdessakymmenessä vuodessa ole pystynyt rauhoittamaan virkakysymysriitaa eikä ole edes oikeasti aloittanut homojen oikeuksiin liittyvää keskustelua, on häviämässä aikaa vastaan käymänsä taistelun. Vaikeneminen ei aina ole

kultaa. – – Olen suunnattoman pahoillani kaikkien luterilaisen kirkon perintöä arvostavien puolesta. Tämä kirkko on jokaiselle suomalaiselle joka tapauksessa merkittävä. Olen kasvanut tässä kulttuurissa, saman arvomaailman piirissä. Surettua toisten puolesta. Jotkut jääripäiset omaan oikeassa olemiseensa tykättyneet aiheuttavat suurelle joukolle ihmisiä kohtuuttoman suurta tuskaa. – – Ei suomalaisuus ja sen henkinen pääoma siitä mihinkään häviä, että kirkon jäsenmäärä vähenee. Minun jälkeeni tuon taistelutantereen ovat yksi toisensa jälkeen oman aikuistumisensa myötä jättäneet tai jättämässä kukin neljästä lapsestani. Enkä vähääkään pelkää heidän aikanaan vievän maata ja maailmaa huonompaan suuntaan. (16)

Kirjoittajan mukaan suomalaisuus ei ole samaa kuin ennen – kirkko ei ole enää auktoriteetti suurelle osalle ihmisiä. Hänen mielestään kirkon tulisikin ottaa jämäkästi kantaa homoseksuaalien tasavertaisten oikeuksien puolesta, jos se haluaisi pysyä mukana yhteiskunnassa ja ihmisten arjessa. Nykyisen kaltaisella toiminnallaan – tai juuri toimimattomuudellaan – kirkko vieraannuttaa ihmiset yhteydestään.

Myös esimerkissä 79 kirjoittaja rakentaa kontrastiparin ennen ja nyt, jonka avulla hän haluaa osoittaa, ettei vanhoja käytäntöjä ja näkemyksiä voi suoraan soveltaa nykyaikaan.

Esimerkki 79.

Kirjaimellisille raamatuntulkitsijoille totean, että Raamattu on täynnä vertauskuvia, joita on aina tulkittu eri lailla eri ihmisten toimesta, ja niitä on pakko soveltaa siihen aikaan, jota elämme. 2000 vuotta sitten toimineita käytäntöjä ei voi yhdistää nykyaikaan, vai aletaanko vääräuskoisia pian polttaa roviolla? (9)

Sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavat kaksi kirjoittajaa rakentavat saman kontrastin puolestaan varsin eri tavoin. Heidän mielestään Raamatun sana on muuttumaton: entiset, vanhat näkemykset ja samat käytännöt soveltuvat myös nykyaikaan. Nykymaailman ja aiempaa liberaalimman ajattelun kirjoittajat näkevät sen sijaan ongelmia lisäävänä ja jopa tuhoisana.

Esimerkki 80.

Nykyisessä ääriiberaalissa arvomaailmassa on näköjään kaikki sallittua, ja armo on suurin kaikista. Homokeskustelussa Raamattua on alettu kirjoittaa uudestaan. Jeesus rakastaa syntisiä ihmisiä, myös homoja, mutta syntiä Hän vihaa. Ei armolla voi maalata syntiä valkoiseksi. En käsitä, mikä ihmisiin on mennyt tänä päivänä. Tästä on lyhyt matka muidenkin seksuaalivähemmistöjen hyväksymiseen, joita en tässä uskalla alkaa edes luetella. Mitä tapahtuu kun, synnistä tehdään ylpeydenaihe? Historiassa on monia esimerkkejä siitä, kuinka omien halujen tavoittelun tähden yhteiskuntia on tuhoutunut. (14)

Kirjoittaja rinnastaa nykyajan ja homoseksuaalien liittojen hyväksymisen syntiin – omien halujen tavoitteluksi. Kirjoittajan mielestä nykymaailma on ääriiberaalimaailma, jossa kaikki

on sallittua ja hyväksyttyä, vaikka historiassakin on esimerkkejä tällaisten yhteiskuntien tuhoista. Kontrastiksi tälle kirjoittaja rakentaa kuvaa entisestä ajasta, jolloin Raamatun sana oli totuus ja synti tunnistettiin synniksi. Jo kirjoittajan lause, ”En käsitä, mikä ihmisiin on mennyt tänä päivänä”, kertoo kontrastiparista ennen ja nyt.

Myös seuraavassa esimerkissä samaa sukupuolta olevien liittoja vastustava kirjoittaja rakentaa kontrastiparin, jossa vanha edustaa vakautta ja kaiken perustaa, kun puolestaan uusi eli moniarvoinen yhteiskunta on hutera, ja sen eteneminen vain lisää ongelmia.

Esimerkki 81.

Kyllä vanha kirjoitus voi edelleenkin toimia elämänohjeena, jos se vain on totta. Laskevathan insinööritkin edelleen Arkhimedeen ja Newtonin virittämällä vanhoilla yhtälöillä, koska ne ovat edelleen käytännöllisiä ja toimivia. Samoin Raamattukaan ei ole edes horjunut ajan tuulessa. Sen sijaan moni tuorempi "totuus" on kaatunut maahan sen tieltä. – – tämä kirkko on yksi suomalaisuuden perusta: kansan moraalinen, arvomaailman ja korkean osaamisen perusta, jota tosin nyt ollaan kovaa vauhtia repimässä alas "moniarvoisen yhteiskunnan" nimissä. Hassua vain, että ongelmat lisääntyvät sitä mukaa kuin tämä moniarvoinen yhteiskunta etenee. (17)

Neljä kirjoittajaa rakentaa kontrastiparin laki ja kirkko. Kirjoittajien mielestä sukupuolineutraali avioliitto on yhteiskunnallinen ja lainsäädännöllinen asia eikä kirkon mielipiteestä riippuvainen. Esimerkissä 82 kirjoittaja rakentaa kontrastin, jossa samaa sukupuolta olevien avioliitot ovat yhteiskunnallinen, yhdenvertaisuuslakiin liittyvä asia ja kirkon vihkimisoikeus tasa-arvon vastaista.

Esimerkki 82.

Miksi kirkko edes ottaa kantaa homoseksuaalien liittoihin? Asia on ensisijaisesti yhteiskunnallinen asia. Suomen valtio on sitoutunut noudattamaan yhdenvertaisuuslakia, jonka nojalla kaikkien Suomen kansalaisten tulee olla samalla viivalla niin oikeuksien kuin velvollisuuksienkin suhteen. – – Monessa Euroopan valtiossa on käytössä pelkkä siviilivihkimys, eli uskonnollisten yhteisöjen suorittamat vihkimykset eivät ole lainvoimaisia. Suomessa tulisi myös siirtyä tähän malliin, jolla taataan kaikille pareille yhtäläiset oikeudet. – – Mikäli kirkko ottaisi tämän asian itse esille ja esittäisi virallisesta vihkimisoikeudesta luopumista, se antaisi kirkosta suvaitsevaisen ja tasa-arvoa kannattavan kuvan. – – Vaikka kirkko onkin vahva osa yhteiskuntaa, se ei saa olla siinä asemassa, että sen osana on päättää tai edes vaikuttaa yhteiskunnassa kirkkoon kuulumattomien henkilöiden asioista uskonnonvapauden ja tasa-arvon nimissä. (37)

Kirjoittajan mielestä kirkon pitäisi luopua vihkimisoikeudesta ja Suomen siirtyä siviilivihkimiseen, jolloin avioliittolaki olisikin yhteiskunnallinen asia. Samaa sukupuolta olevien parien liittojen hyväksyminen ja kirkon vihkimisoikeudestaan luopuminen kertoisivat kirjoittajan mukaan suvaitsevaisuudesta ja tasa-arvosta, joka ei toteudu ennen kuin käytössä

on pelkkä siviilivihkiminen. Kirjoittaja liittääkin siviilivihkimykseen sellaiset vahvat, yleismaailmalliset arvot kuin vapaus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, joita on vaikea kiistää tai sivuuttaa.

Kolme kirjoittajaa rakentaa kontrastiparin avioliitosta. Kaksi kirjoittajaa asettaa vastakkain rakkausavioliitot, joista heidän mukaansa on kyse samaa sukupuolta olevien liitoissa, ja toisaalta taloudelliset ja järkiavioliitot. Esimerkissä 83 kirjoittaja rakentaa kontrastin entisajan avioliitoista, joissa oli usein kyse taloudellisista ja käytännöllisistä syistä, minkä vuoksi niiden ihannointi on turhaa. Homoseksuaalien avioliitoissa puolestaan on kyse rakkaudesta ja toisaalta myös tasa-arvosta, joka kuuluu jokaiselle ihmiselle.

Esimerkki 83.

Jos nyt pelätään, että ollaan romuttamassa jotain ikäikaista perinnettä, tulisi katsoa taaksepäin. Vielä lähimenneisyydessä meillä käytännön syistä papin leski joutui solmimaan avioliiton kuolleen papin virkaa hoitamaan lähetetyn nuoren papin kanssa. Ei siinä ollut kyse rakkaudesta tai suvun jatkamisesta, vaan taloudellisesta ja käytännöllisestä liitosta. Rakkausavioliitto on uusi käsite ja sellaisesta kai useimmissa samaa sukupuolta olevien kesken solmittavissa liitoissa olisi kyse. – – Vielä leikillinen ajatus pohdittavaksi: Entäpä jos Jumala näkee, että nyt se lisääntymiskäskey ja maan täyttäminen on täytetty, on aika uudenlaisten suhteiden? (27)

Esimerkillä lähimenneisyyden avioliitoista kirjoittaja esittää heteroavioliitoista kuvan, jota monikaan ei ehkä ole ajatellut: avioliitto voikin olla solmittu muusta kuin rakkaudesta, vaikka se on useimmiten mielletty avioliiton syyksi. Kirjoittaja vihjaakin, etteivät heteroavioliitot välttämättä ole ihanne, koska ne voidaan solmia monesta syystä: taloudellisuuden ja järkevyyden lisäksi syynä voi olla esimerkiksi raskaaksi tuleminen. Heteroavioliitto onkin edelleen jossain määrin kuin normi: naimisiin kuuluu mennä jossain elämänvaiheessa, mieluiten aiemmin kuin myöhemmin. Samaa sukupuolta olevien avioliittoihin ei yleisesti liene syynä mikään edellä mainituista, koska kyseessä ei ole norminmukaisuus, eivätkä odotukset ole samat kuin heteropariskunnilla.

Homoliittoja vastustava kirjoittaja puolestaan rakentaa kontrastiparin, jossa samaa sukupuolta olevien liitoissa olisi kyse lähinnä yleisestä juhlimisesta, kuten häätjuhlien vietosta, kun taas heteroavioliitoissa keskeistä on suvunjatkaminen.

Esimerkki 84.

Entäpä avioliitto? Tässä sirkuksessa tulee mieleeni Nummisuutareista kohta, jossa kanttori kysyy Eskolta, että mikä on avioliiton tarkoitus, ja Esko vastaa: "Peli ja musiikki ja palavat olkilyhteet aidanseipäissä!" Keskustelumme pyöri vihkimisen, häiden ja seremonioiden ympärillä, mutta mikä on avioliiton perimmäinen tarkoitus?

Eiköhän tarkoitus alun perin ollut järjestää turvalliset ja riittävän pysyvät olosuhteet suvun tai yhteiskunnan jatkumiselle? Ilman lapsia ei yhteiskunta säily, ja ihmisen lapsi on avuton olento yli kymmenen vuotta. Sen vuoksi on avioliitto tähän asti ollut erikoisasemassa verrattuna muihin ihmisten välisiin suhteisiin. – – Eikö mitenkään käy, että käsite avioliitto varattaisiin pelkästään liitoille, joilla on edes teoreettiset mahdollisuudet jatkaa yhteiskunnan elämää? Eikö muille liitoille kelpaa jokin muu käsite? (23)

Kirjoittaja liittää sukupuolineutraaliin avioliittoon käsitteet sirkus, seremoniat ja juhliminen, mitkä kertovat kirjoittajan väheksynnästä: homoliitot ovat kirjoittajan mielestä lähinnä vain syy järjestää vihkimisseremonia ja hääjuhlat. Kontrastina tälle hän esittää heteroavioliitot, joissa on kyse suvunjatkamisesta: kaikkihan tietävät suvunjatkamisen tärkeyden yhteiskunnan jatkumisen kannalta. Tämän vuoksi heteroavioliitot ovatkin arvokkaampia ja tärkeämpiä kuin mitkään muut liitot, koska niillä on tarkoitus.

Kirjoittajat rakentavat kontrastipareja myös ihmisistä. Useampikin kirjoittaja mainitsee kirkon jakautuneen keskustelussa sukupuolineutraalista avioliitosta vanhoillisiin ja liberaaleihin kirkon jäseniin, mutta kahdessa samaa sukupuolta olevien liittoja kannattavassa kirjoituksessa kirjoittajat rakentavat tästä varsinaisen kontrastiparin. He jakavat kirkon jäsenet vanhoilliseen vähemmistöön ja uudistukselliseen enemmistöön. Seuraavassa esimerkissä kirjoittaja rakentaa kontrastiparin, jossa vanhoillisten joukko on ahdasmielinen, homofobinen ja haitaksi koko kirkon maineelle. Liberaali puoli sen sijaan muodostuu nuorehkoista ja avarakatseisista ihmisistä, jotka ovat hyväksi kirkolle.

Esimerkki 85.

Masentavaa on kuitenkin ennen kaikkea se, että tällaisten keskustelujen järjestäjät, tässä tapauksessa Homoillan toimittajat, näyttävät pyrkivänkin juuri tähän tulokseen. Päämääränä tuntuu olevan, että ajattelevat, älykkäät ja avarakatseiset nuoret ja nuorehkot ihmiset eroaisivat kirkosta ja tilalle tulisi ahtaisiin ja luutuneisiin fundamentalistisiin käsityksiin turvautuvia "tosiuuskovia".

Kenen etu tämä on? Ei tietenkään ainakaan kirkon, sen jäsenten suuren enemmistön tai evankeliumin, mutta en usko, että se on myöskään moniarvoisen ja suvaitsevaisen yhteiskunnan etu. Toivottuun tulokseen näissä keskusteluissa päästään aina siten, että kirkon ja kristittyjen edustajiksi kutsutaan pääasiassa ihmisiä, joiden tiedetään edustavan fundamentalistisia ja homofobisia asenteita ja mielipiteitä. (6)

Kirkon jäsenillä ja kristityillä on keskenään mitä erilaisimpia näkemyksiä asioista, joten on mahdollista valita kirkon edustajiksi halutunlaisia henkilöitä – aivan kuten kirjoittaja väittää. Myös kirjoittaja jakaa kirkon jäsenet haluamansalaisiin muotteihin rakentamansa kontrastiparin avulla. Toivotunlaiset ja oikeanlaiset kirkon edustajat ovat suvaitsevaisia ja

älykkäitä, nuoria tai nuorehkoja ihmisiä, jotka sekä edustavat että edistävät moniarvoista yhteiskuntaa. Kirkon edustajiksi eivät kirjoittajan mielestä kelpaa vanhoillisia ja ahdasmielisiä asenteita ja mielipiteitä edustavat ”tosiuskovat”. Fundamentalistisilla, ”tosiuskovilla” kirjoittaja tarkoittanee Raamattua sananmukaisesti tulkitsevaa kristittyjen joukkoa. Kirjoittaja leimaa tähän ryhmään kuuluviksi kuitenkin vain myös iältään vanhat henkilöt – onhan nuortenkin joukossa tällaisten vanhoillisten näkemysten ja arvojen kannattajia, jopa luultua enemmän.

Toinen ihmisiin liittyvä kontrastipari liittyy ”oikeanlaisiin” ja ”vääränlaisiin” kristittyihin. Kaksi sukupuolineutraalin avioliiton vastustajaa rakentaa kontrastiparin, jossa samaa sukupuolta olevien liitot hyväksyvät kristityt ovat vain tapakristittyjä, joiden eroaminen kirkosta vain puhdistaa sitä, kun puolestaan liitot tuomitsevat ovat sydämeltään kristittyjä.

Esimerkki 86.

On nähdäkseni hyvä, että itseään kristilliseksi väittävästä kirkosta eroavat juuri ne, jotka eivät ole elämäkatsomukseltaan kristittyjä. Paljon parempi olisi, jos sydämessään kristityt ja Raamatun sanaan uskovat joutuisivat lähtemään kirkosta. (17)

Esimerkki 87.

Välinpitämättömästi suhtautuvien tapakristittyjen eroaminen voi puhdistaa kirkkoa. Kilvoitteleva kristitty ei murehdi kahdella tuolilla istuneiden nimikristittyjen eroamisista. Meille on tärkeintä se, millä tuolilla itse istumme. (4)

Kirjoittajat asettavat vastakkain oikeanlaisen ja vääränlaisen kristityn, joista vääränlaisen ei oikeastaan tulekaan kuulua kirkkoon tai nimittää itseään kristityksi. Välinpitämättömät tapa- ja nimikristityt eivät ole oikeita kristittyjä, koska puolustavat homoseksuaalien liittoja: hehän toimivat Raamatun sanaa vastaan. Elämäkatsomukseltaan kristityt, sydämessään kristityt ja kilvoittelevat, Raamatun sanaan uskovat kristityt tekevät kirkosta puhtaan. Tällaisten ihmisiin liittyvien kontrastiparien rakentaminen on melko vahva kannanotto, koska niiden avulla pyritään määrittelemään ihmisten paremmuutta suhteessa toisiinsa. Se, että joku on enemmän kristitty jonkin asian perusteella, on mielivaltainen väite, jolle on vaikea löytää oikeutusta tai päteviä perusteluja.

Kontrastiparia vähemmistö ja enemmistö sivutaan monessakin kirjoituksessa, onhan homoseksuaalit nimetty yhteiskunnassa vähemmistöksi, koska heitä verrataan heteroseksuaaleihin, joista puhutaan enemmistönä. Näiden termien käyttö on hyväksyttävää, koska homoseksuaalit ovat kiistatta vähemmistö suhteessa heteroihin, mutta kuten olen jo

aiemminkin maininnut, ei termien käyttö ole aina ongelmatonta. Esimerkiksi yksi kirjoittaja rakentaa enemmistöstä ja vähemmistöstä varsinaisen kontrastiparin. Kirjoittaja asettaa vastakkain homoseksuaalien vähemmistön ja heteroiden enemmistön: hänen mielestään homoseksuaalit ovat vähemmistö, joka on lukumäärältään niin pieni, ettei se tarvitse samoja oikeuksia kuin heteroiden enemmistö.

Esimerkki 88.

Onko selvitetty tai tutkittu, kuinka moni evankelisluterilaiseen kirkkoon kuuluva homo- ja lesbopari todella haluaa tulla vihityksi kristilliseen avioliittoon? Kuinka laajasta asiasta on kysymys? Käsittääkseni vähemmistöjen oikeuksien toteuttamistarvetta on aina verrattu paitsi puhtaaseen tasa-arvon vaatimiseen, myös siihen, kuinka suurta vähemmistöä se koskettaa. Siitä kai vielä vallitsee yksimielisyys, että heterot ovat enemmistönä? Nyt voitaisiin unohtaa asian uskonnollisen merkityksen ulottuvuus, vaikka keskustelussa on aika lahjakkaasti sekoitettu homojen yhteiskuntaelämään liittyvät (parisuhde) oikeudet johonkin aivan muuhun. Miten minusta tuntuu, että tuo joukko on aika piskuinen. Joku älähtää, ettei vähemmistön oikeuksia saa sitoa siihen, kuinka suuri vähemmistö on kyseessä. Minusta pitää. (26)

Kontrastiparin käytöllä kirjoittaja pyrkii osoittamaan, ettei pieni, tai kuten hän ilmaisee ”piskuinen”, joukko tarvitse enemmistön kaltaisia oikeuksia. Kirjoittajan mielestä heteroiden enemmistö on normi, johon vähemmistön tarpeet ja oikeudet ovat verrattavissa vasta sitten, kun vähemmistön koko lähentelee enemmistön määrää. Kirjoittaja tuleekin väittäneeksi, että jos vähemmistö on liian pieni, ei sillä voi olla samoja ihmisoikeuksia kuin enemmistöllä. Tämän kaltaisen vähemmistö–enemmistö -kontrastiparin rakentaminen ja käyttäminen voi mustavalkoisuudessaan tehotta joihinkin henkilöihin, mutta samalla sen avulla mitätöidään monen ihmisarvo.

4.3.8 Esimerkit

Suurin osa kirjoittajista käyttää jotakin esimerkkiä tai esimerkkejä kirjoituksissaan. Esimerkkien tehtävä on havainnollistaa tai perustella esitettyjä argumentteja. Toisaalta esimerkkien kautta argumentteja voidaan tehdä vastaanotettaviksi ja helposti ymmärrettäviksi. Monet esimerkeistä ovat lisäksi tulkittavissa myös auktoriteetteihin vetoamisena. Olen luokitellut esimerkit seitsemään aihepiiriin. Lisäksi aineistossa on muutamia yksittäisiä esimerkkejä, joita en ole ottanut analyysiin mukaan.

Eniten kirjoittajat käyttävät uskontoon liittyviä esimerkkejä, joiden aiheita ovat piispat, kirkko ja Raamattu. Piispoja käytetään esimerkkeinä oikeastaan vain silloin, kun heidän avulla halutaan osoittaa kirkon ja piispojen toiminnan ja sanomisten olevan ristiriitaisia tai

suvaitsemattomia. Esimerkissä 89 kirjoittaja käyttää piispoja ja heidän sanomisiaan esimerkkeinä perustellakseen mielipidettään siitä, että piispat koettavat vetäytyä vastuustaan ottamatta selkeää kantaa homoseksuaalien liittoihin.

Esimerkki 89.

Keskustelua kirkosta eroamisista ei ole miellyttävää seurata. Piispat kiertelevät ja yrittävät asettaa sanansa sopivasti. Nyt ei jaksakaan enää selittelyjä ja kaartelua. Arkkipiispa väittää, että kuva kirkosta on epärealistinen. Miten niin? Kirkko on 2000 vuotta tuominnut homot. Suomen evankelisluterilainen kirkko ei ole siitä linjasta vielä tarpeeksi selvästi poikennut. Se on toki lieventänyt kantaansa, mutta edelleenkin homot ja heterot eivät nauti samoja ihmisoikeuksia. Helsingin piispa korostaa, että kirkon ääni on monipuolinen. Tarkoittaako se sitä, että myös homoja tuomitseva voi jatkaa kirkon virassa? Espoon piispa väittää, että eroaminen ei edistä homojen asiaa. Luulen, että monen mielestä eroaminen nyt pikaisesti on hyvä keino vaikuttaa siihen, että kirkkokin alkaa noudattaa ihmisoikeuksia. (19)

Kirjoittaja käyttää kolmen piispan sanomisia havainnollistavana konkreettisena esimerkkinä osoittaakseen, että nämä väistelevät vastuutaan kaartelemalla ja sanomatta mielipiteitään suoraan. Kirjoittaja pyrkii osoittamaan ristiriidan piispojen sanomisten ja kirkon toiminnan välillä esittämällä ensin, mitä kukin piispa on sanonut, ja kyseenalaistamalla sen heti perään. Piispojen käyttäminen esimerkkinä voi olla vakuuttava keino tukea omaa argumentaatiota, mikäli lukija uskoo piispojen sanoneen juuri kirjoittajan esittämällä tavalla.

Arkkipiispan kommentteja käytetään esimerkkinä vain silloin, kun kirjoittajat haluavat tukea omia homoseksuaaleja puolustavia argumenttejaan hänen kommenttiansa osuvuudella ja suvaitsevaisuudella. Esimerkissä 90 kirjoittaja tuo esiin arkkipiispan mielipiteitä, jotka tukevat kirjoittajan näkemystä siitä, että kirkon tulisi vihkiä homopareja. Arkkipiispa on piispoja merkittävämmässä asemassa, joten hänen sanomistensa käyttäminen omaa argumentaatiota tukevana esimerkkinä voi olla vakuuttavampaa kuin piispojen kommenttien käyttäminen.

Esimerkki 90.

Arkkipiispa Kari Mäkinen arveli A-studiossa maanantaina, että kirkostaeroamisella viestinä on toivomus, että kirkko puolustaisi ihmisten tasa-arvoista oikeutta täyteen elämään. Arkkipiispa korosti tulevan kirkolliskokouksen merkitystä suvaitsevaisuuden signaalina antajana ja muistutti, että kristillisdemokraattinen puolue ei ole kirkon suhteen erityisasemassa. Kirkon pitäisi kyetä tarjoamaan jäsenilleen yhteisöllisyyttä, jonka turvin rakentaa elämälleen perusturvaa. Arkkipiispa osuu naulan kantaan kysyessään, onko kirkko osannut ottaa ihmisten tarpeet tarpeeksi vakavasti. Vastaus näkyy suoraan viime päivien eroluvuista. Ne todistavat, että kirkko herättää näkemyksineen yhä tunteita ja voisi yhä olla maassamme paljon vartijana, jos kykenisi. Vaikka homojen

asema ja oikeudet ovat kehittyneet Suomessa hyvään suuntaan, ovat ne edelleen länsieurooppalaisittain keskimääräistä huonommalla tolalla. (21)

Viisi kirjoittajaa käyttää kirkon näkemyksiä ja toimintaa sitä kritisoivina esimerkkeinä. Kirjoittavat koettavat näiden esimerkkien avulla osoittaa, että kirkon toiminta on suvaitsematonta ja ristiriitaista. Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja kertoo yrityksistään vaikuttaa homoseksuaalien oikeuksiin kirkon sisällä, tuloksetta, koska kukaan ei ota kantaa eivätkä asiat muutu. Hän käyttää esimerkkeinä kirkon virallista kantaa homoseksuaalisuuteen, ja toisaalta kirkon toimintaa ylipäätään.

Esimerkki 91.

Totta, kirkosta löytyy homomyönteisiä näkemyksiä. Ongelma onkin kirkon virallinen kanta: se ei kunnioita ihmisarvoa, tasa-arvoa eikä ihmisoikeuksia. Kirkon käsitys rakkaudesta on valikoiva ja ehdollinen. Kaikkein tekopyhin on usein kuultu näkemys, jonka mukaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä kyllä rakastetaan, mutta he eivät saisi toteuttaa seksuaalisuuttaan käytännössä. Kirkon sisällä on aina kiistelty monenlaisesta seksuaalisuuteen liittyvästä asiasta. Kirkolliskokoukset istuvat ja piispat kokoontuvat. Päätökset ovat tuskallisen hitaita eivätkä käytännöt muutu millään. Esimerkiksi naispappeutta vastustavat järjestöt saavat edelleen kirkolta rahaa. (15)

Mielenkiintoinen on piispan ja dekaanin kirjoitus, jossa he käyttävät kirkon toimintaa sekä sitä kritisoivana että myönteisenä esimerkkinä. Kirjoittajat ovat valmiita myöntämään kirkon toiminnan olleen aiemminkin homoseksuaaleja syrjivää, mistä he esittävät konkreettisen esimerkin vuosilukujen avulla. Koska kyse on kirkon edustajista, tuovat he alla olevan esimerkin lopussa esille myös sen, että kirkko on aina tukenut seksuaalivähemmistöjä jollain tavoin, esimerkiksi Yhteys-liikkeen piirissä.

Esimerkki 92.

Kritiikki kirkkoa kohtaan on osin aiheellista. Kun homoseksuaalisuus poistettiin rikoslaista vuonna 1971, kirkko vastusti asiaa lausunnossaan. Näin tapahtui myös vuonna 1981, jolloin homoseksuaalisuus poistettiin sairausluokituksesta. Kirkon lausunnossa sitä pidettiin samanaikaisesti sekä sairautena että syntinä. Vuonna 2001 hyväksyttiin parisuhteen rekisteröintimahdollisuus. Kirkko vastusti tätäkin uudistusta. Näiden uudistusten vastustus on ymmärrettävää oman aikansa näkökulmasta. Yleinen ilmapiiri niin kirkossa kuin yhteiskunnassakin on muuttunut oikeastaan vasta 2000-luvulla myönteisemmäksi samaa sukupuolta olevien liittoja kohtaan. Toki kirkossa on koko ajan ollut myös seksuaalivähemmistöjä avoimesti tukevia henkilöitä, mistä ekumeeninen Yhteys-liike on hyvä esimerkki. (24)

Raamattuun esimerkkinä tukeutuu seitsemän kirjoittajaa, joista kaikki ovat sitä mieltä, ettei raamatun avulla voi tuomita homoseksuaalisuutta tai -seksuaaleja. Lisäksi kolme heistä

siteeraa Raamattua esimerkin omaisesti tukeakseen tätä näkemystään. Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja pyrkii kumoamaan Raamatun esimerkkien avulla sen, että teosta voisi käyttää homosuhteiden vastustamiseen.

Esimerkki 93.

Mediassa on viime päivinä vedottu ahkerasti Raamattuun, viimeksi TV1:n A-talkissa 21.10. Raamattuun vetosivat erityisesti ne, jotka vastustavat samaa sukupuolta olevien parisuhteiden tunnustamista ja siunaamista. Mitä Raamattu sitten tästä asiasta sanoo? Sodoman miehet aikovat joukkoraiskata kaupunkiinsa tulleet muukalaismiehet (1. Moos. 19), Mooseksen laissa kielletään toisen miehen miehuuden riistäminen anaaliyhdyntä keinoilla eli "niin kuin naisen kanssa maataan" (3. Moos.18:22; 20:13). Paavali puhuu sukupuoliroolien tietentahtoisesta vaihtamisesta (Room. 1:22-27) ja viittaa miespuolisiin elostelijoihin, jotka suomalaisessa käännöksessä tulkitaan "miesten kanssa makaaviksi miehiksi", vaikka alkukieli ei ole yksiselitteinen (1. Kor. 6:9). Nämä tekstit eivät sano sanaakaan samaa sukupuolta olevien ihmisten välisestä rakkaudesta eikä siihen perustuvista parisuhteista. Niitä siteeraamalla pysyvän parisuhteen solmineet, toisiaan rakastavat ihmiset rinnastetaan joukkoraiskaajiin ja irstailijoihin. Tämä loukkaa ja häpäisee sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä syvästi. (28)

Sitaattien käyttäminen esimerkkinä tekee esitettävästä argumentista, tässä tapauksessa siitä, ettei homoseksuaaleja voi tuomita Raamattuun vedoten, helposti ymmärrettävän ja konkreettisen: näin Raamatusta lukee. Siteerauksia voi tietenkin usein käyttää omien tavoitteiden mukaisesti, mutta niiden kirjaimellisuus (vastakohtana esimerkiksi epäsuora tai suora kerronta) tekee niistä vakuuttavia esimerkkejä.

Lähes yhtä moni kirjoittaja käyttää esimerkkeinä omia kokemuksiaan tai aikaa ja historiaan liittyviä esimerkkejä (ensimmäisessä ryhmässä kuusi ja toisessa seitsemän kirjoittajaa). Omiin kokemuksiin pohjautuvat esimerkit perustuvat siihen, että niiden avulla kirjoittaja voi osoittaa omakohtaisen kokemuksensa asiasta. Omakohtaisuus jossain asiassa tarkoittaa, että kirjoittajalla on kokemuksen vuoksi enemmän tietoa ja ymmärrystä asiaa kohtaan. Lisäksi omaan kokemukseen perustuvaa esimerkkiä on vaikea kiistää, koska muilla ei ole pääsyä esimerkiksi sen totuudellisuuteen. Esimerkissä 94 kirjoittaja väittää, että kirkon toimintaan on vaikea vaikuttaa edes sen sisältä päin. Hän käyttää tästä esimerkkinä omia yrityksensä edistää homoseksuaalien asiaa kotiseurakunnassaan.

Esimerkki 94.

Kolmen aktiivisen luottamushenkilökauden jälkeen sanon, että seurakuntalaisella tai luottamushenkilöllä ei ole juurikaan vaikutusmahdollisuuksia edes oman seurakunnan asioihin saati suuriin kirkon päätöksiin. Muutama esimerkki. Tein vuonna 2008 aloitteen seurakuntayhtymälle, että Kotkassa järjestettäisiin sateenkaarimessu. Aloitteeni makaa edelleen niin sanotusti valmistelussa. Ehdotin useita kertoja kotiseurakunnassani

aiheeseen liittyvän luento- ja keskustelutilaisuuden järjestämistä. Turhaan. Seurakunnathan ovat hyvin työntekijävetoisia yhteisöjä. Käytin asiasta puheenvuoroja aikoinani hiippakuntavaltuustossa, seurauksena hiljaisuus ja toteamus, että asia ei kuulu meille. (15)

Aikakäsitykseen ja historiaan liittyviä esimerkkejä käyttävät sekä homoseksuaalien liittoja puolustavat että vastustavat kirjoittajat. Puolustajat rinnastavat esimerkeissään homoseksuaalien liitoista nyt käytävän keskustelun siihen, kuinka aikanaan esimerkiksi naispappeutta vastustettiin samoin, Raamatusta nousevin periaattein. Lisäksi yksi puolustaja väittää, etteivät samaa sukupuolta olevien avioliitot romuta ikiäikaista avioliitto perinnettä, koska sellaista ei ole. Esimerkkinä tästä hän esittää vertauksen lähimenneisyyden käytännöllisistä avioliitoista ja nykyajan rakkausavioliitoista.

Esimerkki 95.

Avioliitto on ihmisten luoma instituutio ja käsitykset siitä ovat aikojen kuluessa muuttuneet. Avioliitto solmitaan ihmisiä ja yhteiskuntaa, ei Jumalaa varten. Jos nyt pelätään, että ollaan romuttamassa jotain ikiäikaista perinnettä, tulisi katsoa taaksepäin. Vielä lähimenneisyydessä meillä käytännön syistä papin leski joutui solmimaan avioliiton kuolleen papin virkaa hoitamaan lähetetyn nuoren papin kanssa. Ei siinä ollut kyse rakkaudesta tai suvun jatkamisesta, vaan taloudellisesta ja käytännöllisestä liitosta. Rakkausavioliitto on uusi käsite ja sellaisesta kai useimmissa samaa sukupuolta olevien kesken solmittavissa liitoissa olisi kyse. (27)

Sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavat kirjoittajat käyttävät historiaan liittyviä esimerkkejä samalla tavalla argumentaationsa tukena kuin puolustajatkin, mutta näkökulma on tietenkin päinvastainen. Alla olevassa esimerkissä kirjoittaja käyttää esimerkkinä historiaa, mistä löytyy esimerkkejä omien halujen tavoittelun tuhoisuudesta. Kirjoittaja ei kuitenkaan tarkemmin määrittele, mitä nuo historiassa olevat esimerkit ovat, vaan hän olettanee kaikkien tietävän, mitä tarkoittaa.

Esimerkki 96.

En käsitä, mikä ihmisiin on mennyt tänä päivänä. Tästä on lyhyt matka muidenkin seksuaalivähemmistöjen hyväksymiseen, joita en tässä uskalla alkaa edes luetella. Mitä tapahtuu kun, synnistä tehdään ylpeydenaihe? Historiassa on monia esimerkkejä siitä, kuinka omien halujen tavoittelun tähden yhteiskuntia on tuhoutunut. Homous ei ole luonnonmukaista, sen ymmärtää kyllä ilman Raamattuakin. (14)

Henkilöistä useimmiten käytetään esimerkkinä kansanedustaja, kristillisdemokraattien puheenjohtaja Päivi Räsästä. Tämä johtuu ennen kaikkea Räsäsen osallistumisesta Homoilta-keskusteluun, jossa hän esiintyi sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavana kristittynä.

Räsäsen henkilökohtaiset mielipiteet herättivät valtavasti keskustelua, ja aineistossani, joka sai alkunsa Homoillasta, häntä käytetään lähinnä esimerkkinä siitä, mitä hän sanoi tai jätti sanomatta. Muutama kirjoittaja myös kritisoi Räsäsen näkemyksiä, niin kuin esimerkissä 97, jossa kirjoittaja ottaa Räsäsen esimerkiksi homoliitot tuomitsevasta Raamatun tulkinnasta.

Esimerkki 97.

Avioliittolain sukupuolineutraaliudesta puhuttaessa vedotaan 2000-vuotiseen kirkkohistoriaan ja raamatuntulkintaan, jonka mukaan avioliitto kuuluu miehelle ja naiselle. TV2:n Homoillassa kristillisdemokraattien puheenjohtaja Päivi Räsänen totesi, että romanttinen rakkaus on heidän uskomuksensa mukaan miehen ja naisen välinen asia, mutta että tällä opilla he eivät kuitenkaan kirkkona harjoita syrjintää, sillä tarjoavat homoseksuaalisuutensa kanssa kamppaileville eheytyä. Ihmisellä voi olla homoseksuaalisia tunteita, mutta synnin nimissä niistä tulisi pidättäytyä ja valita heteroseksuaalisuuden tie. (1)

Kaksi kirjoittajaa antaa esimerkkejä homojen eteen kirkossa jo tehdystä työstä, jota he havainnollistavat luvuilla. Toinen kirjoittaja käy lävitse kirkon kielteisiä kannanottoja homoseksuaalien oikeuksien oikeudelliseen kehittymiseen eri vuosina. Kirjoittaja käyttää tätä esimerkkinä siitä, kuinka kritiikki kirkkoa vastaan on aiheellista. Toinen kirjoittaja esittää lukumäärän lapsi- ja nuorisotyön työntekijöistä, jotka tukevat kaikkien nuorten kasvua näiden seksuaalisuudesta huolimatta. Luvut ovat selkeitä esimerkkejä, joiden vakuuttavuus perustuu niiden havainnollisuuteen ja tarkkuuteen.

Lukumääriä ja prosentteja käyttävät esimerkkeinä myös kaksi kirjoittajaa, jotka kumpikin tuovat esille vastaavan tilanteen Ruotsissa: siellä valta kirkko vihkii samaa sukupuolta olevia avioliittoon. Homoliittoja puolustava kirjoittaja havainnollistaa esimerkillään sitä, ettei naapurimaassakaan ole ollut ongelmia vihkimispäätöksen jälkeenkään.

Esimerkki 98.

Mitä tapahtuikaan Ruotsissa, jossa valtakirkko on vihkinyt homoja avioliittoon pian vuoden ajan? Kirkosta eroamisissa ja siihen liittymisissä piikkejä ei näkynyt. Avioliittoon on vihitty 6,6 miljoonan jäsenen kirkossa nyt 142 samaa sukupuolta olevaa paria, ja papit saavat yhä kieltäytyä heitä vihkimästä. Länsinaapurin sivistynyttä tietä voi lämpimästi suositella Suomelle. Maamme ei ole takahikiä; kestämmme ihmisrakkauden monimuotoisuuden ja tasavertaisuuden aivan varmasti siinä missä Ruotsikin. (21)

Homoliittoja vastustava kirjoittaja puolestaan käyttää samaa maata esimerkkinä siitä, kuinka kirkko on siellä menettänyt jäseniään. Esimerkkinä tästä hän esittää kirkkoon kuuluvien ja rippikoulun käyneiden prosentuaaliset määrät molemmissa maissa.

Esimerkki 99.

Yleisesti ajatellaan, että kirkko pystyisi pitämään jäsenensä paremmin, jos se sopeutuisi auliimmin vallitseviin mielipiteisiin. Kokemukset Suomesta ja muualta eivät tue tätä käsitystä. Jäseniä ovat menettäneet nimenomaan ne kirkot, jotka ovat taipuneet painostukseen ja perääntyneet Raamatun perustalta. Sami Koivisto kirjoitti, että Ruotsissa homoparien vihkiminen ei ole aiheuttanut jäsenkatoa kirkosta (HS Mieli 20.10.). Tosiasiassa Ruotsin kirkko on menettänyt valtavasti jäseniä sinä aikana, kun se on päivittänyt linjauksiaan vallitsevien mielipiteiden mukaisiksi. Jäsenkato on jatkunut myös sen jälkeen, kun kirkko päätti ryhtyä vihkimään homopareja. Ruotsin kirkkoon kuuluu noin 70 prosenttia ja Suomen luterilaiseen kirkkoon noin 80 prosenttia väestöstä. Ruotsissa rippikoulun käy noin 46 prosenttia ikäluokasta, Suomessa vastaava luku on 84. (35)

Yllä olevat esimerkit 98 ja 99 osoittavat, että samaa tilannetta voi käyttää oman argumentaationsa tukena haluamallaan tavalla: puolustaakseen tai vastustaakseen jotakin. Lisäksi erilaisten lukujen avulla voi tilanteen myös kuvailla erilaiseksi: kyseisissäkin esimerkeissä asiat näyttivät erilaisilta riippuen siitä, havainnollistettiin niitä lukumäärillä vai prosenteilla.

Ruotsin lisäksi muutama kirjoittaja käytti esimerkkinä muitakin Euroopan valtioita tukeakseen sukupuolineutraalia avioliittoa. Esimerkeissä he toteavat monessa Euroopan valtiossa olevan jo käytössä kaikkia koskeva siviilivihkimys, minkä jälkeen kukin voi halutessaan toimittaa seremonian oman uskontokuntansa kanssa. Esimerkit muista maista tukevat omaa argumentaatiota siten, että niiden avulla voi osoittaa, että jokin toimii muuallakin, miksi ei siis myös Suomessa.

Esimerkki 100.

Avioliitto on alun perin maallinen, paljon kirkkoa vanhempi instituutio. Se ei ole kirkolta periytyvä reliikki, vaan myös maallisten valtioiden muotoilema järjestelmä. Esimerkiksi Ranskassa ja Saksassa kaikki avioliitot solmitaan maistraatissa tai kaupungintalolla, jonka jälkeen aviopari voi halutessaan toimittaa uskontokuntansa kanssa omat jälkiseremoniansa. (30)

5. PÄÄTÄNTÖ

5.1 Tutkimuksen yhteenveto ja keskeisimmät tulokset

Tässä tutkimuksessa tarkastelin sukupuolineutraalia avioliittoa käsitteleviä mielipidekirjoituksia. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten kirjoittajat suhtautuvat sukupuolineutraaliin avioliittoon tutkimalla etenkin näissä kirjoituksissa käytettyä retoriikkaa, mutta myös niiden yleisösuhdetta ja esisopimuksia. Tarkastelemalla näitä kolmea ulottuvuutta, oli tarkoituksena päästä käsiksi myös siihen, millaisia arvoja ja asenteita teksteissä ilmenee. Vaikka aineistonani olivat mielipidetekstit, en kuitenkaan ollut kiinnostunut kyseisen tekstilajin rakenteesta, vaan ainoastaan siitä, millaisia vaikuttamisen keinoja näissä vaikuttamaan pyrkivän tekstilajin kirjoituksissa on käytetty. Tutkimuksen teoriataustana olikin ennen kaikkea Chaïm Perelmanin (1996) uuden retoriikan argumentaatioteoria, jota käytin metodina tarkastellessani kirjoitusten yleisösuhdetta ja esisopimuksia. Lisäksi täydensin teoriataustaani Arja Jokisen (1999) retoristen keinojen esityksellä, joka toimi myös metodinani.

Tarkastelin ensiksi mielipidekirjoitusten **yleisöjä**. Tässä työssä mielipidekirjoitusten laatijoiden yleisö voidaan nähdä universaaliyleisönä, koska kirjoittaessaan Helsingin Sanomien mielipidepalstalle, kirjoittajat eivät voi tarkalleen tietää, kuka heidän tekstiään lukee: yleisö voi siis olla kuka tahansa. Toisaalta Perelman (1996) määrittelee universaalien yleisön sellaiseksi, johon vaikuttaminen edellyttää vakuuttavaa ja järkeen vetoavaa argumentointia. Universaaliyleisölle puhujan on esitettävä sellaisia yleispäteviä tosiseikkoja, totuuksia ja arvoja, jotka valistuneen ihmisen voi olettaa hyväksyvän, vaikka väitteet eivät tietenkään voi saada kaikkien universaaliyleisön yksittäisten jäsenten kannatusta. (Perelman 1996: 20–25; Summa 1996: 67–68.) Tämän näkemyksen perusteella aineistoni 29 tekstin yleisöä voisi pitää universaalina.

Universaaliyleisö voidaan ilmaista eksplisiittisesti tai implisiittisesti. Aineistolle on tyypillistä, ettei yleisö ole julkilausuttu kovin monessa tekstissä: Julkilausuttu universaaliyleisö ilmaistaan kahdeksassa kirjoituksessa joko *me*-persoonapronominilla, persoonamuotoisella verbillä (monikon 1. persoona) tai possessiivisuffiksilla *-mme*. Kvanttoripronomineja julkilausutun yleisön ilmaisemiseen käyttää kolme kirjoittajaa, joista kaksi kirjoittajaa on jo käyttänyt yleisön ilmaisemiseen jotain edellä mainituissa keinoista, joten vain yhdeksässä kirjoituksessa universaaliyleisö on julkilausuttu.

Mielipidekirjoituksia voi myös tarkastella erityisille yleisöille suunnattuina, koska osassa kirjoituksista argumentointi on tunteisiin tai erityisiin taipumuksiin vetoavaa ja siten tietynlaiselle yleisölle suunnattua. Neljässä tekstissä yleisönä on erityisyleisö. Yhteistä näille erityisyleisöön vetoaville teksteille on samaa sukupuolta olevien liittojen vastustaminen. Yleisö ei näin ollen voikaan olla universaali, sillä kirjoittajat pyrkivät vaikuttamaan yleisten arvojen, ja siis universaalien yleisön, sijaan yksittäisten ryhmien mielipiteeseen. Viidessä tekstissä yleisö jää epäselväksi, koska kirjoittajat vetoavat sekä yleiseen että yksittäiseen mielipiteeseen.

Erityisyleisöksi voidaan suoraan ilmaista jokin henkilö tai ryhmä ja puhutella heitä suoraan. Aineistossani näin tehdään 15 tekstissä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että koko teksti olisi suunnattu kyseiselle suoraan ilmaistulle henkilölle tai ryhmälle, vaan he tulevat esiin vain maininnan omaisesti. Muutoin tekstin yleisö on yleensä universaali. Erityisyleisöiksi mainitaan kirkko ja sen johtohenkilöt, tulevien seurakuntavaalien äänestäjät tai äänestämättä jättämistä suunnittelevat henkilöt, kirkosta eronneet ja fundamentalistit. Lisäksi puhutellaan joitain yksittäisiä erityisyleisöjä, joita ovat Jani Toivola, teologit, lukijat ja maanmiehet.

Kirkkoa ja sen johtohenkilöitä puhutellaan lähinnä sen vuoksi, että heidän halutaan heräävän ottamaan kantaa tilanteeseen ja vastaamaan, miten tästä jatketaan eteenpäin. Seurakuntavaalien äänestäjiä ja äänestämättä jättämistä harkitsevia henkilöitä puhutellaan kirjoituksissa sen vuoksi, että aineiston ilmestymisen aikaan seurakuntavaalit olivat parhaillaan edessä ja ihmisiä haluttiin muistuttaa, että vain vaaleissa äänestämällä voi vaikuttaa siihen, millaisia näkemyksiä edustavia henkilöitä on tekemässä päätöksiä. Toisaalta samalla puhutellaan myös kirkosta jo homokeskustelun vuoksi eronneita. Heihin vedotaan samalla syyllä: vain äänestämällä voi vaikuttaa siihen, ketkä päätöksiä tekevät. Fundamentalistisia kirkon jäseniä puhuttelevat kirjoittajat puolestaan kritisoivat heidän homoseksuaalisuuden tuomitsevaa näkemystään.

Mielipidekirjoitusten tarkoituksena on yleensä mahdollisimman laajan lukijakunnan saavuttaminen ja tällä tavoin mahdollisimman laajaan mielipiteeseen vaikuttaminen. Mielipidekirjoitus onkin näin ajatellen järkevintä kohdistaa universaaliyleisölle. Yleisön ilmaisemisen voi sen sijaan nähdä jopa riskinä, mikäli kirjoittaja sen ilmaisemalla rajaa yleisönsä ja kohdistaa näin sanomansa jollekin erityisyleisölle. Tällöin mahdollisimman laajaan yleisöön vetoaminen jää toteutumatta. Aineistossani tällaisia tekstejä ovat esimerkiksi samaa sukupuolta olevien liittoja vastustavat kirjoitukset. Tosin joskus kirjoittajan ja kirjoituksen tavoitteena voi olla selkeästi jonkin erityisyleisön vakuuttaminen ja hyväksynnän saavuttaminen. Aineistoni teksteissä käsitellään herkkää aihetta, koska sukupuolineutraali

avioliitto ei ole vain poliittinen vaan myös eettinen asia. Ehkä tämäkin vaikuttaa siihen, että vain muutama kirjoitus oli homoseksuaalisuuden ja samaa sukupuolta olevien liittojen tuomitseva, ja näin selkeästi erityisyleisölle eli samoin ajatteleville suunnattu.

Toinen analyysin kohteeni olivat mielipidekirjoitusten **esisopimukset**. Esisopimukset voivat koskea joko todellisuutta (tosiseikat, totuudet ja otaksumat) tai suotavuutta eli toivottavaa asioiden tilaa (arvot, arvohierarkiat ja lokukset eli päättelysäännöt).

Kirjoitusten tosiasia-esisopimukset liittyvät joko arvoihin tai lakiin, mitkä ovatkin keskeisimmät samaa sukupuolta olevien liittoihin liitetyt aiheet. Sellaisia arvoja, kuten rakkaus ja tasa-arvo, voidaan mielestäni pitää yleismaailmallisina ja siksi tosiasianomaisina esisopimuksina. Ainakin tällaisiin esisopimuksiin nojanneet kirjoittajat näkevät ne itsestään selvästi tosina ja kaikkia koskevin arvoina. Totuutta koskevat esisopimukset, jotka sisältävät universaaleja arvoja, sopivat universaaliyleisölle, koska niissä ilmaistut arvot ovat niin sanottuja abstrakteja arvoja. Abstraktilla tasolla olevia arvoja ei ole tarpeen määrittellä niiden yleismaailmallisuuden vuoksi, mikä tekeekin niistä helposti hyväksyttäviä. Myös lain voi nähdä tosiasiana, jota ei tarvitse erikseen perustella, jolloin se toimii tosiasia-esisopimuksena universaalille yleisölle. Tosiasioihin liittyvät esisopimukset tulevat esille kirjoitusten otsikoissa ja sanavalinnoissa, mutta usein ne on ilmaistu teksteissä suoraan.

Otaksumat ovat sellaisia esisopimuksia, joissa asia esitetään tosiseikan omaisena, mutta jota ei voi pitää ikään kuin yleisesti tunnustettuna totuutena. Valtaosa kirjoittajien esisopimuksista on otaksumia, joista monet sisältävät myös jonkin arvon. Yleisin on väitelause: *Kirkon on muodostettava sitovat periaatteet ja toimintaohjeet homoseksuaalien ihmis- ja tasa-arvoisesta kohtelusta kaikissa tilanteissa* (18). Otaksuman tästä väitelauseesta tekee se, että se perustuu järkeen ja on siis riittävä perusta näkemykselle, vaikka kyseessä ei olekaan puhdas tosiasia. Muutamien kirjoitusten taustalla olevia otaksuma-esisopimuksia ovat lisäksi seuraavat: *Raamatun avulla ei voi tuomita homoseksuaalisuutta, koska sen lukeminen on aina tulkintaa* ja *Kirkon virallinen kanta homoseksuaalisuuteen on eri kuin monien sen työntekijöiden/edustajien* (15).

Homoseksuaalisuutta ja sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavien tekstien otaksuma-esisopimukset ovat lähinnä seuraavanlaisia: *Kirkon johto ei tue konservatiivisia jäseniään, vaikka kirkko on alun perin opettanut konservatiiviset eettiset näkemykset heille* (32) ja *Media painostaa kirkkoa hyväksymään homoliitot* (35). Nämäkin esisopimukset voidaan nähdä otaksumina, koska ne tarjoavat riittävän perustan vakuuttavuudelle: Harva voi kiistää, etteikö kirkko olisi opettanut konservatiivisia seksuaalieettisiä näkemyksiä papeille tai etteikö

medialla olisi runsaasti valtaa homokeskustelussa. Kirjoittajien esisopimukset tulevat ilmi jo otsikoinneista, ja lisäksi he ilmaisevat ne suoraan teksteissään

Arvoihin liittyvät esisopimukset liittyvät esimerkiksi isänmaahan, perinteiseen suomalaisuuteen, kirkkoon ja Raamattuun. Yksi tällainen useamman kirjoittajan jakama arvoon perustuva esisopimus on väitelause: *Kirkon tärkein tehtävä on toimia Raamatun mukaan* (4). Kyseinen esisopimus perustuu konkreettisiin arvoihin kirkko ja Raamattu. Konkreettisiin arvoihin perustuvan päättelyn yleisönä on aina jokin erityisyleisö, sillä tällaiset arvot eivät yhdistä ihmisiä universaalisti, vaan ainoastaan joitain saman arvon jakavia erityisiä ryhmiä. Perelmanin (1996) mukaan konkreettisiin arvoihin perustuvat päätelmät näyttäisivätkin olevan ominaisia konservatiivisille yhteisöille, kun puolestaan abstraktit arvot soveltuvat yhteiskunnallisen kritiikin lähtökohdiksi ja ovat perusta muutosvaatimuksille (Perelman 1996: 34–36).

Mielenkiintoista on se, että vain yhdessä kirjoituksessa on esisopimuksena sellainen kristillinen ja heteroseksuaalinen arvo, jonka mukaan *homous on syntiä, eikä se siis ole luonnonmukaista* (14). Ennako-oletukseni oli, että tämänkaltaisia syntiin ja luonnonmukaisuuteen perustuvia esisopimuksia olisi ollut aineistossa enemmänkin. Homoseksuaalisuuteen kun on aiemmin usein liitetty kyseiset käsitteet, etenkin sitä vastustettaessa. Ainakin tämän tutkimuksen aineiston perusteella näyttäisi siis siltä, että tiedon ja kokemusten lisääntyessä yhä useammin kyseenalaistettaisiin se, että vain heteroseksuaalisuus olisi oikein ja luonnollista, ja muu siitä poikkeavaa eli jotenkin väärin.

Kahdessa kirjoituksessa on esisopimuksena arvohierarkia. Ensimmäisessä on kyse arvohierarkiasta, jossa abstrakti arvo voittaa konkreettisen arvon: *Suomalaisuus ja sen henkinen pääoma sekä arvot eivät häviä, vaikka kirkon jäsenmäärä vähenee* (16). Toisessa tekstissä arvohierarkia on toisin päin, eli konkreettinen arvo on merkityksellisempi kuin abstrakti: *Kirkko on suomalaisuuden perusta, jota moniarvoisuus uhkaa.* (17). Mielenkiintoista onkin, kuinka samasta aiheesta on täysin vastakkaiset mielipiteet. Toisaalta tämä onkin tyypillistä aineistossani: samaa sukupuolta olevien liitot ja homoseksuaalisuus kun vaikuttaisivat jakavan mielipiteitä jyrkästikin.

Aineistossa esiintyy myös muutama päättelysääntöihin eli lokuksiin perustuva esisopimus. Olemassaolon lokuksesta on kyse esisopimuksessa: *Kirkko on suomalaisuuden perusta, jota moniarvoisuus uhkaa.* Tämän päättelysäännön mukaan jo olemassa oleva on parempi kuin se, mikä voisi mahdollisesti tulla rinnalle tai tilalle. Määrän lokusta edustaa esisopimus: *Vähemmistön oikeuksien toteuttamistarve riippuu vähemmistön koosta* (26). Tällaisen päättelysäännön taustalla on ajatus, että se mikä hyödyttää useita ihmisiä, on

arvokkaampaa kuin se, mikä hyödyttää vain muutamia. Määrän ja olemassaolon lokusten lisäksi yhdessä esisopimuksessa yhdistyvät näiden kahden lisäksi myös laadun ja järjestyksen lokukset, joista ensimmäinen on jonkin ainutkertaisuuden vuoksi suosimista ja jälkimmäinen edeltävän ensisijaisuutta jäljessä tulevaan. Tämä esisopimus on väitelause: *Avioliiton alkuperäinen tarkoitus on suvun jatkaminen ja yhteiskunnan säilyttäminen* (23). Tässä esisopimuksessa avioliitto nähdään ensisijaisesti suvun jatkamiseen tarkoitettuna, ainutlaatuisena ja vain heteroseksuaaleille tarkoitettuna instituutiona.

Huomionarvoista näissä päättelysääntöihin eli lokuksiin perustuvissa esisopimuksissa on se, että niitä käyttävät homoliittoja vastustavat kirjoittajat. Lokukset ovat sellaisia päättelysääntöjä, jotka yleisö entuudestaan hyväksyy ja tunnistaa, joten niihin turvautumisen voi nähdä helppona valintana. Päättelysäännöissä yksinkertaistetaan asioita (esimerkiksi: usemman hyöty on parempi kuin muutaman, oleva on parempi kuin mahdollinen, arvokkaampi ja laadukkaampi on ensisijaisesti tärkeämpi kuin muu), mikä selittää niiden helppouden. Homoseksuaalisuuden vastustaminen ja homoseksuaalien liittojen tuomitseminen yksinkertaistaviin päättelysääntöihin perustuen, onkin näennäisen helppo, mutta kyseenalainen valinta mielipidekirjoituksen esisopimukseksi. Tässä aineistossa lokuksiin perustuvien esisopimusten yleisönä on samanlaiset näkemykset (homoliitot tuomitseva) jakava erityisyleisö.

Kolmas analyysin kohteeni olivat kirjoittajien käyttämät **retoriset keinot**: puhujakategoriat, asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen, etäännyttäminen omista intresseistä, kategoriat, numeerinen ja ei-numeerinen määrällistäminen, ääri-ilmaisujen käyttäminen, kontrastiparit ja esimerkit.

Puhujakategorioilla oikeuttaminen tarkoittaa sitä, että eri ihmisillä on esimerkiksi ammattinsa, koulutuksensa, kokemuksensa tai asemansa perusteella oikeus tietynlaiseen tietoon. Kymmenen kirjoittajaa oikeuttaa sanomaansa ja osoittaa omaa asiantuntijuuttaan tekstissään käyttämällä jotakin puhujakategoriaa. Pääasiassa kirjoittajat viittaavat itseensä kirjoituksissaan silloin, kun he ilmaisevat olevansa kirkon jäseniä ja kristittyjä tai kirkkoon kuulumattomina. Lisäksi kaksi kirjoittajaa käyttää kirkon edustajan tai työntekijän puhujakategoriaa.

Kirkkoon liittyvien puhujakategorioiden runsaus on ymmärrettävissä siten, että kirkko on ollut Homoillasta virinneen keskustelun keskiössä. Kirkkoon liittyvällä puhujakategorioilla kirjoittaja voi osoittaa liitoksensa ja asiantuntemuksensa keskusteluun. Jokisen (1999: 135) mukaan omaan alaan liittyvät väitteet saavatkin helpommin vakuuttavan puheen statuksen kuin esimerkiksi ”maallikon” esittämät väitteet. Huomattavaa on se, että lähes kaikki kirkon

edustajiksi itsensä nimenneet ottavat kantaa sukupuolineutraalin avioliiton ja toisaalta homoseksuaalien tasavertaisten oikeuksien puolesta. Asetelma on oikeastaan merkittävä kannanotto Homoilta-keskustelun kirkosta antamaa konservatiivista ja homovastaista kuvaa vastaan. Kirkon edustajat ovat ilmeisesti kokeneet tärkeäksi tuoda ilmi sen, että tv-lähetys toi esiin vain joidenkin kirkon edustajien mielipiteen eikä suinkaan koko kuvaa. Toisaalta kirjoitusten taustalla vaikuttaa Homoillan jälkeinen kirkosta eroamisen aalto, jota kirkon edustajat myös koettanevat tällä esiin tulollaan hillitä.

Asiantuntijan lausunnolla vahvistamista käytetään, kun halutaan osoittaa, ettei ole kyse vain argumentojen omasta mielipiteestä, vaan yleisesti hyväksytystä ja tunnustetusta asiasta. 23 mielipidekirjoituksessa, eli yli puolessa, on käytetty asiantuntijan lausunnolla vahvistamisen retorista keinoa, mikä tekee siitä esimerkkien ja kontrastiparien jälkeen kolmanneksi yleisimmin käytetyn keinon aineistossani. Useassa tekstissä on lisäksi käytetty tätä keinoa useammin kuin kerran. Olen jakanut nämä keinot kolmeen ryhmään, joita ovat (1.) asiantuntijoihin tai tutkimustuloksiin vetoaminen, (2.) Raamattuun ja Jeesukseen ja (3.) muuhun laajaan joukkoon vetoaminen.

Ensimmäisessä ryhmässä kirjoittajat tukeutuvat monenlaisiin asiantuntijoihin, mutta viisi kirjoittajaa tukeutuu lakiin – sukupuolineutraali avioliittohan on pohjimmiltaan lainsäädännön asia. Esimerkiksi tutkijoihin vetoaa vain yksi kirjoittaja, vaikka sen voisi olettaa olevan usein käytetty vahvistamisen keino. Uskonnollisilla asiantuntijoilla on keskeinen asema sukupuolineutraalia avioliittoa käsittelevissä mielipidekirjoituksissa: Raamattuun ja Jeesukseen asiantuntijana vetoaa 11 kirjoittajaa. Samaa sukupuolta olevien liitoista ja homoseksuaalisuudesta ylipäätään on keskusteltu juuri kirkon kanssa, ja vaadittu siltä kantaa asiaan. Raamattua käytetään pääasiassa tukemaan omaa näkemystä samaa sukupuolta olevien parisuhteiden hyväksyttävyydestä osoittamalla, ettei sen avulla voi tuomita heitä. Raamattuun asiantuntijana tukeutuminen tehoaa kuitenkin vain siihen erityisyleisöön, joka itsekin pitää Raamattua auktoriteettina. Jeesukseen asiantuntijana vedonneista kirjoittajista lähes jokainen ottaa esille Jeesuksen opetukset ja hänen tekemänsä kenttätöön puolustaakseen samaa sukupuolta olevien liittoja. Kirjoittajat mainitsevat Jeesukseen olleen etenkin hyljeksittyjen ystävä, ja hänen opetuksensa ydinsanomana rakkaus. Muu laaja joukko sisältää sellaisia ilmauksia kuin useat, suurin osa, erittäin huomattava osa, tuhannet suomalaiset ja tavalliset suomalaiset ja moni Euroopan valtio. Kirjoittajat vetoavat tällaisiin asiantuntijoihin pääasiassa tukiessaan homoliittoja.

Etäännyttäminen omista intresseistä on omien etujen ja liitoksien häivyttämistä ajettuun asiaan. Seitsemän kirjoittajaa käyttää tätä keinoa. Esimerkiksi kaksi kirkosta jo

eronnutta ja yksi ”enää ohuen säikeen varassa” oleva jäsen lisäävät vakuuttavuuttaan ilmaisemalla olleensa aiemmin kirkon jäseniä, tai vielä, mutta eivät voi enää kirkon homovastaisuuden vuoksi jatkaa sen jäseninä. Kirjoittajat ovat siis joutuneet omien intressiensä vastaisesti – syyttöminä ja tahtomattaan – eroamaan kirkosta. Tällä keinolla voikin luoda itsestään pyyteettömän ja rehdin kuvan. Myös tosiasiapuhe liittyy omista intresseistä etäännyttämiseen: sitä käyttää yksi kirjoittaja. Jonkin nimeäminen tosiasiaksi tavallaan vapauttaa kirjoittajan todistamisvelvollisuudesta, koska tosiasiat nyt vain puhuvat puolestaan. Keinon vakuuttavuus on siinä, että kirjoittaja vain välittää tiedon eteenpäin, eikä hän tällöin vaikuta ajavan omaa etuaan.

Kategorioiden käyttö vakuuttamisen keinona perustuu siihen, että kaikkea voidaan kuvailla vaihtelevilla kielikuvilla ja nimityksillä, jotka pohjimmiltaan heijastavat asenteita ja arvostuksia. Koska aineisto muodostuu Helsingin Sanomissa julkaistuista mielipidekirjoituksista, ovat kirjoittajien sanavalinnat enimmäkseen asiallisia ja maltillisia. Kategorioista nousevat esiin vaihtoehtoiset sanavalinnat, joilla luonnehditaan homoutta, sukupuolineutraalia avioliittoa ja kristittyjä.

Kategoriasta homoseksuaalit ja -seksuaalisuus käytetään esimerkiksi sellaisia vaihtelevia sanavalintoja kuin *sateenkaarinäkökulmasta asiaa katsova, homoseksuaalinen ihminen, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistö, homorakkaus ja seksuaalinen poikkeavuus*. Esimerkiksi ensimmäinen on pehmeä synonyymi homoseksuaalille: sateenkaari antaa moniarvoisen kuvan. Toisessa ihmisyys on nostettu seksuaalisen suuntautumisen rinnalle: kyse on ennen kaikkea ihmisistä. Yksi kirjoittaja käyttää homoseksuaalisuudesta myös ilmaisua *seksuaalinen poikkeavuus*. Kirjoittaja rinnastaa homoseksuaalisuuden seksuaaliseen poikkeavuuteen tai muihin riippuvuuksiin. Ilmaisun konnotaatio onkin negatiivinen: homous on poikkeavaa eli se eroaa normaalista. Lisäksi rinnastaminen muihin riippuvuuksiin tekee ilmaisusta kielteisen, sillä riippuvuudet nähdään yleensä jonkinlaista huonommuutta osoittavina.

Kirjoittajien käyttämät sinänsä neutraalit kategoriat enemmistö ja vähemmistö ovat myös mielenkiintoisia: ne ovat toki tarkoitettua kuvaavia, mutta vähemmistö-kategoria on kuitenkin jossain määrin ongelmallinen, koska sen sisältö ja rajat ovat häilyvät. Kategoriat ovat sosiaalisesti tuotettuja ja alati muuttuvia ja käytännössä onkin vaikea määritellä, kuka mihinkin kategoriaan kuuluu. Voidaan kysyä, miten vähemmistö määritellään ja millä perusteella joku siihen kuuluu? Kuuluuko esimerkiksi bi-seksuaalinen ihminen vähemmistöön?

Sukupuolineutraalista avioliitosta käytetyistä ilmauksista huomionarvoinen on *rakkausavioliitto*, joka kuvastaa kirjoittajan näkemystä siitä, että samaa sukupuolta olevien liitoissa ei olisi niinkään kyse suvunjatkamisesta tai esimerkiksi taloudellisista järkiavioliitoista, vaan ihmisten aidosta halusta avioitua ja olla keskenään: rakkaudesta. Myös Charpentier (2001) päätyy tutkimuksessaan siihen, että puoltajat näkevät parisuhteen virallistamisen kysymyksenä samanarvoisuudesta ja ihmisoikeuksista: homoliitot hyväksyvissä kirjoituksissa yhteisön jatkuvuuden edellytykseksi ajatellaan ihmisten välinen rakkaus, ja pyhä järjestys perustuu rakkaudelle eikä ihmisten jaottelulle seksuaalisuuden tai sukupuolen mukaan. (Charpentier 2001: 120–121.)

Vain muutama kirjoittaja ehdottaa samaa sukupuolta olevien liitoille avioliitto-sanan korvaavaa nimeä. *Pariliitto* ja *kumppanuusliitto* ovat mielenkiintoisia ehdotuksia avioliitto-sanan korvaajiksi sen vuoksi, että niistä heijastuu jonkinlainen kompromissin tarve: toisaalta homopareille halutaan antaa samat oikeudet kuin heteropareille, mutta kuitenkin koetaan tarpeelliseksi erottaa liittojen nimet. Huomionarvoista on kuitenkin se, ettei aineistoni kirjoituksissa koettu tarpeelliseksi ottaa kantaa nimiasiaan, sillä esimerkiksi Charpentierin (2001: 17) mukaan Helsingin Sanomien vuoden 1996 mielipidekirjoituksissa keskusteltiin huomattavan paljon mahdollisen virallistetun parisuhteen nimestä. Silloin ei oltu valmiita hyväksymään avioliitto-sanaa, vaan tilalle ehdotettiin esimerkiksi pari- tai kiintymysliittoa.

Kristityt-kategoria ja sen vaihtoehtoiset kielikuvat tulevat esille muutamissa teksteissä, ja oikeastaan näissä kirjoituksissa onkin nostettu keskeiseksi asiaksi vastakkainasettelu kahdenlaisten kristittyjen välillä: vanhoillisten, fundamentalististen ja toisaalta uudistuksellisten, liberaalien kristittyjen välillä. Vanhoilliset eivät hyväksy uudistuksellisia, homoliitot hyväksyviä kirkon jäseniä, ja sama pätee myös toisinpäin. Vanhoilliset homoliitot tuomitsevat näkevät itsensä muun muassa *tosikristittyinä* ja *elämäkatsomukseltaan kristittyinä*, kun toinen puoli nimittää heitä *ahtaisiin ja luutuneisiin fundamentalistisiin käsityksiin turvautuviksi "tosiuskoviksi"*.

Numeerisen määrällistämisen retoriseen keinoon turvautuu kymmenen kirjoittajaa. Kirjoittajat käyttävät numeerisen määrällistämisen keinoista lähinnä vuosiluvuilla, ajanjaksoilla ja ihmisten lukumäärillä vahvistamista. Kaikkia keinoja käytetään sekä samaa sukupuolta olevien liittoja puolustettaessa että vastustettaessa. Jokinen (1999: 146–147) mainitseekin, että samojakin tilastoja voidaan käyttää vakuuttamaan eri asioita halutusta näkökulmasta, kun valitaan omaa argumentaatiota tukevia tarkastelun ulottuvuuksia. Numeerisen määrällistämisen näennäinen tehokkuus onkin muun muassa siinä, että huomio kohdistuu lukuihin ja prosentteihin, jolloin muun muassa niiden luotettavuus ja se, mistä ne

ovat peräisin, jäävät taka-alalle. **Ei-numeerisen määrällistämisen** ilmaukset ovat osittain samoja kuin asiantuntijana laajaan joukkoon vedonneiden: esimerkiksi sellaiset ilmaukset kuin suuri ja erittäin huomattava osa ovat myös ei-numeerista määrällistämistä. Ei-numeerinen määrällistäminen on näennäisen vaivaton tapa tukea omaa argumentaatiota, koska ilmaisut ovat epämääräisiä eikä niiden käyttäjällä näin ollen olekaan todistamisvelvollisuutta.

Yhteensä kuusitoista kirjoittajaa käyttää teksteissään **ääri-ilmaisuja**. Ne ovatkin neljänneksi yleisimmin aineistossani käytetty retorinen keino. Ääri-ilmaisuilla joko korostetaan tai vähennetään kohteen joitain piirteitä tai tuotetaan kuvaa jonkun toiminnan toistuvuudesta, joka on vakuuttavampaa kuin satunnainen toiminta (Jokinen 1999: 150–152). Tällainen on esimerkiksi *jokainen*, jota yhdessä kirjoituksessa käytetään korostamaan kirkon lapsi- ja nuorisotyön suvaitsevaa kuvaa, jonka mukaan jokainen on tervetullut, yhtä arvokas ja kaunis. Ääri-ilmaisut luovat vaikutelman ehdottomuudesta: muutamissa teksteissä ehdottomuus näkyy ääri-ilmaisuissa muun muassa siten, että kirjoittaja väittää, että ei ole mitään sitovaa sääntöä, joka velvoittaisi kirkkoa kohtelevaan homoja yhdenvertaisesti tai ettei kukaan ota suoraa kantaa homokeskusteluun, jolloin ei tapahdu minkäänlaista edistystä. Toisaalta ääri-ilmaisuilla voi myös kärjistää asioita ja herättää siten keskustelua. Esimerkiksi joku kirkon edustaja saattaisi tarttua kynään osoittaakseen kirjoittajan ehdottoman näkemyksen epätodeksi.

Ehdottomuuden lisäksi ääri-ilmaisuista voi välittyä uhkaava kuva, kun jotain asiaa korostetaan. Esimerkiksi kaksi homoliittojen vastustajaa kirjoittaa, että kirkon *ainoa* mahdollisuus on perustaa oppinsa Raamattuun ja että kirkossa käy *lopullinen* kato, jos se hylkää Raamatun opin. Samaan aiheeseen kantaa ottava kirjoittaja puolestaan käyttää ääri-ilmaisuja *aina* väittäessään, että Raamattua on aina tulkittu eri lailla eri aikoina. Tällä ilmaisulla kirjoittaja tuottaa kuvan toiminnan jatkuvuudesta: Raamattua tulee jatkossakin tulkita aikaan soveltaen, niin kuin ennenkin on tehty. Aineiston teksteissä ääri-ilmausujen käyttäminen oli sikäli maltillista, että liiallista, argumentaation uskottavuutta vähentävää ääri-ilmausujen käyttämistä ei ollut havaittavissa. Toki ääri-ilmausujen käyttäminen on helposti sillä rajalla, että antaako se vaikutelman liioittelusta.

Kontrastiparit ovat toisiksi yleisin aineistossani esiintyvä retorinen keino. Kirjoittajat rakentavat teksteissään kontrasteja monenlaisista aihepiireistä, mutta yleisimmin he rakentavat Raamattuun liittyviä kontrasteja. Raamattu nähdään joko kirkon opin perustana ja moraalisen ja turvallisen yhteiskunnan takaajana tai ajan mukaan muuttavana, ja sen sananmukainen lukeminen erilaisuuden pelkona ja suvaitsemattomuutena. Molemmille kontrastipareille löytyy kannattajia.

Toiseksi yleisimmin kirjoittajat rakentavat kontrastiparin, jossa vastakkain ovat ennen ja nyt, vanha ja uusi sekä jämähdys ja muutos. Sukupuolineutraalia avioliittoa puolustavat rakentavat kontrastin, jossa samaa sukupuolta olevien liittojen hyväksyminen on välttämätön muutos ja nykyaikaa, kun sen sijaan niiden vastustaminen on entisyyttä, jämähdystä ja taantumusta. Sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavat puolestaan rakentavat saman kontrastin, mutta toisin päin. Heidän mielestään Raamatun sana on muuttumaton: entiset, vanhat näkemykset ja samat käytännöt soveltuvat myös nykyaikaan. Nykymailman ja aiempaa liberaalimman ajattelun kirjoittajat näkevät sen sijaan ongelmia lisäävänä ja jopa tuhoisana.

Odotetusti myös laki ja kirkko ovat yksi kontrastiparin aihe. Muutamien kirjoittajien mielestä sukupuolineutraali avioliitto on yhteiskunnallinen ja lainsäädännöllinen asia eikä kirkon mielipiteestä riippuvainen. Tähän näkemykseen yhdistyvät sellaiset yleismaailmalliset arvot kuin vapaus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, joita on vaikea kiistää tai sivuuttaa. Lisäksi avioliittokin on vastakkainasettelun aiheena: samaa sukupuolta olevien liitoissa on aina kyse rakkausavioliitoista, kun puolestaan heteroliitot voivat olla taloudellisia tai järkiavioliittoja. Tässä kontrastiparissa ainoastaan rakkaus ja sille perustuva liitto on arvokkaampi kuin muuhun syyhyn perustuva avioliitto. Toisaalta homoliittoja vastustava kirjoittaja puolestaan rakentaa kontrastiparin, jossa samaa sukupuolta olevien liitoissa olisi kyse lähinnä yleisestä juhlimisesta, kuten hääjuhlien vietosta, kun taas heteroavioliitoissa keskeistä on suvunjatkaaminen. Heteroliitoilla onkin tarkoitus, minkä vuoksi ne ovat arvokkaampia ja tärkeämpiä kuin mitkään muut liitot.

Kirjoittajat rakentavat kontrastipareja myös ihmisistä: vanhoilliset ja liberaalit, ”oikeanlaiset” ja ”vääränlaiset” kristityt, vähemmistö ja enemmistö. Kirkon jäsenet jaetaan vanhoilliseen vähemmistöön ja uudistukselliseen enemmistöön. Esimerkiksi yhdessä kirjoituksessa kontrastipari esitetään siten, että vanhoillisten joukko on ahdasmielinen, homofobinen ja haitaksi koko kirkon maineelle, kun puolestaan liberaali puoli muodostuu nuorehkoista ja avarakatseisista ihmisistä, jotka ovat hyväksi kirkolle. Jako ”oikeanlaisiin” ja ”vääränlaisiin” kristittyihin on kontrastipari, jossa samaa sukupuolta olevien liitot hyväksyvät kristityt ovat vain tapakristittyjä, joiden eroaminen kirkosta vain puhdistaa sitä, kun puolestaan liitot tuomitsevat ovat sydämeltään kristittyjä. Myös tässä parissa nousee esille Raamattu, sillä välinpitämättömät tapa- ja nimikristityt toimivat Raamatun sanaa vastaan. Tällaisten ihmisiin liittyvien kontrastiparien rakentaminen on melko vahva kannanotto, koska niiden avulla pyritään määrittelemään ihmisten paremmuutta suhteessa toisiinsa.

Kontrastiparia vähemmistö ja enemmistö sivutaan monessakin kirjoituksessa, mutta varsinaisen kontrastiparin aiheena termit ovat kirjoituksessa, jossa kirjoittaja asettaa vastakkain homoseksuaalien vähemmistön ja heteroiden enemmistön: hänen mielestään homoseksuaalit ovat vähemmistö, joka on lukumäärältään niin pieni, ettei se tarvitse samoja oikeuksia kuin heteroiden enemmistö. Kirjoittaja tuleekin väittäneeksi, että jos vähemmistö on liian pieni, ei sillä voi olla samoja ihmisoikeuksia kuin enemmistöllä. Tämän kaltaisen vähemmistö–enemmistö -kontrastiparin rakentaminen ja käyttäminen voi mustavalkoisuudessaan tehoa joihinkin henkilöihin, mutta samalla sen avulla mitätöidään monen ihmisarvo.

Suurin osa kirjoittajista käyttää jotakin **esimerkkiä** tai esimerkkejä kirjoituksissaan, koska niiden avulla on helppoa sekä havainnollistaa että perustella esitettyjä argumentteja. Toisaalta esimerkkien kautta argumentteja voidaan tehdä vastaanotettaviksi ja helposti ymmärrettäviksi.

Eniten kirjoittajat käyttävät uskontoon liittyviä esimerkkejä, joiden aiheita ovat piispat, kirkko ja Raamattu. Yleisimmin näitä käytetään esimerkkeinä silloin, kun halutaan osoittaa kirkon ja piispojen toiminnan ja sanomisten olevan ristiriitaisia tai suvaitsemattomia. Koska kirjoittajat kritisoivat usein juuri kirkon toimintaa tai toimimattomuutta homoliittoihin suhtautumisessa, ovat kirkon edustajat helppo ja vakuuttava esimerkki omien argumenttien perustelemiseen. Toisaalta esimerkiksi kirkon edustajien kommentit toimivat havainnollistavina konkreettisina esimerkkeinä siitä, että nämä väistelevät vastuutaan kaartelemalla ja sanomatta mielipiteitään suoraan. Poikkeuksen kirkon edustajista tekee Arkkipiispa, jonka kommentteja käytetään esimerkkinä vain silloin, kun kirjoittajat haluavat tukea omia homoseksuaaleja puolustavia argumenttejaan hänen kommenttiansa osuvuudella ja suvaitsevaisuudella. Arkkipiispa on piispoja merkittävämmässä asemassa, joten hänen sanomistensa käyttäminen omaa argumentaatiota tukevana esimerkkinä voi olla vakuuttavampaa kuin piispojen kommenttien käyttäminen. Huomionarvoista on Raamatun käyttäminen esimerkkinä: sitä käytetään tukemaan vain sitä näkemystä, ettei Raamatun avulla voi tuomita homoseksuaalisuutta tai -seksuaaleja.

Muita esimerkkien aiheita ovat omat kokemukset, aikaan ja historiaan liittyvät esimerkit, henkilöt, luvut, tilanne Ruotsissa ja muissa Euroopan valtioissa. Näitä käyttävät sekä vastustajat että puolustajat. Omiin kokemuksiin pohjautuvat esimerkit perustuvat siihen, että niiden avulla kirjoittaja voi osoittaa omakohtaisen kokemuksensa asiasta. Omakohtaisuus jossain asiassa tarkoittaa, että kirjoittajalla on kokemuksen vuoksi enemmän tietoa ja ymmärrystä asiaa kohtaan. Omaan kokemukseen perustuvaa esimerkkiä on myös vaikea

kiistää, koska muilla ei ole pääsyä esimerkiksi sen totuudellisuuteen. Luvut ovat selkeitä esimerkkejä, joiden vakuuttavuus perustuu niiden havainnollisuuteen ja tarkkuuteen. Esimerkit muista maista tukevat omaa argumentaatiota siten, että niiden avulla voi osoittaa, että jokin toimii muuallakin, miksi ei siis myös Suomessa.

Myös Kapa Montola (2009) ja Emma Laitinen (2009) ovat tarkastelleet tutkimuksissaan muun muassa retorisia keinoja Arja Jokisen (1999) esityksen avulla. Molemmat havaitsivat kirjoittajien käyttävän monipuolisesti erilaisia retorisia keinoja: mikään yksittäinen keino ei noussut muita vahvemmaksi heidän tutkimuksissaan, mikä vastaa myös oman tutkimukseni havaintoja.

Sari Charpentierin (2001: 9–11) tutkimus vuoden 1996 samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamiskeskusteluun liittyvistä mielipidekirjoituksista sai alkunsa samasta kysymyksestä kuin tämäkin tutkimus: miksi samaa sukupuolta olevien liittoja vastustetaan niin voimakkaasti? Charpentierin tutkimuksen liikkeelle panevana voimana ovat mielipidekirjoitukset, joissa homoavioliittoja vastustetaan, koska avioliitto on ”pyhä”. Tämä Charpentierin tutkimuksen lähtökohta ei vastaa oman aineistoni mielipidekirjoituksia, sillä niissä homoseksuaalien liitot nähdään pääosin myönteisinä ja kirjoittajat puolustavat niitä. Lisäksi heteroseksuaalisen avioliiton pyhyden esiintuominen ei ole aineistoni kirjoituksille tyypillistä. Toisaalta Charpentier (2001: 16–17, 20–21) tarkasteli useita sanomalehtiä, ja hänen havaintonsa Helsingin Sanomien osalta olivat, että kyseisessä lehdessä oli paljon homoseksuaalisuutta ja samaa sukupuolta olevien parisuhteita puolustavia kannanottoja. Lisäksi siinä keskusteltiin muita lehtiä enemmän esimerkiksi virallistetun parisuhteen nimestä ja suhteen oikeuksista. Omassa aineistossani ei juurikaan puututtu samaa sukupuolta olevien liittojen nimityksiin tai edes nykyiseen sukupuolineutraali avioliitto -ilmaisuuksiin: ainoastaan muutamassa kirjoituksessa ehdotettiin liitolle nimitystä, joka erottaisi sen naisen ja miehen välisestä avioliitto-sanasta tai todettiin nykyisen sukupuolineutraali avioliitto -nimityksen olevan turha.

Charpentier päätyy siihen, että oleellinen ero vastustajien ja puoltajien välillä on se, että puoltajat näkevät parisuhteen virallistamisen kysymyksenä samanarvoisuudesta ja ihmisoikeuksista. Puoltavissa kirjoituksissa pyhä järjestys perustuu rakkaudelle eikä ihmisten jaottelulle seksuaalisuuden tai sukupuolen mukaan. (Charpentier 2001: 116–117, 121.) Myös Julkusen (2010: 252) mukaan homoseksuaalien oikeudet käsitetään nykyisin ennen kaikkea ihmisoikeuksiksi, ja niissä on kyse kaikkien ihmisten yhdenvertaisuudesta. Julkunen (2010: 252–253) ja Kyyrönen (2002: 52–53) ovat molemmat havainneet tutkimuksissaan homoseksuaalien haluavan julkisen tunnustuksen perheilleen muun muassa siksi, että he

saivat parisuhteelleen lainvoimaisen tunnustuksen ja yhdenvertaisen kohtelun verrattuna heteroavioliittoihin. Myös tämän tutkimuksen aineistosta nousivat esille ihmisoikeudet ja tasa-arvo: homoliittojen puolustavat näkivät, että sukupuolineutraalissa avioliittolaissa on kyse ennen kaikkea näistä kaikille kuuluvista ihmisoikeuksista, ja näihin he mielipidekirjoituksissaan vetosivatkin. Aineistossa korostuikin, että sukupuolineutraalissa avioliittolaissa ei ole kyse pelkästään etiikasta ja ihmisyydestä – tasa-arvosta – vaan myös lainsäädännöstä. Useat kirjoittajat toivat esille lainsäädännön vedotessaan esimerkiksi yhdenvertaisuuslakiin. Sukupuolineutraali avioliittohan on pohjimmiltaan lainsäädännön asia, jonka puolustamiseen tai vastustamiseen käytetään ihmisyyteen, etiikkaan ja oikeuksiin liittyviä argumentteja. Vaikka tämän tutkimuksen aineistossa olikin vain muutamia avoimesti homoseksuaalien kirjoittamia tekstejä, vastasivat havaintoni Julkusen ja Kyyrösen homoseksuaaleilta saamia havaintoja.

Mustola ja Pakkanen (2007) tuovat esiin ajattelutavan nimeltä heteronormatiivisuus, jolla tarkoitetaan sellaista ajattelutapaa, jonka mukaan maailmassa on vain naisia ja miehiä, eikä mitään siltä väliltä tai molempia yhtä aikaa. Lisäksi heteronormatiivisuuteen sisältyy oletus kaikkien ihmisten heteroseksuaalisuudesta, minkä ajatellaan johtuvan biologiasta tai luonnosta. Muunlainen seksuaalisuus onkin kiellettyä tai huonompaa kuin heteroseksuaalisuus. (Mustola & Pakkanen 2007: 13–14.) Tässä tutkimuksessa yllättävää oli se, että vain muutamissa kirjoituksissa korostui heteronormatiivisuus. Esimerkiksi vain muutamassa mielipidekirjoituksessa vedottiin heteroseksuaalisuuden luonnonmukaisuuteen ja nähtiin avioliitto vain naisen ja miehen välisenä, sukua jatkavana perinteisenä instituutioon. Näille näkemyksille oli kuitenkin yhteistä homoliittojen vahva vastustaminen, jossa heteronormatiivisuuteen yhdistyi kristillinen, Raamattuun vetoava näkemys avioliitosta.

Hentilän (2007) mukaan yhdeksänkymmentäluvun alussa herännyt keskustelu samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamismahdollisuudesta ei ollut silloinkaan vain yhteiskunnallinen asia, vaan se heijastui myös kirkkoon: Kirkon edustajilta haluttiin vastaus kirkon suhtautumisesta asiaan. Eriävistä näkemyksistä huolimatta kirkko on vastustanut samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamista johdonmukaisesti 1990-luvun alusta alkaen. (Hentilä 2007: 155–157.) Hentilän havaintojen valossa onkin huomionarvoista, että tämän tutkimuksen aineistossa etenkin kirkon edustajat ovat ottaneet asiakseen avoimesti ja julkisesti puolustaa homojen oikeuksia ja homoliittoja. Toki voi olettaa, että kirkon edustajien esiin tulon taustalla vaikuttavat Homoillan jälkeinen kirkosta eroamisaltoa, jota he koettavat hillitä, mutta se ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että yllättävän moni kirkon edustaja puoltaa aineistoni kirjoituksissa homoliittoja. Toisaalta Hentilä (2007: 159–160) ottaa esille

Jouko Kiisken vuonna 2006 tekemän tutkimuksen, jonka mukaan esimerkiksi 44 prosenttia papeista olisi valmis harkitsemaan rekisteröidyn parisuhteen kirkollista siunaamista ja yli kolmannes on sitä mieltä, että rekisteröidylle parisuhteelle pitäisi saada kirkollinen siunaus. Tästä voi päätellä sen, mikä tuli esille myös aineistoni muutamissa teksteissä: kirkon virallinen kanta ei ole sama kuin kaikkien sen työntekijöiden kanta.

5.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimukset

Tämän tutkimuksen arvioinnissa on keskeistä tarkastella valittua aineistoa, tutkimuskysymyksiä, metodia ja analysoijan roolia tässä tutkimusprosessissa. Päädyin valitsemaan aineistokseni Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksia, koska kyseessä on Suomen laajalevikkisin sanomalehti. Ennakko-oletukseni oli, ettei Helsingin Sanomien mielipidepalstalla julkaista liian provosoivia kirjoituksia, ja toisaalta lehden lukijat ja mielipidetekstien kirjoittajat ovat valtaosin pääkaupunkiseudulta, joten kirjoitukset eronnevat jollain tavoin esimerkiksi maakuntien sanomalehtien vastaavasta aiheesta käydystä keskustelusta. Ennakko-oletukseni osoittautuikin melko oikeaksi, sillä muun muassa Keski-suomalaisesta Homoillan jälkeen lukemani mielipidekirjoitukset olivat useammin homoliitot tuomitsevia ja sitä myöten suorasanaisempia, toisin kuin Helsingin Sanomien muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta liittoja puolustavat ja toisaalta sovittelevat. Emma Laitisen (2009: 79–81) pro gradun, *Retoriset keinot ja kirjoittajaroolit virolaisen Postimees-lehden ja suomalaisen Helsingin Sanomien verkkosivujen mielipidekeskusteluissa*, toisena aineiston lähteenä on Helsingin Sanomat, jonka mielipidekirjoituksia hän kuvailee maltillisiksi ja ilmaisultaan neutraaleiksi. Myös Charpentier (2001) vahvistaa tätä näkemystä oman Sukupuoliusko-tutkimuksensa perusteella. Saman voi havaita myös tämän tutkimuksen mielipidekirjoituksista. Tietenkään tulokseni eivät ole yleistettävissä, koska aineistoni käsittää vain 38 mielipidekirjoitusta. Tutkimustulokset olisivatkin voineet erota joltain osin nykyisestä, mikäli aineisto olisi peräisin jostakin toisesta lehdestä tai internetistä tai mikäli aineistoni olisi ollut laajempi. Jatkotutkimuksen kannalta olisikin mielenkiintoista selvittää, millaista keskustelu on ollut maakuntalehdissä ja eroaako se jotenkin yleisöltään, esisopimuksiltaan ja retorсилta keinoiltaan tästä tutkimuksesta. Internet olisi myös yksi kiinnostava aineiston lähde: miten siellä keskustellaan sukupuolineutraalista avioliitosta tai homoseksuaalisuudesta, ja miten siellä esitetyt mielipiteet eroavat sanomalehtien kirjoituksista?

Tutkimuskysymykseni keskittyivät yleisön, esisopimusten ja retoristen keinojen tarkasteluun. Tutkimuksen rajallisen laajuuden vuoksi myös tutkimuskysymykseni ovat melko suppeat – toisenlaisilla kysymyksillä tai laajemmalla tutkimuksella aineistosta voisi selvittää paljon muitakin asioita. Esimerkiksi metodiksi valitsemani Perelmanin argumentaatioteoria antaisi välineet myös argumentointitekniikoiden analysoimiseen: mitä kirjoittajat väittävät ja miten he väitteitään perustelevat. Tekstilajiteorian hyödyntäminen puolestaan ohjaisi tutkimuksen argumentoivan tekstilajin piirteiden ja rakenteen selvittelyyn. Toisaalta Homoilta-keskustelusta virinneessä mielipidekirjoittelussa tekstilaji itsessään ei ole mielekäs tutkimuksenkohde, vaan ennemminkin se, mitä, miten ja kenelle väitetään, ja millä keinoilla vakuuttavuutta rakennetaan.

Perelmanin argumentaatioteoria on melko monitulkintainen eikä se anna analyysoijalle mitään selkeää kaavaa, miten edetä analyysissa. Esimerkiksi yleisön jakaminen erityis- ja universaaliyleisöön oli välillä hankalaa: universaalien arvojen määrittelemine ei ole yksiselitteistä, ja toisaalta mikä lopulta on erityisen yleisön jakama ja heidät vakuuttava arvo? Tässä keskeiseksi nouseekin analyysoija, jonka on päätettävä toisinaan useidenkin mahdollisten tulkintojen väliltä. Esimerkiksi esisopimusten luokittelussa joku muu olisi voinut sijoittaa saman sopimuksen toisin kuin itse päädyin tekemään. Lisäksi retoriikan tulkinta ei ole aina yksiselitteistä: onko jotakin keinoa käytetty tekstissä retorisenä keinona eli onko sillä pyritty vaikuttamaan jollain tavoin? Toisinaan retoristen keinojen havaitseminen ja luokittelu onkin monitulkintaisuutensa vuoksi jossain määrin subjektiivista.

Tutkimuksessa on kuitenkin pyritty monitulkintaisuudesta huolimatta objektiivisuuteen, mutta on kuitenkin tuotava esille, että jo tämän tutkimuksen aihe herättää monessa niin vahvoja mielipiteitä, ettei täydelliseen objektiivisuuteen ole mahdollista yltää. Olihan oma henkilökohtainen mielipiteenikin sukupuolineutraalista avioliitosta ja siihen liittyvistä seikoista yksi sysäys koko tämän tutkimuksen aiheenvalinnalle ja toteutukselle.

LÄHTEET

- Charpentier, Sari 2001: *Sukupuoliusko*. Nykykulttuurin Tutkimuskeskuksen Julkaisuja 69. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Haapanen, Pirkko 1996: Roomalaisten korkein taito. Johdanto antiikin retoriikkaan. – Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.), *Pelkkää retoriikkaa. Poliitiikan ja tutkimuksen retoriikat* s. 23–50. Tampere: Vastapaino.
- Hallamaa, Jaana 2007: Moraalikysymyksiä koskeva väittely. – Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila (toim.), *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot* s. 226–232. Helsinki: Gaudeamus.
- Hentilä, Jorma 2007: Kirkot ja homoseksuaalisuus. – Kati Mustola & Johanna Pakkanen (toim.), *Sateenkaari-Suomi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa* s. 151–162. Keuruu: Like.
- ISK = *Iso Suomen Kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2004.
- Jokinen, Arja – Juhila, Kirsi – Suoninen, Eero 1993: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.
- 1999: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja 1993: Poliitikkojen puheet puntarissa: kaupunginvaltuutettujen asunnottomuuspuheiden retoriikka. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin aakkoset* s. 189–226. Tampere: Vastapaino.
- 1999: Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 126–159. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi – Suoninen, Eero 1999: Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 233–252. Tampere: Vastapaino.
- Julkunen, Raija 2010: *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*. Tampere: Vastapaino.
- Kajaste, Jussi 1995: Poliittisen ohjelman argumentaatiosta ja retoriikasta. – Kalliokoski, Jyrki (toim.), *Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä*. s. 184–204. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (toim.) 2007: *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kalliokoski, Jyrki (toim.) 1995: *Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä*. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Kantola, Anu– Moring, Inka – Väliverronen, Esa 1999: *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Tampere: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Kauppinen, Anneli – Laurinen, Leena 1984: *Tekstejä teksteistä. Muisti- ja tekstilingvistiikan sovelluksia asiategstien referoinnin problematiikkaan*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 412. Vaasa: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Koistinen, Mikko 1999: Pelkkää taloutta. Retoriikka journalismin tutkimuksessa. – Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen (toim.), *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan* s. 40–63. Tampere: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Kuusisto, Riikka 1996: Sodan retoriikasta. Persianlahden ja Bosnian konfliktit läntisten suurvaltajohtajien lausunnoissa. – Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.), *Pelkkää retoriikkaa. Poliitiikan ja tutkimuksen retoriikat* s. 267–291. Tampere: Vastapaino.
- Kyyrönen, Sinikka 2002: *Homoseksuaalien perhekäsitykset ja parisuhteen virallistaminen*. Jyväskylän yliopisto: Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos.

- Laitinen, Emma 2009: *Retoriset keinot ja kirjoittajaroolit virolaisen Postimees-lehden ja suomalaisen Helsingin Sanomien verkkosivujen mielipidekeskusteluissa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto: Suomalais-ugrilainen laitos.
- Leiwo, Matti – Luukka, Minna-Riitta & Nikula, Tarja 1992: *Pragmatiikan ja retoriikan perusteita*. Viestintätieteiden laitoksen julkaisuja 8. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Viestintätieteiden laitos.
- Leiwo, Matti – Pietikäinen, Sari 1996: Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä. – Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.), *Pelkkää retoriikkaa. Poliitiikan ja tutkimuksen retoriikat* s. 85–108. Tampere: Vastapaino.
- Mikkonen, Inka 1999: Argumentointi ylioppilaskokeen aineistoaineessa. – Merja Karjalainen, Johanna Kesälahti & Harri Mantila (toim.), *Teksti ja kuva koulussa. Äidinkielenopettajien koulutusyhteistyöhankkeen satoa*. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja N:o 14 s. 143–174. Oulu: Oulun yliopisto.
- - - - 2010: ”Olen sitä mieltä, että...” *Lukiolaisten yleisönosastotekstien rakenne ja argumentointi*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Montola, Kapa 2009: *Keskustelua internetissä suomen kielen sukupuolittuneisuudesta*. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto: Suomen kielen laitos.
- Mustola, Kati – Pakkanen, Johanna (toim.) 2007 : *Sateenkaari-Suomi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa*. Keuruu: Like.
- Mustola, Kati 2007 : Suomalaisen lesbo- homoliikkeiden historiaa. – Kati Mustola & Johanna Pakkanen (toim.), *Sateenkaari-Suomi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa* s. 18–42. Keuruu: Like.
- Mustola, Kati – Pakkanen, Johanna 2007: Johdanto. – Kati Mustola & Johanna Pakkanen (toim.), *Sateenkaari-Suomi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa* s. 11–16. Keuruu: Like.
- Mäntynen, Anne 2003: *Miten kielestä kerrotaan. Kielijuttujen retoriikkaa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 926. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- - - - 2006: Näkökulmia tekstin ja tekstilajien rakenteeseen. – Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.), *Genre – tekstilaji* s. 51. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Mäntynen, Anne – Shore, Susanna & Solin, Anna (toim.) 2006: *Genre – tekstilaji*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Palonen, Kari – Summa, Hilikka (toim.) 1996: *Pelkkää retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat*. Tampere: Vastapaino.
- Palonen, Kari – Summa, Hilikka 1996: Johdanto: Retorinen käänne? – Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.), *Pelkkää retoriikkaa. Poliitiikan ja tutkimuksen retoriikat* s. 7–19. Tampere: Vastapaino.
- Shore, Susanna – Mäntynen, Anne 2006: Johdanto. – Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.), *Genre – tekstilaji* s. 27, 37. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Sillanmikko, Heli 2009: *Kansanedustajat bloggaajina: politiikan vai median hallinta?* Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitos.
- Summa, Hilikka 1996: Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. – Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.), *Pelkkää retoriikkaa. Poliitiikan ja tutkimuksen retoriikat* s. ---. Tampere: Vastapaino.
- Perelman, Chaim 1996: *Retoriikan valtakunta*, suom. Leevi Lehto. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, Sari – Mäntynen, Anne 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tallinna: Vastapaino.
- Potter, Jonathan 1996: *Representing reality. Discourse, Rhetoric and Social Construction*. London: Sage Publications.
- Puro, Jukka-Pekka 2005: *Retoriikan historia*. Helsinki: WSOY.

- Swales, John 1990: *Genre analysis: English and in academic and research settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Väliverronen, Esa 1999: Mediatekstistä tulkintaan. – Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen (toim.), *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan* s.13–39. Tampere: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Werlich, Egon 1983: *A text grammar of English*. Heidelberg: Quelle and Meyer.

VERKKOLÄHTEET:

- Avoliittolaki: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234> 29.10.2011.
- Laki rekisteröidystä parisuhteesta: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010950> 29.10.2011.
- VISK: <http://scripta.kotus.fi/visk/sisallys.php?p=716> 6.6.2011.

LIITE

1. HS - Mieli-pide - 15.10.2010

Koin kirkkoni kannanotot hyvin loukkaavina

"Tarvitseeko minun vielä vuonna 2010 lukea lehdistä haastattelun muotoon puettuja lausuntoja, jotka törkeällä tavalla loukkaavat ihmisoikeuttani ja kyseenalaistavat elämäni oikeutuksen?"

Olen vakaumukseltani kristitty ja olen ollut evankelisluterilaisen kirkon jäsen lähes 33 vuotta. TV2:n Homoilta tiistaina oli kuitenkin jonkinlainen tienristeys ja päätepiste omassa historiassani kirkon parissa.

Tähän asti, avoimesti homoseksuaalina, olen kokenut monet kirkkoni kannanotot ja kantaottamattomuudet hyvin loukkaavina, mutta olen silti pysynyt kirkkoni jäsenenä. Useat ihmiset ympärilläni ovat eronneet kirkosta ja kannustaneet myös minua tekemään samoin.

Uskon kuitenkin itse enemmän koossa pitävään ja rakentavaan voimaan kuin hajottamiseen ja siihen, että ihmiset eriytyvät toisistaan ja kasvattavat muureja ympärilleen.

Joidenkin luterilaisen kirkon edustajien tai poliitikkojen media-lausuntoja ja blogikirjoituksia lukiessani olen usein pohtinut omia ihmisoikeuksiani ja tasa-arvon toteutumista yhteiskunnassamme.

Tarvitseeko minun vielä vuonna 2010 lukea lehdistä haastattelun muotoon puettuja lausuntoja, jotka törkeällä tavalla loukkaavat ihmisoikeuttani ja kyseenalaistavat elämäni oikeutuksen? Hyväksyttäisiinkö samankaltaiset lausunnot luonnottomuudesta, jos kyseessä olisi naisten tai eri kulttuurivähemmistöjen asema yhteiskunnassa? Lain mukaan homous ei ole sairaus eikä rikos, ja jo tämän pisteen saavuttaminen vaatii aikanaan monelta ihmiseltä suurta rohkeutta taistella tasa-arvon puolesta.

Avioliittolain sukupuolineutraaliudesta puhuttaessa vedotaan 2000-vuotiseen kirkkohistoriaan ja raamatuntulkintaan, jonka mukaan avioliitto kuuluu miehelle ja naiselle.

TV2:n Homoillassa kristillisdemokraattien puheenjohtaja Päivi Räsänen totesi, että romanttinen rakkaus on heidän uskomuksensa mukaan miehen ja naisen välinen asia, mutta että tällä opilla he eivät kuitenkaan kirkkona harjoita syrjintää, sillä tarjoavat homoseksuaalisuutensa kanssa kamppaileville eheytyä. Ihmisellä voi olla homoseksuaalisia tunteita, mutta synnin nimissä niistä tulisi pidättäytyä ja valita heteroseksuaalisuuden tie.

Tässä keskustelussa, kieltojen ja synnin ilmapiirissä, olen eniten huolissani kasvavista nuorista, jotka rakentavat omaa identiteettiään ja pohtivat omaa seksuaalisuuttaan.

Kuka tukee ja turvaa näiden nuorten kasvua aikuiseksi, jos se, mihin he itse identifioituvat ja itsessään uskovat, määritellään yhteiskunnassa vääräksi ja synniksi?

Kuka ottaa vastuun niistä turhaan menetetyistä ihmishengistä, kun epätoivoinen nuori päätyy itsemurhaan? Onko kirkolla - oppinsa lunastaakseen - nimitä "eheytystukihenkilö" jokaiselle suomalaiselle nuorelle, joka asian kanssa kamppailee?

Minulla on vahva tarve yhteisöllisyyteen. Haluaisin jakaa uskoni kirkkoni kanssa. Haluaisin jonain päivänä oman perheen. Haluaisin tuntea itseni suomalaiseksi ja tuntea sydämässäni, mitä suomalaisuus minulle merkitsee ja mitä arvoja sen kautta tunnustan. Tässä ajassa on vaikea nimetä, mitä on suomalaisuus.

TV2:n Homoillan jälkeen kirkon jäsenenä jatkaminen tuli mahdottomaksi. Surukseni erosin kirkosta ja jatkan matkaa eri suuntaan.

Pitää muistaa, että näitä arvoja pohtiessamme määritämme myös sen Suomen, josta puhutaan tulevaisuuden historiankirjoissa.

Todistin keskiviikkoiltana Lady Gagan upeaa konserttia Hartwall-areenalla. Pintaan jäi kuplimaan ajatus, että ehkä tämä on sitä uuden ajan yhteisöllisyyttä. Tämä pop-artisti konserttinsa lomassa puhui jumalasta, joka on luonut meidät kaikki kuvakseen. Hän pyysi niitä kaikkia nostamaan kätensä ylös, jotka rakastavat homoja.

Yli 10000 kättä nousi ilmaan. Ilmaan jäi leijailemaan viimeinen lause: "Don't worry so much. Everything is going to be good. You were born this way!"

JANI TOIVOLA NÄYTTELIJÄ-JUONTAJA

17. HS - Mielipide - 18.10.2010

Kirkosta eroamisethan ovat luterilaiselle kirkolle hyvä asia

Kirkosta on viime päivinä eronnut paljon väkeä. Mediassa kerrotaan, että tämä johtuisi Päivi Räsäsen homokeskustelussa antamista lausunnoista. Esille nostetut eroamisen syyt ovat olleet linjalla "kirkko on suvaitsematon - kirkko toimii 2000 vuotta vanhan kirjan mukaisesti - kirkko ei ole ajanmukainen".

Kyllä vanha kirjoitus voi edelleenkin toimia elämänohjeena, jos se vain on totta. Laskevathan insinööritkin edelleen Arkhimedeen ja Newtonin virittämällä vanhoilla yhtälöillä, koska ne ovat edelleen käytännöllisiä ja toimivia. Samoin Raamattukaan ei ole edes horjunut ajan tuulessa. Sen sijaan moni tuorempi "totuus" on kaatunut maahan sen tieltä.

Jos jokin kirkko väittää olevansa kristillinen kirkko, niin sen ainoa mahdollisuus on perustaa opetuksensa Raamattuun ja toimia sen ohjeiden mukaisesti. Olkoot ne sitten vaikka Martti Lutherin kirjoituksilla höystettyjä.

Minusta vaikuttaa näin kirkkoon kuulumattoman ulkopuolisen asiantuntijan näkökulmasta, että nyt on tapahtumassa luterilaisen kirkon kannalta ensimmäinen positiivinen asia vuosikausiin. Onko niin, että kun kirkon johtajat eivät saaneet suutaan auki, Jumalan piti herättää kivet huutamaan totuutta? Päivi Räsänenhän ei ole mikään kirkon johtohahmo. On vain poliitikko, joka nyt sattuu kuulumaan luterilaiseen kirkkoon. Elävä kivi.

On nähdäkseni hyvä, että itseään kristilliseksi väittävästä kirkosta eroavat juuri ne, jotka eivät ole elämäkatsomukseltaan kristittyjä. Paljon pahempi olisi, jos sydämessään kristityt ja Raamatun sanaan uskovat joutuisivat lähtemään kirkosta. Sanahan sanoo: "Älkääkä mukautuko tämän maailmanajan mukaan, vaan muuttukaa mielenne uudistuksen kautta, tutkiaksenne, mikä on Jumalan tahto."

Tätä kirjoitustani ei pidä tulkita siten, että jotenkin halveksuisin luterilaista kirkkoa. Vaikka en itse kuulukaan siihen, kunnioitan ja rakastan sitä.

Ja mistä syystä? Siksi, että tämä kirkko on yksi suomalaisuuden perusta: kansan moraalin, arvomaailman ja korkean osaamisen perusta, jota tosin nyt ollaan kovaa vauhtia repimässä alas "moniarvoisen yhteiskunnan" nimissä. Hassua vain, että ongelmat lisääntyvät sitä mukaa kuin tämä moniarvoinen yhteiskunta etenee.

MARKO SALLINEN YRITTÄJÄ LIPERI